

Lørenskog kommune

KOMMUNEPLAN 2015 - 2026

DEL 4 BAKGRUNN,
RAMMEBETINGELSER OG KONSEKVENsutREDNING

Foto: L2 Arkitekter

Lørenskog kommuneplan 2015-2026 består av fire deler:

Del 1 Mål og handling

Del 2 Kommuneplankart

Del 3 Planbeskrivelse, bestemmelser og retningslinjer

Del 4 Bakgrunn, rammebetingelser og konsekvensutredning

Kommuneplanen ble vedtatt i Lørenskog kommunestyre 11. februar 2015, og sist endret i kommunestyret 18. november 2015.

Innhold

1	INNLEDNING	5
1.1	KOMMUNEPLANEN	5
1.2	KOMMUNEPLAN 2007-2030, STATUS I 2013	6
2	PLANPROSESS OG DELTAKELSE	10
2.1	FIRE SCENARIER FOR LØRENSKOG	10
2.2	NASJONALE OG REGIONALE FØRINGER.....	13
3	VEKST OG UTVIKLING	14
3.1	BEFOLKNINGSUTVIKLING	14
3.2	BEFOLKNINGSFRAMSKRIVING BASERT PÅ FORVENTET BOLIGBYGGING.....	17
3.3	BOLIGSAMMENSETNING OG BOLIGPRODUKSJON	19
3.4	AREALER TIL BOLIGFORMÅL	21
3.5	KOMMUNEØKONOMI.....	23
3.6	NÆRINGSLIV	26
3.7	SAMFUNNSSIKKERHET	28
4	AREAL OG TRANSPORT	29
4.1	OVERORDNET AREALSTRATEGI	29
4.2	TRANSPORTSTRUKTUR	30
4.3	FRAMTIDIG TRAFIKKSITUASJON	31
4.4	ÅHUSBANEN/ROMERIKSBANEN	32
4.5	LOKK OVER RV 159	34
4.6	BUSS OG JERNBANE	35
4.7	GÅENDE OG SYKLENDE.....	36
4.8	PARKERING	36
4.9	TRAFIKKSIKKERHET	37
4.10	TEKNISK INFRASTRUKTUR.....	37
5	STEDSUTVIKLING.....	40
5.1	LØRENSKOG SENTRUM OG SENTRALOMRÅDE	40
5.2	LOKALSENTRER OG NÆRSENTRER	41
6	MILJØ.....	43
6.1	BÆREKRAFT I LØRENSKOG	43
6.2	BLÅGRØNN STRUKTUR.....	43
6.3	NATURMANGFOLD	45
6.4	KULTURMINNER OG KULTURMILJØ	46
6.5	KLIMA OG ENERGI	46
6.6	FORURENSNING	48
7	OPPVEKST, KULTUR OG UTDANNING	50
7.1	SKOLER OG BARNEHAGER	50
7.2	KULTUR.....	55
8	MANGFOLD OG INTEGRERING	58
9	FOLKEHELSE	60
9.1	FORANKRING.....	60
9.2	FOLKEHELSEARBEIDET I LØRENSKOG.....	60
9.3	STATUS PÅ FOLKEHELSE I LØRENSKOG	62
9.4	SÆRLIGE PROBLEMSTILLINGER FOR LØRENSKOG.....	63
9.5	HELSE OG OMSORG	63
10	DEMOKRATI OG DELTAKELSE	66
10.1	FØRINGER FRA STATEN.....	66
10.2	FØRINGER FRA KS	66

10.3	POLITIKK I LØRENSKOG KOMMUNE	67
10.4	EUROPARÅDETS PRIS FOR GODT STYRESETT 2014	68
11	KOMMUNENS ORGANISERING OG PERSONALE	69
11.1	KOMMUNENS ANSATTE	69
11.2	HELSE, MILJØ OG SIKKERHET	73
11.3	SENIORPOLITIKK.....	73
11.4	OPPLÆRING	75
11.5	LEDERUTVIKLING	75
11.6	LØNNSFORHANDLINGER.....	76
12	KONSEKVENsutREDNING	77
12.1	INNLEDNING	77
12.2	SAMLET KONSEKVENSVURDERING	77
12.3	KONSEKVENsutREDNING AV ENKELTOMRÅDER	79
13	SAMMENDRAG AV ROS-ANALYSE	96
14	BEMERKNINGER FRA OVERORDNEDE MYNDIGHETER	97

1 Innledning

1.1 Kommuneplanen

Kommuneplanen er kommunens viktigste verktøy for å legge til rette for ønsket samfunnsutvikling, arealforvaltning og tjenesteproduksjon. Planen skal ivareta både kommunale-, regionale- og nasjonale interesser, og er retningsgivende for sektorenes planlegging og for utforming av mer detaljerte arealplaner og temaplaner.

Planen består av en samfunnsdel og en arealdel. Samfunnsdelen ivaretar sammenhengen mellom forventet vekst, regional utvikling, fysisk planlegging og lokalsamfunnets utvikling på den ene siden og kommunen som tjenesteleverandør og organisasjon på den andre. Her framkommer kommunens visjon, mål og handlinger. Arealdelen tar opp i seg de arealmessige behovene og prioriteringene fra samfunnsdelen, og viser hovedtrekkene i kommunens arealbruk og gir bestemmelser og retningslinjer for utviklingen.

I det kommunale plansystemet løper det to «planhjul» - fireårshjulet og årshjulet. Hvert fjerde år tar kommunestyret stilling til om kommuneplanen skal revideres. Denne rulleringen av kommuneplanen kalles ofte fireårshjulet. I tillegg løper årshjulet med årlig rullering av økonomiplan, budsjett og årsrapport/regnskap.

Figur: Skjematisk framstilling av fireårshjulet og årshjulet i det kommunale plansystemet

Kommunestyret vedtok i august 2012 Kommunal planstrategi for Lørenskog kommune 2013 – 2016, som pekte på behovet for revidering av kommuneplanen som ble vedtatt i 2007. I oktober 2013 vedtok kommunestyret Planprogram for kommuneplan 2014 – 2025, som først og fremst er en beskrivelse av temaer man har tenkt til å revidere i kommuneplanen, utredningsbehov og medvirkningsprosesser.

Økonomiplanen inneholder budsjett for kommende år og økonomiske rammer for kommende fireårsperiode. I tillegg inneholder økonomiplanen måleindikatorer basert på prinsippet om Balansert målstyring (BMS), som kommunen har benyttet som styringsverktøy siden januar 2012. BMS benyttes til rapportering på og oppfølging av kommunens mål.

1.2 Kommuneplan 2007-2030, status i 2013

Kommuneplan 2007 – 2020 ble vedtatt av kommunestyret 9. mai 2007. For arealdelen har kommuneplanen fungert godt som styringsverktøy, mens den i noe mindre grad har vært styrende for samfunnsdelen.

Kommunestyresak 045/12 den 15.05.12 inneholdt status for oppfølging av kommuneplanen. Nedenfor angis de viktigste hendelsene etter 2007, samt oppgaver som av en eller annen grunn ikke er gjennomført eller er "satt på vent".

Tema/Strategi	Plan	Resultat
De kommunale tjenestene	Økonomi	Kommunens lånegjeld har økt til mer en 3 mrd i 2013 Kommunen har i perioden investert store beløp i rehabilitering og nybygg. Dette har løftet tilstanden på bygningsmassen og redusert etterslepet. Bufferfond for uforutsette utgifter bidrar til stabilitet i tjenesteproduksjonen.
	Effektivisering og kvalitetsutvikling	Balansert målstyring ble innført i 2011. KOSTRA-tall som nøkkeltall, brukes i tillegg til andre styringstall vedr. dekningsgrad i barnehagene, lærerårsverk pr. elev og dekningsgrad for institusjonsplasser i eldreomsorgen. Fra 2011 er det gjort endringer i administrativ og politisk organisering.
	Personal- og arbeidsgiverpolitikk	På en skala fra 0-6 har arbeidsmiljøet i Lørenskog en snittscore på 4,7. Lønnsnivået er konkurransedyktig i forhold til kommuner på Nedre Romerike, men under lønnsnivået i Oslo. Andel ansatte mellom 62 – 67 år som tar ut AFP viser nedgang Rekruttering til jobb i kommunen gjenspeiler befolkningens flerkulturelle sammensetning, og med en overvekt av kvinner. Systematisk HMS-arbeid gjenspeiler stor tilfredshet med arbeidsmiljø bortsett fra inneklima. Det tilbys ikke utleieboliger til kommunalt ansatte ved rekruttering.
	Oppvekstvilkår for barn og unge	NOVA-rapport fra 2009 ga et godt bilde av det å være ung i Lørenskog. I 2011 hadde kommunen en dekningsprosent for barnehager (1-5 år) på 94,5 %, en økning fra 82 % i 2007. Systematisk kartlegging/undersøkelse av mobbing og fokus på problemstillingen i alle skolene. Lørenskog hus med sine ulike tilbud har gitt et positivt løft til barn og ungdom. Gratisprinsippet er videreført i planperioden.
	Skoler og barnehager	Ny Solheim skole 2007. Båriskogen barnehage, 2008. Kjenn barnehage rehabilitert i 2008. Solheim barnehage rehabilitert i 2008. Mailand videregående skole, 2008. Gamle Solheim skole rehabilitert for PPK i 2009. Kjenn skole, rehabilitering, 2012. Ny Hammer skole, 2013. Kommunen sertifiserer skoler og barnehager i ordningen "Grønt Flagg".
	Levekår for mennesker med særskilte behov	Fra 2009 – 2011 ble det årlig saksbehandlet 160 – 220 søknader om startlån. Kommunen har inngått samarbeidsavtale med Husbanken om boligsosialt utviklingsprogram (BOSO). Kommunen gjør kjøp av boliger og eier ca. 470 boenheter totalt. Det er i perioden ikke etablert et samarbeid med private utbyggere for planlagte utbyggingsprosjekter for mennesker med særskilte behov. Opprettet dagsenterplasser for eldre, slik at de kan bo hjemme lenger. Samhandlingsreformen innført med bakgrunn i Regjeringens ønske om bedre og mer kostnadseffektive helsetjenester (St.meld.2008-2009). Kjernen i reformen er at helseoppgaver skal flyttes fra sykehusene over til kommunene. Det forebyggende arbeid blant barn og unge er i perioden bygget gradvis ut både innenfor psykisk helse og i den generelle helsestasjon-

		og skolehelsetjenesten. Det er bygget opp et lavterskeltilbud for voksne innenfor psykisk helse. NAV-bygget, 2010.
	Folkehelse	Interessen for Lørenskogmodellen har vært fallende i planperioden. "Friskliv", som en aktivitet for mennesker med spesielle behov er bygget opp. Riktig kosthold er gitt fokus i barnehager, helsestasjoner, skolehelsetjenesten og på Maisenteret. "Gå til skolen" kampanjen er i varierende grad gjennomført i perioden. Alle ungdomsskolene har inngått MOT-avtaler. Lørenskog sykehjem (Finstad) utvidet med 16 nye plasser, 2007. Bårligskogen omsorgsboliger, 2009. Lørenskog sykehjem, Granheim 15 plasser, 2010.
	Arbeid mot rasisme og diskriminering	Kommunen mottok i 2008 Mangfoldprisen – en pris for etnisk mangfold i arbeidslivet. I perioden er arbeid med integrering og inkludering innarbeidet i den ordinære drift, dvs. alt fra bosetting, oppfølging av innvandrerfamilier, helse, økonomi, skole og barnehage via introduksjonsprogram til jobb og samfunnsdeltagelse. Kommunen tilbyr bl.a. 40 praksisplasser.
Næringsutvikling	Revidere gjeldende plan	KDP for handelsvirksomhet, service og senterstruktur i Lørenskog er ikke revidert etter 2007.
	Næringspolitisk utvalg	Dette er ikke fulgt opp. Næringslivet har etablert et eget næringsråd, hvor kommunen ikke er med.
	Næringsutvikling	I perioden har antall arbeidsplasser økt med ca. 5 000 til i dag ca. 20 000. Kommunen har i dag mer enn 100 % arbeidsplassdekning. Kommunene sertifiserer i ordningen "Miljøfyrtårn" for næringsliv og offentlige etater.
	Aktivitet og verdiskapning	Undersøkelse i 2009 viste at Lørenskogbedrifter sto for 39 % av verdiskapningen (11,9 mrd. kroner) i SNR-kommunene og 49 % av den totale omsetningen (64,6 mrd. kroner).
Universell utforming	Bygg og anlegg	Har hatt stort fokus i perioden. Lørenskog hus er et godt eksempel, likeledes Lørenskogstien. For øvrig en kontinuerlig prosess i kommunal plan og drift. Råd for mennesker med nedsatt funksjonsevne bidrar aktivt.
Utslipp	Vann	Overvåking av vannkvalitet gjennomføres kontinuerlig. I henhold til Vanndirektivets bestemmelser skal Fjellhamarvassdraget ha god økologisk- og kjemisk tilstand innen 2021. Dette vil bety ytterligere investeringer i vann og avløp. Rensdam i Rådhusparken etablert (2007), og fangdam i parken langs Nordliveien mellom Finstad og Løken (2009).
	Luft	Fjernvarmeanlegget på Robsrud tatt i bruk i 2010. Ca. 12 km ledninger er lagt i bakken. Tiltaket reduserer bruken av olje, og derved skadelige utslipp til luft. Fjernvarme benyttes nå i en rekke kommunale bygg. Grunnvarme (varmepumpe) benyttes i et par skoler, samt på Ahus og Postens Østlandsterminal. Kommunen har i perioden anskaffet el-biler og el-sykler som en prøveordning. Tilknytningsplikt til fjernvarme (forskrift) er innført for bygg > 500 m ² .
Biologisk mangfold		Parkseksjonen og naturoppsynstjenesten har ulike tiltak for å fjerne/reducere uønskede arter som Kjempebjørnekjeks, iberiaskogssnegl, kanadagås og mink. Nye leveområder for sinoberbille er anlagt i Losby. Kjempesoleie (Langvannet) er valgt som kommuneblomst.
Kulturminner		Arbeid med revidering av kommunedelplan for kulturminner, kulturmiljøer og kulturlandskap er startet opp i 2014.
Samfunnssikkerhet og beredskap		Risiko- og sårbarhetsanalyse for kommunene Lørenskog, Rælingen og Skedsmo er utarbeidet (2010). NVE har i planperioden utarbeidet flomsonekart for Fjellhamarelva/ Losbyelva, samt for Ellingsrudelva med Langvannet.
Arealdelen	Lørenskogs regionale	Kommunen har få direkte virkemidler til å tiltrekke seg ønsket

	rolle	næringsvirksomhet, men har i perioden fått nytt Ahus og Postens Østlandsterminal. Det jobbes fortsatt med T-banens forlengelse fra Ellingsrud til Ahus og vider til Lillestrøm. KVVU-arbeidet pågår, men midlene er begrenset og ønskene mange. Lørenskog sentralområde har hatt sterkt fokus i forhold til å utvikle dette som et regionalt målpunkt. Tilgjengelighet til Losby og utvikling av området som innfallsport til Marka også for beboere utenfor kommunen har fortsatt i planperioden.
	Økt vektlegging av estetikk	Det er blitt utformet egen formingsveileder for Skårer syd utbyggingen.
	Tettstedsutvikling/ Transportsystemet	I perioden har det vært jobbet aktivt, bl.a. Oslopakke 3, med å få T-bane til Ahus, samt utvide Rv 163 (Lørenskogveien) til 4- felt ved Lørenskog stasjon. Kollektivterminalen sto ferdig i 2011. Kommunen har fått virkemidler til å få redusert biltrafikken. Utredning i forhold til bysykler har vært gjennomført uten at det er tatt stilling til det videre løp. Ruter har økt tilbud med nye ruter og hyppigere frekvens. NSB vil fra 2015 tilby kvarters ruter. Det er opparbeidet flere gang-, sykkel- og turveier i perioden, samt anlagt sykkelparkeringsplasser. Rundkjøring Marcus Thranes vei/Skårerveien, 2009. Nytt garasjeanlegg Blåkollen, 2010. Kjennveien, 2011. Blåkollen, nybygg og rehabilitering, 2011. Avfallssug med ca. 1,2 km ledninger tatt i bruk (2010).
	Senterutvikling	I Lørenskog sentrum er det perioden ferdigstilt boliger, Metro Senter, Mailand videregående skole (2008), Kjennhallen (2010), Lørenskog hus (2011) og Samfunnssalen Kjenn skole rehabilitert (2013). Solheimveien er utbygd til 4-felt. Ødegården - Kommunedelplan og 4 reguleringsplaner vedtatt etter 2007. Utbygging startet vest for skoletomta. Fjellhamar Park I-IV - Området ble i 2007 omdisponert fra næring til boliger. Eierne har ikke fremmet saker etter 2007. Kommunen vil starte områderegulering av Fjellhamar øst.
	Fortetting langs traseer for kollektivtransport og i knutepunkt	Byutviklingen i Lørenskog sentrum og Skårer fortsetter med mange nye blokker i Vestparken og ved Metro Senter. Ny 4-felts Solheimvei tatt i bruk fra Thurmannskogkrysset til Knatten. Ny 4-felts Lørenskogvei tatt i bruk fra Stasjonskrysset til Rv 159. Kollektivterminalen med gangbru over Solheimveien etablert i sentrum. Lørenskog hus og ny gangbru over til Kjenn åpnet i 2011 som en markering av sentrumskjernen. Ca. 6,5 km med 49 kV ledninger lagt i bakken fra Røykås trafostasjon mot øst til Knatten og mot nord til Ødegården. Ny Hanaborg jernbanestasjon fullføres i 2014.
	Boligutvikling	155 boliger årlig fra 2007 – 2014, dvs. 45 boliger lavere enn målet på 200. Planreserven for nye boliger i kommunen er stor.
Grønnstruktur	Bevaring av overordnet grønnstruktur	Ny markalov, reguleringsplaner og kommunedelplan for differensiert forvaltning av vassdragene i Lørenskog, sikrer det meste av grønnstrukturen. Det er ikke utarbeidet en grønnsonplan for Lørenskog.
	Marka og LNF-områdene	Markaloven i 2009 innebærer et strengere vern. Det foregår en revidering av alle reguleringsplaner i Marka. Byggesonen ikke utvidet, og strategien om å bevare det helhetlige jordbrukslandskapet er videreført i planperioden. Arbeid med revidering av landbruksplan for Lørenskog startet i 2013.
	Lørenskog grønne sentrum	Reguleringsplanene vedtatt i 2007. Etter 2007 har kommunen kontaktet grunneierne for å inngå avtale om utvikling av "Elveparken". Mellom Hammer gård, låve, drengestue og stabbur rehabilitert i 2010.
	Lysås	Kommunen ble stevnet av OBOS i 2008. Lagmannsretten opprettholdt kommunens vedtak om omdisponeringen fra framtidig boligområde til

		LNF-område.
	Turveier/lysløyper	Tilgjengeligheten og opplevelsen av de grønne områdene er etter 2007 styrket gjennom turvei og lysløype langs Losbylinja og Lørenskogstien med gangbru.
	Parker	Rådhusparken (2008). Fangdam i parken langs Nordliveien mellom Finstad og Løken sto ferdig i 2009.
	Idrett og friluftsliv	Handlingsdelen til kommunedelplan for idrett og friluftsliv rulleres årlig. Kjennhallen 2010. Skårerhallen/svømmehall rehabilitert i 2010. Skårerhallen, rehabilitering, 2012.

Tabell: Oversikt over mål for sentrale tema i kommuneplanen 2007 – 2030 og oppfølging av disse fram til 2014.

2 Planprosess og deltakelse

Medvirkning og medvirkningsprosesser er et viktig og sentralt tema i kommunal planlegging. Med medvirkning menes enkeltpersoners og gruppers rett til å kunne delta i og påvirke beslutningsprosesser. Medvirkning betyr at innbyggerne i et samfunn er med på å planlegge sin framtid.

Kommunestyret igangsatte arbeidet med rullering av kommuneplan for perioden 2013-2024 ved å behandle utkast til planstrategi og planprogram den 15.05.12, sak 046/12, og vedtok å legge planprogrammet ut til offentlig ettersyn. Kommunal planstrategi, Lørenskog kommune 2013 – 2016, ble vedtatt av kommunestyret den 29.08.12, sak 099/12. Forslag til planprogram, med oppstart av kommuneplanarbeidet, ble kunngjort i Romerikes Blad den 20.09.12 og i Lørenskogbilaget til Romerikes Blad den 26.09.12 med høringsfrist 16.11.12.

Det ble mottatt ca. 40 høringsinnspill til planprogrammet, hvor 27 av innspillene omhandler arealer. Mottatte merknader var delt i to hovedgrupper:

1. Merknader og synspunkter på innholdet i planprogrammet
2. Merknader og synspunkter på innholdet i kommuneplanen

De aller fleste mottatte merknader og synspunkter dreide seg om innholdet i det endelige planforslaget, og er derfor behandlet i etterkant av planprogrammet. Kommunestyret vedtok planprogrammet den 23.10.13, sak 093/13.

Fra høsten 2009 og fram til i dag, har enkeltpersoner og ulike grupper deltatt med innspill til planarbeidet. Vedlagte oversikt viser de medvirkningsprosesser som så langt er gjennomført:

Tiltak/arena	Innhold
Næringslivskonferanse og verksted	Seminar og verksted på Losby Gods med foredragsholdere. September 2007 og mars 2009.
Utbyggingsstrategi	Seminar for næringsliv, utbyggere og politikere på Losby Gods. Oktober 2009.
Ungdomsrådet	Orientering for Ungdomsrådet om arbeidet med kommuneplanen, 2011.
Åpent dialogmøte	Tema: <i>Hvordan skape det gode liv i Lørenskog sentrum?</i> med Gehl Architects og Arkitektur- og designhøgskolen. Lørenskog hus, 2011.
Scenarioverksteder "Romerike møter hovedstaden".	2 scenarioverksteder i Lørenskog hus med deltakelse av elever, næringsliv, organisasjoner, offentlige etater, politikere og enkeltpersoner. Februar 2012.
Barn og unges kommunestyre	Innlegg i Barn og unges kommunestyre om arbeidet med kommuneplanen. Februar 2012.
Dialog	Folkemøte i Lørenskog hus, november 2013.

Når utkast til kommuneplan blir lagt ut til offentlig ettersyn, legges det opp til bred involvering av lokalbefolkningen og organisasjoner med møter knyttet til planen. Kommuneplanen vil dessuten få en behandling i politiske råd, hovedutvalg, formannskap og kommunestyret. Barn og unges kommunestyre vil også bli orientert om utkast til kommuneplan.

2.1 Fire scenarier for Lørenskog

I den innledende fasen av kommuneplanrevisjonen, ble det utarbeidet fremtidsscenarier for utviklingen av Lørenskog, Romerike og hovedstadsregionen. Scenariene ble kalt *Romerike møter hovedstaden 2040*, og er resultatet av en omfattende medvirkningsprosess, med ca. 100 deltagere fra faglige instanser, administrative fagpersoner, politikere og organisasjoner. Formålet med scenariene er å stimulere til tanker og diskusjoner om framtida.

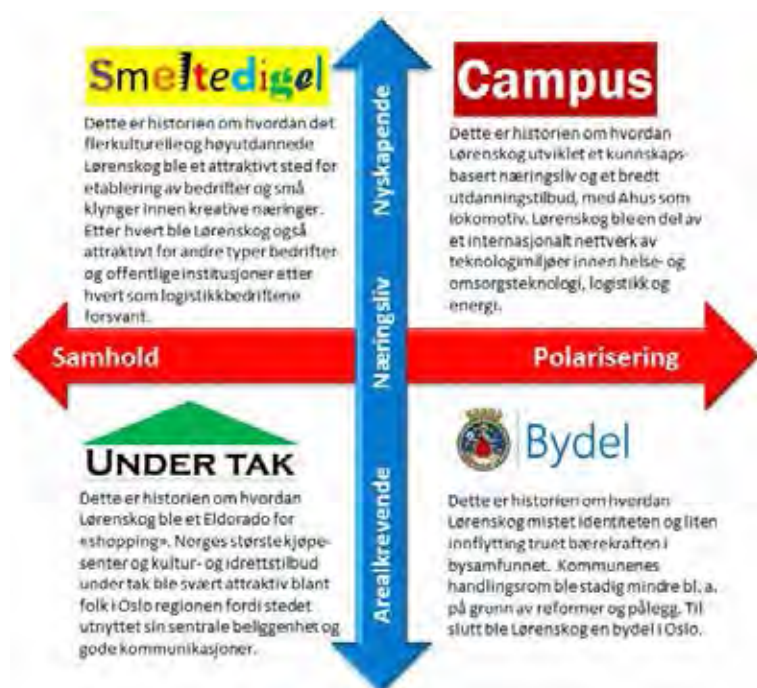
Scenariene er en diskusjon av ulike utviklingsmodeller og hvilke konsekvenser de vil kunne få for viktige tema som næringsliv, boligutvikling, nedbygging av arealverdier, transport og

kommuneøkonomi. Hensikten med scenariene er ikke å velge mellom dem, men å lære av dem og dermed foreta valg som fremmer positiv utvikling.

Lørenskog kommunes utvikling vil bli påvirket av mer eller mindre sikre trender som:

- Teknologit utviklingen
- Demografiendringer og befolkningsvekst
- Klimaendringer
- Urbanisering
- Større andel eldre
- Fokus på miljøvennlige løsninger
- Næringsutvikling (nyskapende eller arealkrevende)
- Samfunnsstruktur (samhold eller polarisering)

De viktigste usikkerhetene var knyttet til næringsutvikling og samfunnsstruktur. De ulike kombinasjonene av motpolene i disse to usikre trendene dannet grunnlaget for fire scenarier.

I scenariet **Smeltedigel** er Lørenskog kommune preget av nyskaping i næringslivet og samhold i samfunnet. Arealkrevende virksomheter er flyttet ut av kommunen. Mange innbyggere har kort vei til jobben, og de fleste går, sykler eller benytter seg av det gode kollektivtilbudet. Lørenskog er en urban by med møteplasser og grønne lunger, men fortsatt uten et tydelig sentrum. Innvandrerbefolkningen, som utgjør en fjerdedel av befolkningen, er en ressurssterk og kreativ gruppe som setter preg på Lørenskogsamfunnet.

Scenariet **Campus** preges av kunnskapsbasert næringsliv og polarisert samfunnsstruktur. Teknologimiljøet på Kjeller har trukket til seg mange nye virksomheter, og Ahus har utviklet seg til et universitetssykehus og kompetansesenter av internasjonalt format. Også næringsliv innen IKT og miljøvennlig energi er med i næringsklyngen ved Ahus. Tradisjonsrike foreninger sliter med rekrutteringen, mange innflyttere ser Lørenskog som et midlertidig bosted og knytter ikke sterke bånd til lokalsamfunnet. Det er svak urbanisering og ingen sentrumsutvikling.

I scenariet **Under tak** er Lørenskog kommune preget av arealkrevende virksomheter (handel og logistikk) og samhold i samfunnet. Kommunen har hatt en sterk vekst med urbanisering og sentrumsutvikling. T-banen avlaster noe av den sterke veksten i inn- og utpendling. Den store utbyggingen har gått sterkt ut over grøntarealene, og innbyggerne bruker sin fritid på

innendørsaktiviteter som «shopping», kulturaktiviteter og trening på helsestudioer og i idrettsanlegg.

I scenariet kalt **Bydel** er Lørenskog en drabantby som har mistet sin identitet. Samfunnet er preget av lite samhold, og arealkrevende virksomheter. Det er mange flaskehalser i trafikken, og utbyggingen av kollektivtilbudet går sakte. Men nå i 2040 er omsider alle de største bydelene bundet sammen gjennom T-banenettet. Mange lag og organisasjoner sliter med rekrutteringen, og integreringen av innvandrere går dårlig.

2.1.1 Utviklingsmuligheter og trusler for Lørenskog

Scenarioprosessen har belyst ulike muligheter og trusler Lørenskog kommune kan komme til å møte i den framtidige utviklingen. Noen av de mest sentrale utfordringene er nevnt nedenfor.

Befolkningsutvikling

Kommunen forventer sterk befolkningsvekst framover. Veksten gir mulighet for å utvikle og fornye Lørenskog, skape et sentrumsområde med urbane kvaliteter og bygge opp under en bærekraftig byutvikling. Samtidig legger befolkningsveksten press på kommunens tjenester innen utdanning, helse, kultur og fritidstilbud. Et levende lokalsamfunn med sterk identitet, god integrering av innvandrerbefolkningen og samhold i befolkningen krever at disse tjenestene fungerer og bygger opp under ønsket samfunnsutvikling.

Boligutvikling

Boliger med god arkitektonisk utforming, kvalitet i materialbruk og uterom, og med variasjon i typologi og størrelse er avgjørende for å sikre en god sosial blanding i hele kommunen. Dersom Lørenskog ikke klarer å tilby en variert boligmasse med kvalitet, vil dette kunne utgjøre en trussel mot den sosiale strukturen i kommunen.

Kollektivtransport

Et godt kollektivsystem er en forutsetning for å skape balanse i transportsystemet, urbanisere og fortette byggesonen, være attraktiv for bolig- og næringsutvikling, skape et godt lokalmiljø og bidra til å redusere lokale og globale utslipp. Kommunen har et svært godt utgangspunkt for høy kollektivandel i kombinasjon med gange og sykkel. Dette er en mulighet som kan bety et skifte fra bilavhengighet til mer miljø- og helsevennlig transport.

Grøntområder

Den konsentrerte byggesonen tett opp til Marka er en mulighet som må utnyttes bedre. Tilgang til Marka, i kombinasjon med mindre parker og grønntområder inne i byggesonen, er en forutsetning for fysisk aktivitet, trivsel og bykvalitet. En utvikling som ikke klarer å ivareta behovet for tilgjengelighet og tilrettelegging av grønntområder, er en trussel mot folkehelse, livskvalitet og sosial interaksjon.

Næringsliv

Lørenskogs sentralitet og plassering ved det regionale vei- og jernbanenettet gjør kommunen attraktiv for næringsetablering. Dette har blant annet gitt seg utslag i næringsområdene på Ahus og Visperud. T-bane til Ahus vil ytterligere forsterke konkurransefortrinnet og er en mulighet for Lørenskog til å tiltrekke seg flere kompetansearbeidsplasser. En mulig trussel er at næringsutviklingen skaper for store ulikheter i næringsstrukturen – med konsentrasjon av høykompetent arbeidskraft rundt Ahus, og lager/logistikk/storhandel på Visperud. Eventuelt kan tradisjonelle virksomheter på Visperud presses ut til fordel for ensartet kontorvirksomhet. Lørenskog må skape rom og muligheter for ulike typer næringsliv, med utgangspunkt i befolkningssammensetningen og kommunens konkurransefortrinn.

2.2 Nasjonale og regionale føringer

For å fremme en bærekraftig utvikling har plan- og bygningsloven av 2008 fått nye bestemmelser om at det hvert fjerde år skal utarbeides et dokument med nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging.

Nasjonale forventninger for inneværende planperiode 2013-2016 ble fastsatt ved kongelig resolusjon i juni 2011. Forventningene omfatter utvalgte tema. Forventningene formidler ikke alle statlige interesser, oppgaver og hensyn som planleggingen skal ivareta, og er avgrenset til planlegging etter plan- og bygningsloven. Forventningene omfatter følgende seks tema-områder: a) klima og energi, b) by- og tettstedsutvikling, c) samferdsel og infrastruktur, d) verdiskaping og næringsutvikling, e) natur, kulturmiljø og landskap, samt f) helse, livskvalitet og oppvekstmiljø.

Basert på disse forventningene har Fylkesmannen i Oslo og Akershus i brev til kommunene i april 2014 presisert hva som er viktige prioriteringer for Oslo og Akershus.

I tillegg til de mer generelle forventningene, må kommunen også forholde seg til statlige planretningslinjer og planbestemmelser som konkretiserer nasjonale hensyn for ulike temaer. Det er for eksempel utarbeidet rikspolitiske retningslinjer for samordnet areal- og transportplanlegging som skal sikre miljømessig gode løsninger, trygge lokalsamfunn, god trafikk-sikkerhet og effektiv trafikkavvikling. Statlig planretningslinje for klima- og energiplanlegging i kommunene anviser på sin side at kommunene skal innarbeide tiltak og virkemidler for å redusere utslipp av klimagasser i sin kommuneplanlegging. Rikspolitiske retningslinjer for å styrke barn og unges interesser i planleggingen skal gi kommunen et grunnlag for å vurdere saker der barn og unges interesser kommer i konflikt med andre hensyn/interesser. Dette er kun noen eksempler på statlige planretningslinjer.

Oppsummert kan man si at departementet i større grad vektlegger et helhetlig samfunns-perspektiv i kommuneplanleggingen enn tidligere nasjonale signaler. Det vil si fra tradisjonell arealplanlegging til samfunnsplanlegging. I tillegg vektlegger departementet en styrking av det regionale perspektivet i kommuneplanleggingen, gjennom tettere samarbeid med andre kommuner, fylkeskommune og stat.

Samarbeidsrådet for Nedre Romerike (SNR) er en viktig samarbeidsarena blant annet for å samordne areal- og transportutviklingen på Nedre Romerike. SNR har vedtatt mål- og strategiprogram 2012 – 2016 som definerer følgende strategiske satsingsområder:

- Arealpolitikk, utbygging, transport, vekst
- Næringspolitikk, kunnskap og kompetanse, verdiskaping
- Interessepolitikk og regional utvikling
- Helse

Dette viser områder hvor det vil være viktig for Lørenskog kommune å samarbeide aktivt med de øvrige kommunene på Nedre Romerike, for å bidra til å skape gode forutsetninger og føringer for kommunens utvikling.

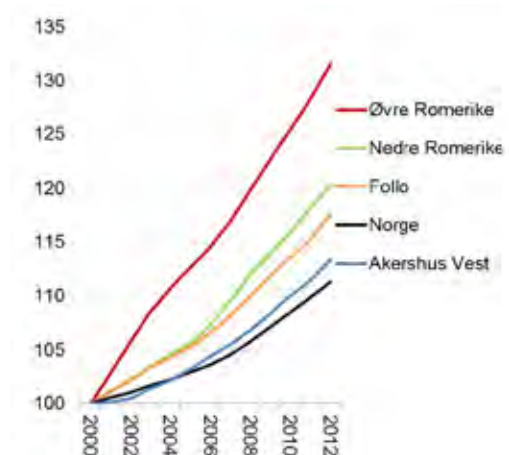
I Ot.prp. nr. 10 (2008-2009) om gjennomføring av forvaltningsreformen gikk regjeringen inn for å møte styringsutfordringene i hovedstadsregionen gjennom et pålagt samarbeid om areal- og transportplanlegging mellom Oslo kommune og Akershus fylkeskommune. Plansamarbeidet drives av Oslo kommune, Akershus fylkeskommune og alle kommunene i Akershus i fellesskap, og skal ta utgangspunkt i de mulighetene og utfordringene den forventede befolkningsveksten vil gi. Arbeidet skal resultere i Regional plan for areal og transport i Oslo og Akershus, og skal vedtas innen utgangen 2015. Planen skal legges til grunn for kommunal-, regional- og statlig planlegging.

3 Vekst og utvikling

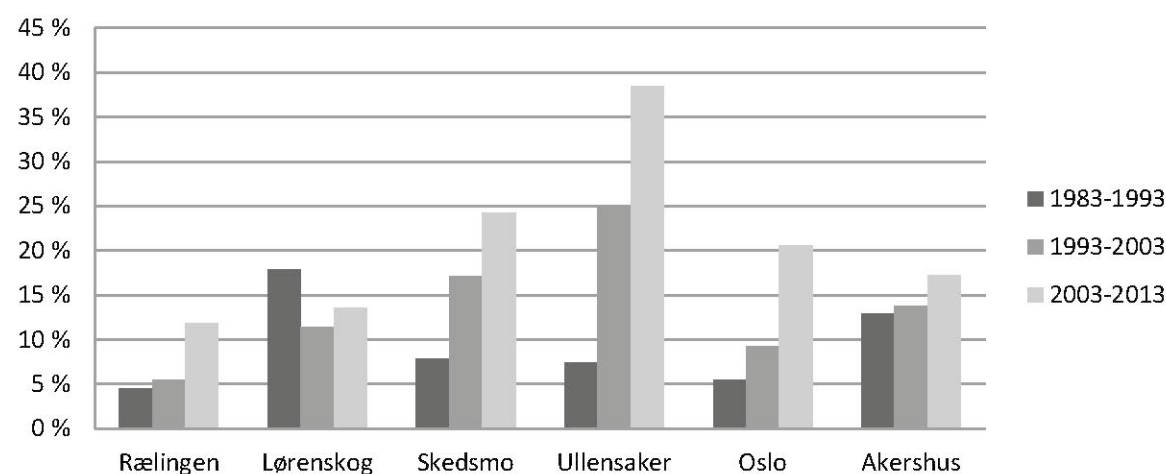
3.1 Befolkningsutvikling

Lørenskog kommune har en sentral beliggenhet i Osloregionens sammenhengende bolig- og arbeidsmarked. Osloregionen er på toppen i folkevekst i Norge, og per 1. januar 2014 var det over 1,2 millioner innbyggere i Oslo og Akershus. Det forventes ca. 30 prosent befolkningsvekst i Oslo og Akershus mot 2030 (SSBs mellomalternativ), som tilsier 205 000 nye innbyggere i Oslo og 165 000 i Akershus. Til sammen vil det bety nesten 1,6 millioner innbyggere i Oslo og Akershus i 2030. Hovedgrunnen til veksten er en kombinasjon av økt levealder og høy innvandringen fra andre deler av landet og fra utlandet, blant annet en betydelig arbeidsinnvandring.

Lørenskog kommune vil som ansvarlig kommune i Osloregionen, ta sin del av befolkningsveksten i regionen og sikre tilstrekkelig boligutbygging innenfor rammene av nasjonal areal- og miljøpolitikk.

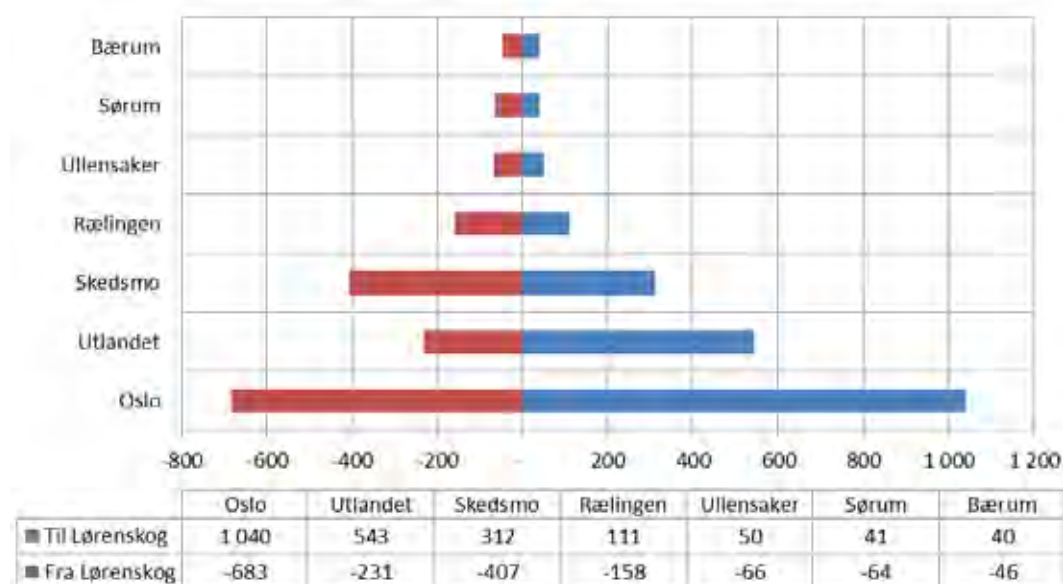
Tabell: Befolkningsvekst i perioden 2000-2012 i Akershus (Kilde: Akershus fylkeskommune)

Tabell: Befolkningsvekst per 10 år i prosent de siste 30 årene i utvalgte kommuner og fylker (Kilde: SSB)

Lørenskog kommune har endret seg fra å være en jordbrukskommune til å bli en urban forstadskommune til Oslo. Kommunen opplevde stor boligutbygging og befolkningsvekst i tiåret fram til 1996, mens det samtidig var lav vekst i andre områder på Romerike og i Oslo. De siste

ti årene har Oslo og flere kommuner på Romerike hatt høyere vekst enn Lørenskog, som har hatt en moderat gjennomsnittlig årlig vekst på 1,4 %, dvs. i gjennomsnitt 420 personer per år. Befolkningstallene i Lørenskog er fortsatt såpass små at ferdigstillelse av boligprosjekter resulterer i variasjon i vekstraten. Derfor var veksten i Lørenskog i 2012 på 1,8 %, mens den falt til 1,1 % i 2013.

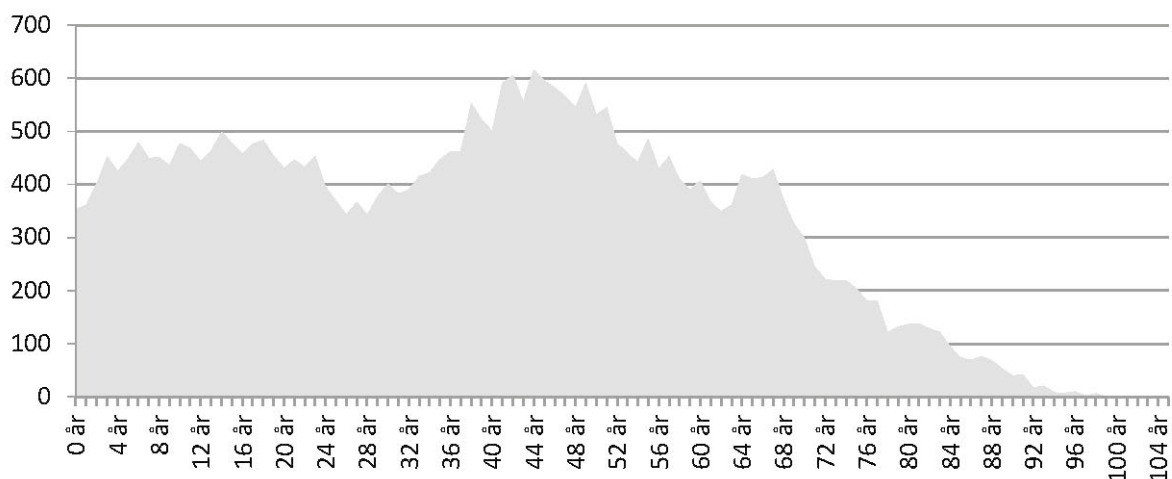
Figur - Flytting til og fra Lørenskog 2006 – 2010. (Kilde: Prognosesenteret 2011)

Lørenskog kommune har økt folketallet med 4201 personer de siste 10 årene, og per 1. januar 2014 bodde det 34 697 innbyggere i kommunen.

I perioden 2006 til 2010 var det netto innflytting til kommunen, særlig fra utlandet og Oslo. Det er også store flyttestrømmer fra Skedsmo og Rælingen, men det var likevel flere som flyttet fra Lørenskog til disse kommunene enn omvendt. I 2011 hadde kommunen en netto utflytting, mens det i 2012 igjen er registrert en netto innflytting.

Netto innflytting til kommunen var størst i aldersgruppene 25-40 år, og det var i stor grad innflyttere bosatt i Groruddalen som søkte seg til Lørenskog. Ønske om en større leilighet eller å bytte leilighet med småhus eller enebolig som er rimeligere enn i Oslo, er en trolig årsak til at Lørenskog kommune har etablerte innvandremiljøer. Dette er i hovedsak personer som har bodd lenge i Norge, eller andregenerasjonsinnvandrere. Man ser også en trend hvor innvandrere med ikke-vestlig bakgrunn flytter østover fra Oslo, mens innvandrere med vestlig bakgrunn flytter til Asker og Bærum. Andelen med ikke-vestlig bakgrunn er generelt høy i innvandrerbefolkningen, selv om svensker og dansker også er godt representert.

Nettoinnflyttingen i den yngste aldersgruppen er også vesentlig, uten at denne gruppen påvirker boligmarkedet i stor grad.

Figur – Alderssammensetning i Lørenskog 1.1.2014 (Kilde: SSB)

Alderssammensetningen i Lørenskog bærer preg av nærheten til Oslo og boligtilbudet i kommunen. Med en relativt høy andel av familieboliger og med trygge og gode oppvekstmiljøer har Lørenskog en høy andel av barnefamilier med barn i skolepliktig alder. Gjennomsnittsalderen i kommunen er lavere enn landsgjennomsnittet, men de siste årene har snittalderen økt som et resultat av en større utbygging av sentrumsnære leiligheter, som appellerer til den eldre delen av befolkningen.

Den liggende befolkningspyramiden ovenfor fordelt på 1-årig alder, viser noen trekk ved dagens alderssammensetning i Lørenskog:

- Andel barn under skolepliktig alder er lavere enn for barn i skolepliktig alder. Dette er en tendens som har vært over tid og sin har blitt forsterket de siste årene. Typisk innflytter i kommunen er barnefamilier med barn i førskolealder. Årsaken til dette kan være den høye boligprisen som gjør at etableringstidspunktet for en familie utsettes lengst mulig.
- Andelen unge voksne i alderen 18-35 år er underrepresentert i Lørenskog. Dette er et kjent trekk ved alle forsteder og relateres til at når ungdommen flytter hjemmefra er det til de sentrale byområdene og høyskole- og universitetsstedene.
- Lørenskogs andel med voksne i alderen 35-45 år har falt noe de siste årene samtidig som at voksne i alderen 45-60 har økt. Dette har sammenheng med at en stor andel av boliger som er bygget i kommunen de siste 10 årene er sentrumsnære leiligheter med høy kvalitet. Dette er populære boområder for voksne med barn som har flyttet hjemmefra.
- Eldrebølgen henviser til de store etterkrigskullene som ble født etter 2. verdenskrig og som nå er mellom 65-70 år gamle. Denne aldersgruppen er framtredende i Lørenskog, og det forventes at den vil øke jevnlig i årene som kommer.

Lørenskog er et internasjonalt lokalsamfunn med mer enn 110 nasjonaliteter representert i befolkningen. I år 2000 var andelen med innvandrerbakgrunn på 8,5%. I dag er 22,5 % av befolkningen i Lørenskog innvandrere eller norskfødte med innvandrerforeldre, hvorav 15,8 % med ikke-vestlig bakgrunn og 6,7 % med vestlig bakgrunn.

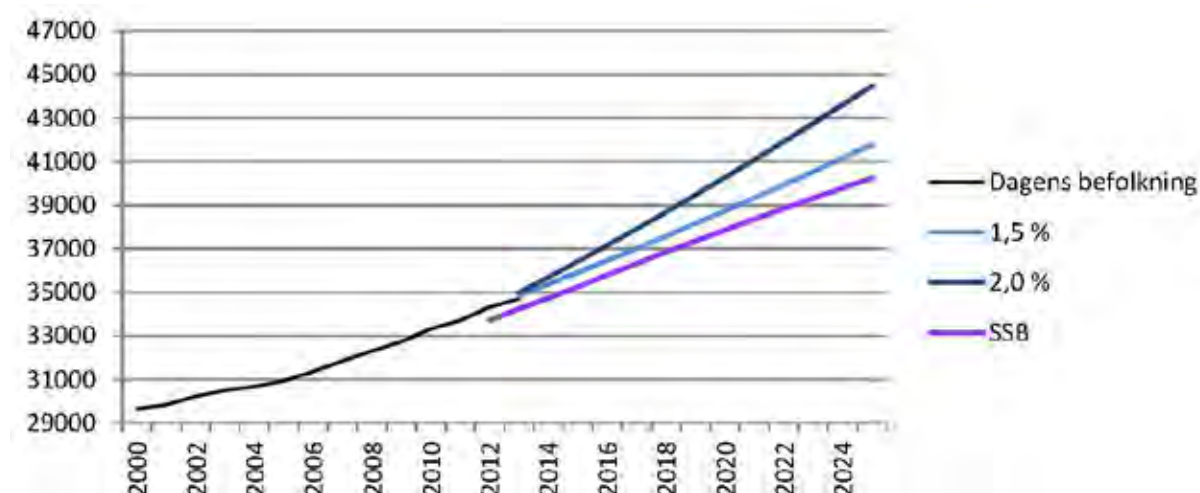
3.2 Befolkningsframskriving basert på forventet boligbygging

I Statistisk sentralbyrås framskriving (middelalternativet) er det anslått at Lørenskog vil ha en befolkning på 41 853 innbyggere i 2030, noe som tilsier 1,2 % årlig vekst. Erfaringen fra tidligere kommuneplanarbeid er at kommunens egne prognoser treffer bedre enn SSBs framskrivninger. Dette skyldes i hovedsak at kommunen legger til grunn antatt ferdigstillelse og forventet boligbygging i avsatte utbyggingsområder, noe framskrivningen til SSB ikke gjør.

Lørenskog kommune har utviklet fire befolkningsframskrivninger basert på to alternative vekstrater, 1,5 % og 2,0 % (dvs moderat og høy vekst), og to ulike boligbyggeprogrammer, begge med en overvekt av leiligheter.

- I boligbyggeprogram 1 legges det opp til ca. 500 nye boliger per år, som gir totalt 5 930 nye boliger fram til 2025. Dette er i hovedsak små leiligheter og er en videreføring av den boligbyggingen som har vært i kommunen de siste årene.
- Boligbyggeprogram 2 gir ca. 340 boliger per år, som totalt gir 4 570 nye boliger fram til 2025. I dette programmet bygges også en del større leiligheter og noe tett småhusbebyggelse egnet for større husholdninger, f.eks. familier med to eller flere barn.

I begge boligbyggeprogrammene er det forventet en noe høyere utbygging i årene 2016-17, og tilsvarende lavere i 2014 og 2017, som følge av allerede vedtatte/kjente planer.

Figur – Befolkningsframskriving, 1,5 % og 2,0 % vekst (Kilde: Rambøll)

1A	1B	2A	2B
----	----	----	----

		1,5 %	2 %	1,5 %	2 %	Prosentvis økning hele perioden (fra – til %)
		Små leiligheter		Også store leil.		
	2013	2025	2025	2025	2025	
0 år	351	463	510	468	515	32 % - 47 %
1-5 år	2 165	2 470	2 708	2 489	2 727	14 % - 26 %
6-12 år	3 120	3 561	3 831	3 580	3 847	14 % - 23 %
13-15 år	1 432	1 503	1 586	1 508	1 590	5 % - 11 %
16-18 år	1 424	1 562	1 643	1 567	1 647	10 % - 16 %
19-24 år	2 546	2 853	3 070	2 845	3 060	12 % - 21 %
25-66 år	19 277	22 748	24 395	22 824	24 459	18 % - 27 %
67-79 år	2 912	4 562	4 660	4 554	4 650	56 % - 60 %
80-89 år	943	1 666	1 689	1 671	1 693	77 % - 80 %
90 år +	150	270	273	272	274	80 % - 83 %
Alle aldre	34 320	41 658	44 364	41 777	44 462	21 % - 30 %

Tabell: Prosentvis økning i aldersgrupper i hele kommunaplanperioden

		1A	1B	2A	2B	Prosentvis økning alle alternativer (fra – til %)
		1,5 %	2 %	1,5 %	2 %	
		Små leiligheter		Også store leil.		
	2013	2025	2025	2025	2025	
0 år	351	463	510	468	515	2,5 % - 3,6 %
1-5 år	2 165	2 470	2 708	2 489	2 727	1,1 % - 2,0 %
6-12 år	3 120	3 561	3 831	3 580	3 847	1,1 % - 1,8 %
13-15 år	1 432	1 503	1 586	1 508	1 590	0,4 % - 0,8 %
16-18 år	1 424	1 562	1 643	1 567	1 647	0,7 % - 1,2 %
19-24 år	2 546	2 853	3 070	2 845	3 060	0,9 % - 1,6 %
25-66 år	19 277	22 748	24 395	22 824	24 459	1,4 % - 2,1 %
67-79 år	2 912	4 562	4 660	4 554	4 650	4,3 % - 4,6 %
80-89 år	943	1 666	1 689	1 671	1 693	5,9 % - 6,1 %
90 år +	150	270	273	272	274	6,2 % - 6,4 %
Alle aldre	34 320	41 658	44 364	41 777	44 462	1,6 % - 2,3 %

Tabell: Prosentvis økning i aldersgrupper per år.

Framskrivingene viser vekst i alle aldersgrupper, men også at det blir liten forskjell i totalt antall innbyggere om det bygges små eller store leiligheter. Det er altså vekstraten som gir utslagene.

- Med **moderat** årlig vekst (1,5 %) vil Lørenskog ha en samlet befolkning på ca. 41 650 personer ved utgangen av 2025.

- Med **høy** årlig vekst (2 %) vil det bo ca. 44 400 personer i kommunen ved utgangen av 2025, dvs. 2750 flere personer enn ved en moderat vekst.

Totalt sett er imidlertid ikke differansen mellom de to vekstframskrivningene betydelige, kun ca. 3000 personer. Erfaringsmessig vil også veksten svinge fra år til år, slik at gjennomsnittlig vekst i hele kommuneplanperioden antagelig blir noe lavere. Lørenskog har sjelden opplevd vekst over 1,8 %, som er tilnærmet veksten kommunen opplevde under de store utbyggingene på 1980-tallet.

Et sentralt trekk - uansett vekstrate og boligsammensetning – er at antallet eldre over 67 år vil øke betydelig. Denne tendensen gjelder hele landet og er knyttet til de store etterkrigs-kullene i Norge og økt levealder. Aldersgruppen yngre pensjonister (67 – 79 år) vil øke med opptil 60 %, mens antallet eldre over 80 år vil øke opptil 80 %.

Det vil også bli en markert økning i den yngste aldersgruppen, spedbarn (0 år), fra 32 -47 %, mens gruppen i alderen 1 – 5 år vil stige fra 14 -26 %. Antallet skolebarn i aldersgruppen 6 - 12 år vil stige med 14 – 23 %, mens aldersgruppen 13 – 15 år kun vil øke med 5 % – 11 %. Antallet i aldersgruppen 16 – 18 år vil også ha en relativt liten vekst med 10 – 16 %.

Forskjellen på de to boligbyggeprogrammene vil gi større utslag når en ser på enkelte plansoner, og da spesielt Solheim og Fjellhamar:

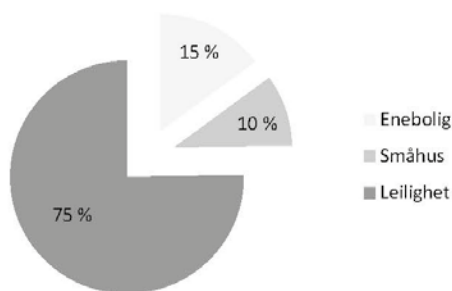
- En hovedvekt av småleiligheter vil gi en økning i antallet enslige og par, med få eller ingen barn, særlig på Fjellhamar og Solheim. Det vil også føre til at eneboliger ellers i kommunen blir ledige, noe som gir en økning av barnefamilier i andre plansoner.
- Dersom det også bygges en del større leiligheter vil antallet eldre tilflyttere bli lavere. Til gjengjeld vil de nye boligene på Fjellhamar og Solheim trekke til seg flere barnefamilier.

3.3 Boligsammensetning og boligproduksjon

Lørenskog var i mange år stedet hvor drømmen om enebolig kunne innfris. På 1990-tallet ble det for det meste bygget eneboliger og småhus (tomannsboliger, rekkehus og andre mindre, delte boligtyper). Eneboliger og småhus er arealkrevende, og ved kommuneplanrevisjonen i 1997 ble det besluttet å dempe utbyggingspresset på landbruksarealer og Marka og ikke utvide byggesonen i Lørenskog ytterligere. Utbyggingspolitikken har siden den gang styrt en stor del av utbyggingen til de mest sentrale områdene og knutepunktene i byggesonen.

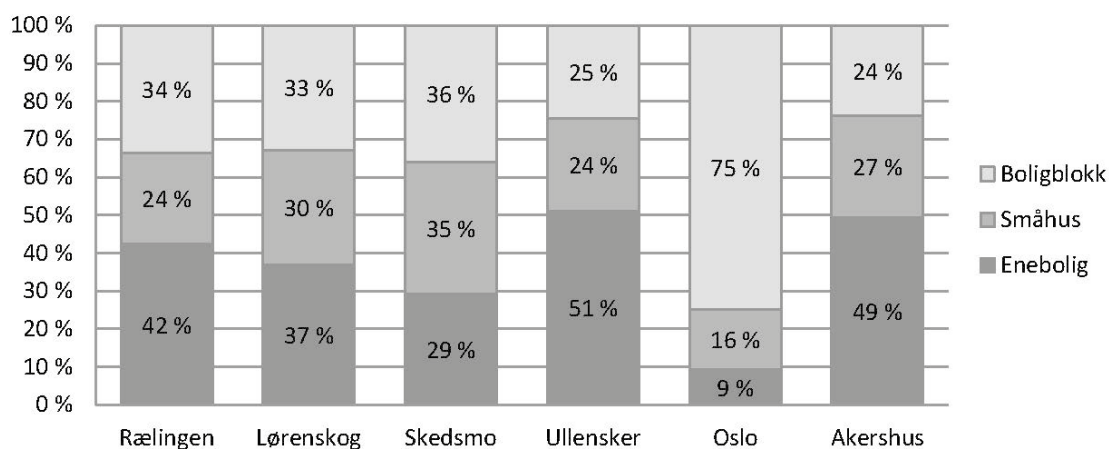
Utbyggingstempoet er markeds- og konjunkturavhengig og de årlige variasjoner kan være betydelige. De siste 10 årene har det vært bygget i snitt ca. 174 boliger i året, dvs. ca. 1 740 boliger totalt. Under finanskrisen i 2009-2011 var det en nedgang i boligbyggingen, men de to siste årene har utbyggingsaktiviteten igjen tatt seg opp til et snitt 205 boliger per år. I Kommuneplan for Lørenskog 2007 – 2020 ble det lagt opp til en boligbygging på i snitt 200 boliger i året.

Hoveddelen av de nybygde boligene de siste 10 år er 25 % eneboliger/småhus og 75 % blokkleiligheter.

Figur: Fordeling boligtyper som er bygget siste ti år

Per 1.1.2014 hadde Lørenskog kommune ca. 13 500 boliger/ boenheter. Fordelingen mellom boligtypene er relativt jevn med 37 % eneboliger, 30 % småhus og 33 % blokkleiligheter.

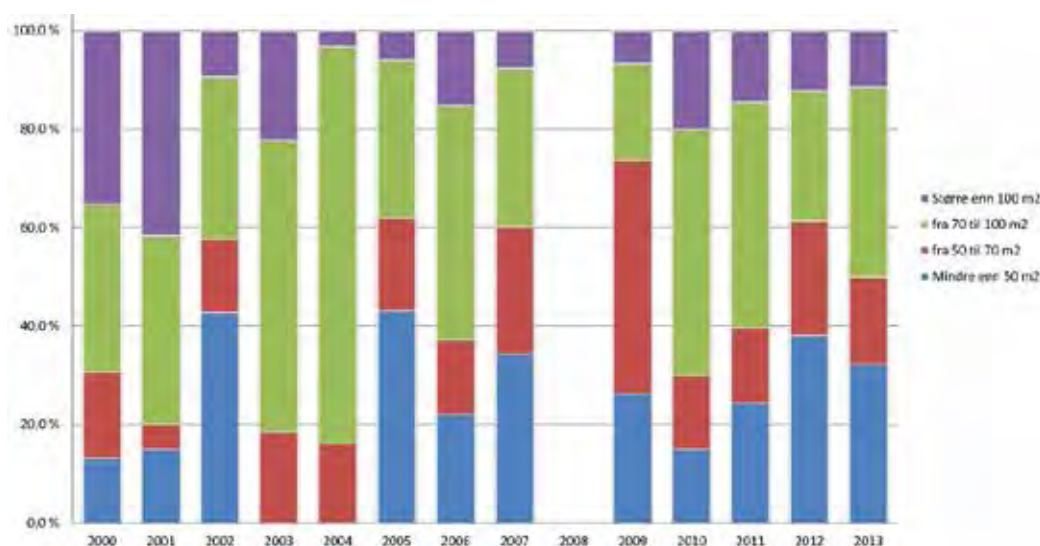

Figur: Boligtype i Lørenskog og utvalgte nabokommuner (Kilde: SSB)

Akershus	Aleneboende	Par u. hjb. Barn	Par m. barn	Mor/far m. barn	Flerfamilie	Total
Vest-regionen	35 %	30 %	18 %	15 %	3 %	100 %
Follo-regionen	32 %	32 %	18 %	14 %	4 %	100 %
Nedre Romerike	34 %	31 %	18 %	14 %	4 %	100 %
Øvre Romerike	33 %	31 %	18 %	13 %	4 %	100 %
Akershus	34 %	31 %	18 %	14 %	4 %	100 %

Tabell: Husholdningsstruktur Akershus (Kilde: Plansamarbeidet)

Det er en betydelig overvekt av små husholdninger i både Oslo og Akershus, og det tilsier at behovet for store frittliggende boliger er begrenset. I Lørenskog er det i gjennomsnitt kun 2,3 personer per husholdning, som henger sammen med at andelen småhusholdninger i kommunen er svært høy. Hele 2/3 av alle husholdningene består av én eller to personer. Forholdet mellom boligmassen som har en overvekt av eneboliger og småhus, og husholdningsstrukturen tyder dermed på en underdekning av leiligheter og en ubalanse mellom tilbuds- og etterspørselssiden.

Figur: Prosentvis fordeling av leiligheter i Lørenskog som har fått rammetillatelse eller igangsettingstillatelse

Det er i første rekke barnefamiliene som har behov og ønske om enebolig eller småhus. Det er derfor viktig å skape sirkulasjon i boligmarkedet, for å frigjøre kapasitet i enebolig- og småhusmarkedet. Det viktigste tiltaket her er å bygge leiligheter. Den voksende andelen av eldre vil være en viktig drivkraft i byggingen av lettstelte og sentrale leiligheter, og dette vil frigjøre eksisterende eneboliger og småhus for barnefamilier.

Et godt og mangfoldig by- og boligområde kjennetegnes av en sammensatt befolkning. En utvikling med overvekt av småleiligheter vil gi en mer ensidig befolkningssammensetning. Derfor må det i kommuneplanperioden sikres fortsatt bredde i boligtilbudet og tilrettelegges for varierte leilighetsstørrelser i sentrale fortettingsområder og knutepunkter.

Ved å tilrettelegge for ca. 5 000 boliger i kommuneplanperioden vil planen imøtekomme behovet for både småleiligheter og sikre en variert befolkningssammensetning i sentrale fortettingsområder og knutepunkter. En liten, men jevn eneboligfortetting (eplehagefortetting) er inkludert i antallet.

Det kan også være ønskelig at det i større grad eksperimenteres med nye urbane boformer som kan ta opp i seg stadig mer differensierte behov og ønsker, for eksempel kollektiv for eldre som ikke ønsker eller har behov for å bo i tradisjonelle institusjoner.

Beregning av boligbyggebehov er forbundet med mange usikkerhetsfaktorer. Boligkonsumet varierer over tid og er sterkt påvirket av den norske økonomiens styrke og konjunktursvingninger, befolkningssammensetning, den enkeltes økonomiske evne, livsstilpreferanser og boligstørrelse. Erfaringsmessig oppstår det også en del forsinkelser i gjennomføringsfasen. Antall produserte boliger vil derfor vanligvis variere fra år til år.

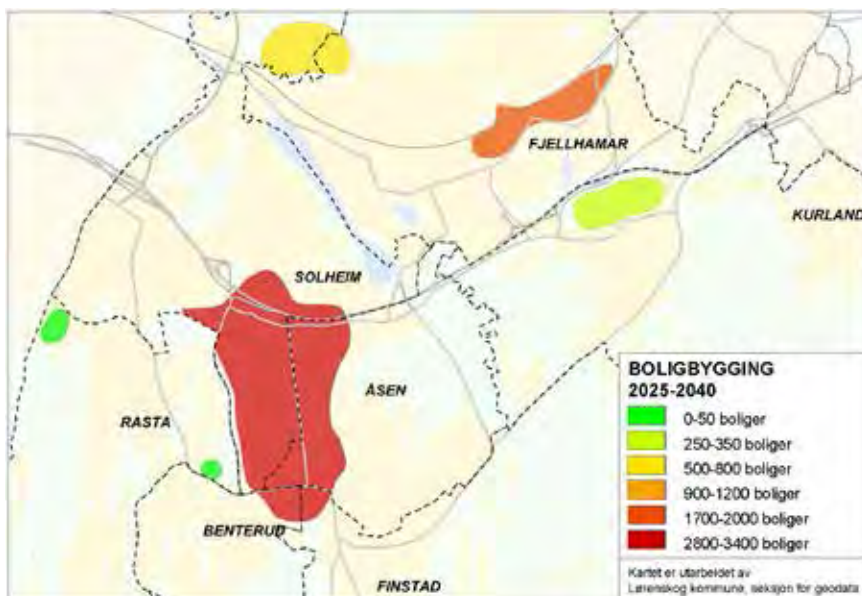
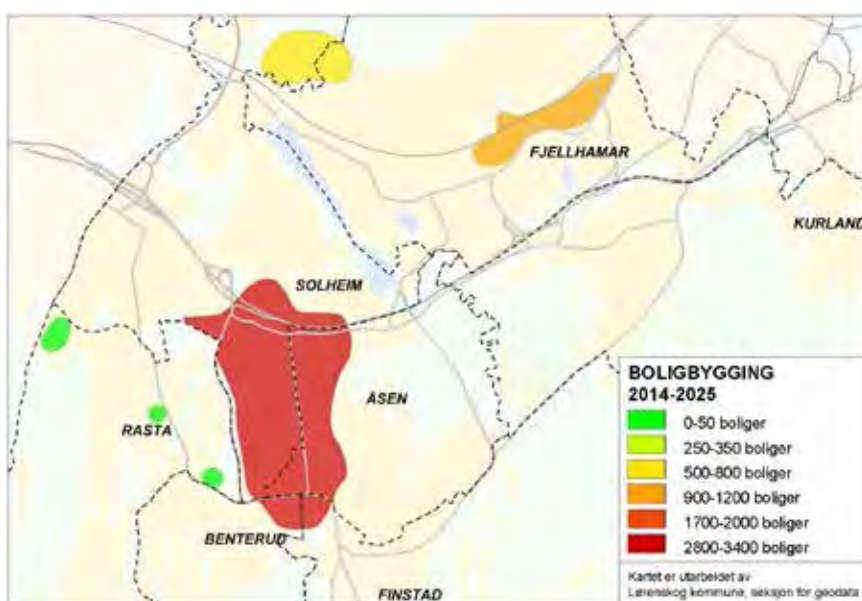
3.4 Arealer til boligformål

I kommuneplanperioden legges det opp til fortetting og høy utnyttelse i områder med god kollektivdekning. Dette er en videreføring av intensjonene i kommuneplanen for 2007 - 2020 og i tråd med nasjonale og regionale føringer. Kartutsnittene nedenfor viser forventet antall nye boenheter innenfor de ulike inntaksområdene i byggesonen.

De store utbyggingene på Skårersletta berører inntaksområdene for Solheim, Benterud og Åsen. Utbyggingene ved Ødegården/Lørenskog stasjon berører Solheim og Fjellhamar skolekretser. Store arealer til boligutvikling er også avsatt ved Fjellhamar.

Veiledende inntaksområde skole	Ca. antall boliger	Fremtredende boligtype	2014-2017	2018-2025
Benterud	500	Blokk		
Finstad	400	Blokk		
Fjellhamar	1300	KS/Blokk		
Kurland	0			
Rasta	100	KS/Blokk		
Solheim	2000	Blokk		
Åsen	700	Blokk		

Tabell: Forventet boligbygging fram til 2025 innen skolenes veiledende inntaksområde (KS=konsentrert småhus)

Figur: Områder hvor det meste av forventet boligbygging vil skje; fram til 2025 (øverst) og i perioden 2025 – 2040 (nederst). Grensene er de veiledende inntaksområder for skolene.

Boligpolitikk og boligsosiale utfordringer

Lørenskog påvirkes i stor grad av nærheten til Oslo, med en generelt presset boligsituasjon. Snittprisen per kvadratmeter for bolig i Oslo er imidlertid vesentlig høyere enn snittprisene for Nedre Romerike. Ser man isolert på de østre bydelene i Oslo er prisen omtrent som på Nedre Romerike.

Siden begynnelsen av 1980-tallet har all boligbygging i hovedsak vært basert på eiendomsutvikling og markedspriser. I et marked der bolig er blitt fremste middelet for sparing har det hittil fungert godt for store grupper. Imidlertid er dagens prisnivå i Oslo-området så høyt at det er vanskelig for lavtlønnete grupper, unge voksne og unge par i etableringsfasen å skaffe seg et sted å bo til en overkommelig pris. Effekten forsterkes av at Lørenskog har en stor andel eneboliger og småhus og få leiligheter. Det skaper et behov for små og rimelige leiligheter i kommunen.

En boligpolitikk må også ivareta dem som i dag ikke har adgang til boligmarkedet. Lørenskog kommune deltar i Husbankens boligsosiale utviklingsprogram, som handler om å legge til rette og yte boligtenester til innbyggere som ikke kan benytte seg av det ordinære boligmarkedet. Boligkontoret forvaltet 462 boliger i 2013, men befolkningsveksten gir behov for å øke antall boliger. I økonomiplanperioden er dette tenkt løst ved kjøp av leiligheter i eksisterende eller nye boligområder i kommunen. Boligkontoret kartlegger framtidig boligbehov for utsatte grupper, og det er allerede kjent at kommunen vil trenge flere nye boliger til flere brukergrupper.

3.5 Kommuneøkonomi

Som tilflyttingskommune styres befolkningsutviklingen i Lørenskog i stor grad av boligbyggingen. Befolkningssammensetningen har betydning for kommunens økonomi og det er viktig å sikre kommunen tilstrekkelig økonomisk handlingsrom, for å kunne betjene innbyggerne på en best mulig måte. Et virkemiddel for å oppnå balanse mellom befolkningens behov og kommunens tjenestetilbud, er å styre mot en befolkningssammensetning som gir en aldersspredning tilpasset kommunens eksisterende og planlagte tjenestetilbud, blant annet ved å stille krav til boligtype og boligsammensetning når områder planlegges for utbygging.

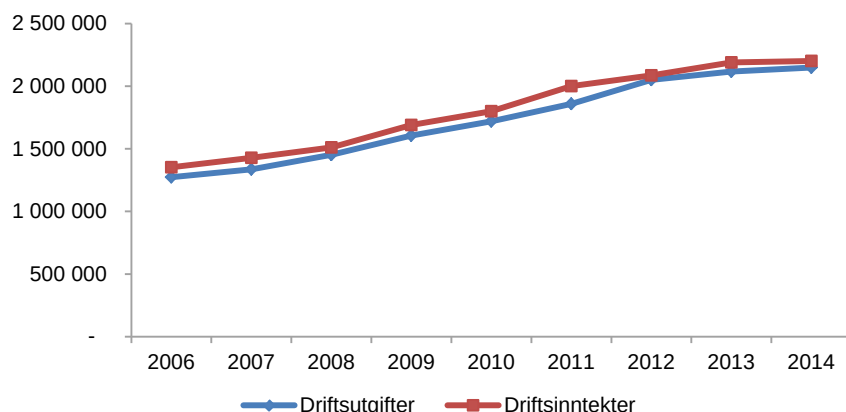
Økonomiske nøkkeltall siste 8 år

De samlede driftsutgifter har økt betydelig mer enn lønns- og prisveksten de siste 8 årene, og dokumenterer store aktivitetsøkninger. I tillegg til stor økning i kommunens tjenestetilbud, har kommunen i perioden hatt en høy investeringstakt. Denne har bidratt til å bygge opp en betydelig gjeld som igjen binder opp en del av kommunens framtidige økonomiske ressurser. På den annen side er denne gjeldsoppbyggingen uttrykk for vekst og fornyelse, noe som bidrar til både å sikre kommunens framtidige inntektsgrunnlag, samt redusere kostnader til vedlikehold.

Flere innbyggere medfører behov for å styrke kommunens tjenesteproduksjon, først og fremst på grunn av flere brukere, men også fordi kommunen er pålagt flere og nye tjenester.

Driftsutgifter

I perioden 2006 til 2013 har brutto driftsutgifter og -inntekter utviklet seg slik:

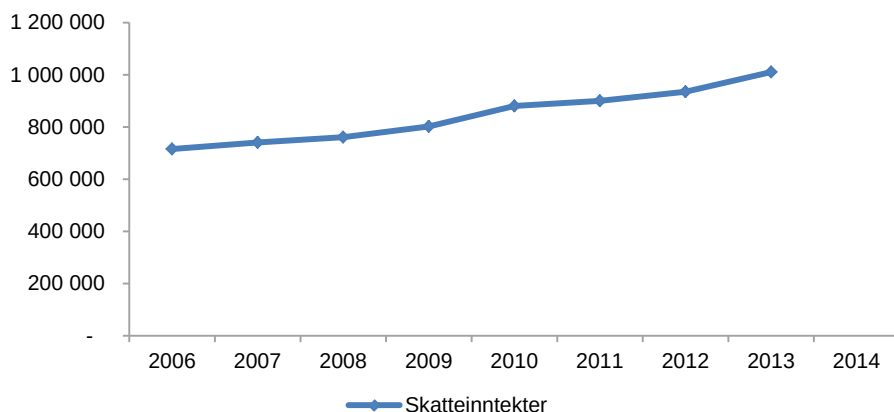

Figur: Driftsutgifter og -inntekter siste 8 år

Brutto driftsutgifter og driftsinntekter har gjennomsnittlig økt med ca. 120 mill. kroner per år, tilsvarende 8-9 % per år. I samme periode har den relative økning i brutto driftsresultat ikke vist samme utvikling, og en økende andel av driftsinntektene har følgelig blitt benyttet til å finansiere løpende driftsoppgaver.

Skatteinntekter

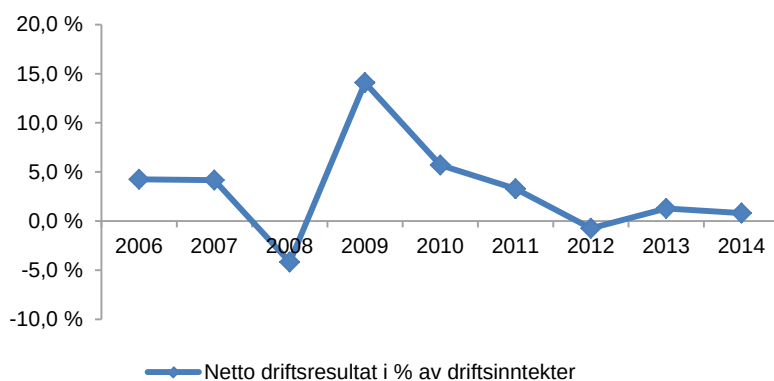
Skatteinntekter utgjør i underkant av halvparten av kommunens inntekter. Innføring av eiendomsskatt for verker og bruk, som i 2013 utgjorde ca. 60 mill. kroner, har ytterligere økt betydningen av skatt som finansieringskilde for driften av kommunen. I perioden har skatteinntekter økt med gjennomsnittlig ca. 42,1 mill. kr per år, tilsvarende ca. 5,9 % per år. Skatter utgjør en minskende andel av kommunenes inntekter.

Figur: Skatteinntekter siste 8 år

Netto driftsresultat

Netto driftsresultat er uttrykk for kommunens evne til å skape økonomisk spillerom, altså avsatte reserver, enten til ekstraordinære driftstiltak eller til egenfinansiering av investeringer. Netto driftsresultat har variert betydelig i perioden. Gjennomsnittlig har netto driftsresultat vært ca. 2 %, justert for de forhold som skapte et særlig høyt resultat i 2009. Fylkesmannen har anbefalt at netto driftsresultat bør være 3-5 % av driftsinntektene.

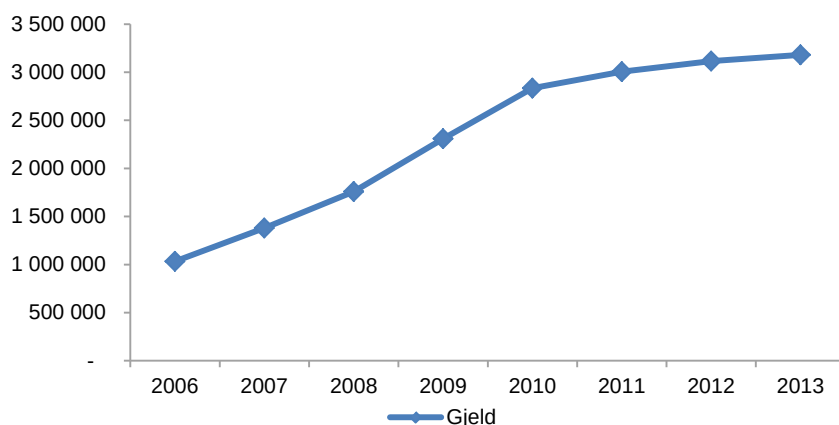

Figur: Netto driftsresultat

Figur: Kommunens investeringer siste 8 år

Grafen ovenfor viser omfanget av kommunens investeringer de siste 8 år. Det var særlig store investeringer midt i perioden. Investeringene gjelder hovedsakelig Lørenskog hus og flere skoleutbygginger.

Figur: Kommunens gjeldsutvikling siste 8 år

De store investeringer har i all hovedsak vært lånefinansiert. Kommunens gjeld har derfor økt fra ca. 1 mrd. kroner i 2008 til mer enn 3 mrd. kroner i 2013, som er en betydelig gjeld sammenliknet med andre norske kommuner. I perioden fra 2006 til 2013 er kommunens utgifter til renter og avdrag økt fra ca. 100 mill. kroner til ca. 200 mill. kroner. Kostnadene finansieres av kommunens frie inntekter, gebyrer og brukerbetaling. Kommunen må i kommende kommuneplanperiode ha fokus på å redusere gjeld.

3.6 Næringsliv

Siden 2004 har næringslivet i Lørenskog hatt sterk vekst og målet om full arbeidsdekning er nådd. Lørenskog har ca. 20 000 arbeidsplasser, og i 2012 var det til sammen 17 950 innbyggere i lønnet arbeid i Lørenskog, som er ca. 52 % av kommunens befolkning.

Siden 2010 har Lørenskog hatt arbeidsplassoverskudd, og dermed en netto arbeidsinnpendling fra nabokommunene. Samtidig arbeidspendler mange som bor i Lørenskog til nabokommunene. Av sysselsatte som er bosatt i Lørenskog har 68 % arbeidsstedet sitt utenfor kommunen og 70 % av de som jobber i Lørenskog kommune bor i en av nabokommunene. Inn- og utpendlingen gir et betydelig transportarbeid hver eneste dag, og et godt tilrettelagt og effektivt kollektivtilbud er avgjørende for å betjene pendlingsstrømmene.

Lørenskog har siden år 2000 hatt høyere vekst i antall offentlig ansatte enn gjennomsnittet i Norge de siste 10 årene. Av totalt antall arbeidsplasser i dag er mer enn 50 % knyttet til offentlig virksomhet med store arbeidsplasser som Ahus, Postens Østlandsterminal og Lørenskog kommune, hvor oppvekst og utdanning er den største sektoren. Det har også vært god vekst innen handel, service, overnatting og lager/transport siden år 2000, mens industri har hatt en nedgang. Lørenskog har fortsatt noen få landbruksvirksomheter igjen, og deler av Lørenskogs identitet er knyttet til et aktivt landbruk og kulturlandskapet mellom byggesonen og Marka i sør.

Næringslivet i Lørenskog omsatte i 2012 for nær 77 milliarder, som gjør Lørenskog til en økonomisk motor på Nedre Romerike. Næringslivet i Lørenskog er i dag dominert av

- handel og service (kundeintensiv handel og arealkrevende handel)
- offentlig tjenesteyting og forvaltning
- transport og lagervirksomhet.

I de neste 20 årene er det forventet en vekst på 8000 - 9000 arbeidsplasser årlig i Osloregionen. Lokalisering av arbeidsplasser etter prinsippet om «rett virksomhet på rett sted» fordrer et godt regionalt samarbeid hvor også ubalansen i næringssammensetningen innen regionen søkes utjevnet. I Lørenskog er videre næringsvekst i hovedsak planlagt ved Ødegården, Visperud, Lørenskog sentrum/sentralområdet og Ahus, som er steder hvor det enten er eller planlegges banebetjening.

I 2006 vedtok Lørenskog kommune en næringsstrategi som bl.a. vektlegger variasjon i sammensetning av arbeidsplasser, tilrettelegging for kunnskapsbedrifter og bedrifter med et bredt spekter av arbeidsplasser. Videre omfatter planen muligheten for utvikling av infrastruktur som del av næringsutvikling, at kommunen skal utvikles som et attraktivt sted for å bo, gå på skole og arbeide og at kvaliteter innen kultur, miljø og friluftsliv skal videreutvikles og framheves.

Handel

Omsetningen i varehandelen har økt jevnt de siste tiårene, og med en økt befolkningsvekst vil etterspørselen etter varer og tjenester øke. En stadig større del av handelen skjer i kjøpesentre, som har hele eller deler av regionen som kunded grunnlag. Lørenskogs identitet er blitt knyttet til den sterke handelsnæringen, og i Lørenskog omfatter kjøpesentrenes omland deler av Rælingen, Skedsmo og Oslo, - et marked på omtrent det dobbelte av kommunens eget folketall. Kjøpesentrene i Lørenskog konkurrerer først og fremst med Strømmen Storsenter, Stovner senteret og storhandel på Alnabru. Befolkningsveksten og handelsunderdekning i kommunene på Romerike, viser at kunde-grunnlaget er til stede for videreutvikling av handelstilbudet.

Netthandelen vokser og utgjør en stadig større del av den totale detaljhandelen, samtidig som også en økende grad av tjenestetilbudet blir handlet på nett (Kilde: Virke eHandelsbarometeret). For å møte utviklingen er det en tendens til at kjøpesentre legger mer vekt på opplevelse, hygge og bespising i tillegg til bredde i handelstilbudet.

Kulturnæring

Kultur som del av eller i samspill med næringslivet, har fått en framtrедende posisjon i byutviklingen utover 2000-tallet både nasjonalt og internasjonalt. I en kulturell rettet byutvikling er kunst, kultur, gode byrom og partnerskap mellom næringsliv og kulturliv viktige faktorer for å skape en åpen, innovativ og human by for alle. Med ferdigstillelse av Lørenskog hus i 2011 fikk kommunen et storslagent sentrum for kultur, og mulighet for å posisjonere seg i konkurransen om innbyggere og bedrifter. I arbeid med stedsutvikling vil tilrettelegging for nærings- og kulturliv og aktivitet være viktige faktorer for å styrke identitet, skape byliv og attraktive steder.

Visperud

Lørenskog ligger i forlengelsen av landets største storhandelsakse fra Ensjø – Ulven – Økern – Alna – Furuset og videre mot Visperud. Lørenskog kommune har tilrettelagt for arealkrevende handel på Visperud og langsmed grensa mot Oslo, og nærheten til E6 har i tillegg gjort området attraktivt for lager og logistikkvirksomhet. Både Postens og Coca Colas etableringer medførte at segmentet «kunnskapslogistikk» ble styrket. Visperud er også viktig fordi det omfatter arbeidsplasser som ikke ellers får plass andre steder i kommunen, og som primært ikke retter seg mot kompetansearbeidsplasser.

Samtidig ser man en utvikling hvor også kontorvirksomheter søker seg til Visperud. Med etablering av ny T-banestasjon på Visperud vil områdets attraktivitet øke og åpne for etablering av flere arbeidsplassintensive virksomheter. Arealreservene er imidlertid knappe, og det meste av næringsutviklingen vil måtte komme i form av transformasjon og fortetting som trolig vil skje over lang tid. Utviklingen av Visperud bør skje i et samarbeid med Oslo kommunes eventuelle planer for videreutvikling av Karihaugen-området.

Ahus-området

Akershus Universitetssykehus (Ahus) er noe større enn Rikshospitalet, og betjener Romerike, Follo og store deler av Groruddalen, totalt 470 000 personer. Innslag av kunnskapsbaserte tjenester, forskning og utvikling (FoU) er i hovedsak konsentrert til Ahus. Området er sammen med forskningsparken på Kjeller ett av to steder på Nedre Romerike som er regionalt og nasjonalt viktige for utvikling av denne type tjenester.

Lørenskog har med Ahus et godt utgangspunkt for å videreutvikle et miljø innen «livsvitenskap» og flere kompetansearbeidsplasser innen sykehusrelatert virksomhet. Livsvitenskap er en sektor med stort potensial i Norge, og omfatter farmasøytisk industri, næringsmiddelindustri, bio-marin sektor, medisinsk utstyr, FoU og utdanningsinstitusjoner. Nærings- og forskningsklyngene innen denne sektoren kjennetegnes av tett samarbeid mellom helseforetakene og utdanningsinstitusjoner, som Universitetet i Oslo.

Ahus har ikke fordelen av geografisk nærhet til tunge utdanningsinstitusjoner, og mangler også i dag et høykvalitets kollektivtilbud. Med Ahusbane fra Oslo og eventuell senere forlengelse til Lillestrøm, vil Ahus knyttes til forsknings- og utdanningssteder både i Oslo og Lillestrøm/Kjeller. Muligheter for å innpasse utdanningsinstitusjoner i Ahus-området er også en mulighet som bør utforskes. Denne utviklingen kommer imidlertid ikke av seg selv og krever at Lørenskog kommune tilrettelegger for at både offentlige og private aktører trekkes til Ahus-området. Kompetansearbeidsplasser er krevende å skape og dreier seg om godt samarbeid og tilrettelegging av areal og infrastruktur, men også om god by- og stedsutvikling med attraktive boligområder og et godt handels- og kulturtilbud.

3.7 Samfunnssikkerhet

Problemstillinger knyttet til samfunnssikkerhet og beredskap har fått stadig større oppmerksomhet de siste årene, ikke minst på bakgrunn av lokale så vel som nasjonale- og internasjonale hendelser. Disse viser viktigheten av å være best mulig forberedt gjennom å ha utarbeidet beredskapsplaner, samt å ha øvet personell. Kommunens ansvar i forhold til samfunnssikkerhet og beredskap ble nedfelt i lov om kommunal beredskapsplikt 01.01.10. Gjennom loven er nå kommunene gitt en sektorovergripende beredskapsplikt. Dette vil kunne bidra til at kommunene vurderer samfunnssikkerhet i et mer helhetlig perspektiv.

Et sentralt element i loven er å redusere antall hendelser og konsekvensene av disse. Kommunen plikter således å kartlegge hvilke uønskede hendelser som kan inntreffe, vurdere sannsynligheten av hendelsene, samt hvordan disse vil kunne påvirke kommunen. Resultatene skal vurderes og sammenstilles i en helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse (ROS-analyse).

Lørenskog kommune har utarbeidet flere ROS-analyser, senest i 2010 i samarbeid med nabokommunene Rælingen og Skedsmo. Kommunens ROS-analyser omfatter til sammen 56 ulike hendelser. Med utgangspunkt i ROS-analysen skal kommunen utarbeide beredskapsplaner, som skal angi tiltak kommunen har forberedt for å håndtere uønskede hendelser. Staten har som minimumskrav til kommunene sagt at beredskapsplanene skal inneholde en plan for kriseledelse, varslingslister, evakueringsplan, og plan for informasjon til befolkningen og media. Lørenskog kommune har en overordnet beredskapsplan for kriseledelse og informasjon. Denne beredskapsplanen har en kontinuerlig oppdatering, og den øves med jevne mellomrom. Det er også utarbeidet en eller flere beredskapsplaner for de ulike sektorene, til sammen ca. 15 planer, samt at f.eks. skoler og barnehager har utarbeidet sine egne beredskapsplaner.

Lørenskog kommune kan når som helst bli stilt overfor ekstraordinære hendelser/kriser, som vil gjøre det nødvendig å etablere kriseledelse. Kommunen er opptatt av at enhver krise skal kunne løses på lavest mulig nivå i organisasjonen, samt at kommunen som tjenesteproducent skal bli minst mulig berørt under en krise. Vårt samfunn har utviklet en avansert infrastruktur bygget på høy teknologi og kompetanse. Kommunen vil derfor lett være sårbar ved uhell, ulykker, kriminelle handlinger og naturkatastrofer.

Fareområder og restriksjonsområder i Lørenskog kommune er kartlagt. De siste årene har det vært spesielt viktig å fokusere på eventuelle endringer i klima, og mulige følger for Lørenskog. Notatet "Klimatilpasninger – naturrisiko", datert 20.01.09, lister opp følgende 8 aktuelle hendelser knyttet til klimautfordringer:

- Vindutsatte områder og ekstremnedbør i form av regn og snø
- Flom
- Drikkevannskvalitet, vann og vassdrag
- Energiforsyning
- Leirskred, ras og ustabil grunn
- Skogbrann
- Folkehelse
- Natur, miljø og landskap

4 Areal og transport

Arealforvaltningen er et av de viktigste styringsverktøyene kommunen har for å lede samfunnet i ønsket retning. De valgene vi tar for arealutviklingen har betydning for alt fra befolkningsvekst, levekår, helse, miljø og økonomi – for å nevne noen.

4.1 Overordnet arealstrategi

Det er utarbeidet en overordnet arealstrategi i forbindelse med ny kommuneplan. Arealstrategien har fungert som et verktøy i arbeidet med arealutviklingen og som en konkretisering av kommunens overordnede utviklingsstrategi. Hensikten har vært å avklare overordnede rammer for grønnstruktur, byggesonen, viktige kommunikasjonsforbindelser, knutepunkt og senterområder.

Figur: Arealstrategi for Lørenskog

Prinsipper som er lagt til grunn i arealstrategien:

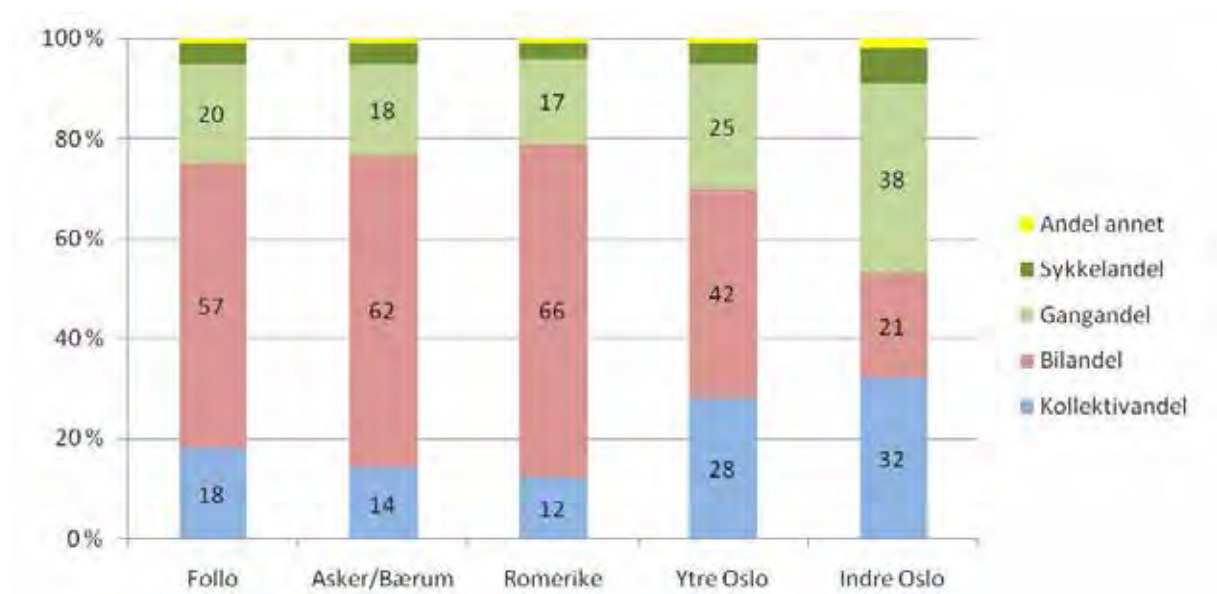
Framtidig T-baneakse forutsettes bygget, og Lørenskog sentralområde avgrenses og prioriteres for blandet arealbruk, og som et kompakt knutepunkt med offentlige og private fellesfunksjoner.

Ahus/Nordbyhagen utvikles primært til et tyngdepunkt for sykehuset og relatert nærings- og forskningsvirksomhet. T-bane etableres og området blir dermed også et viktig kommunikasjonsknutepunkt.

Visperud avgrenses og utvikles til et kompakt næringsområde med god kollektivbetjening med ny bane.	Jernbaneaksen videreutvikles med utgangspunkt i kompakte lokalsentre på Lørenskog stasjon/Ødegården og Fjellhamar.
Tverraksene mellom de viktigste knutepunktene, sentrum og lokalsentrene prioriteres til gange, sykkel og kollektiv.	Lørenskog grønne sentrum videreføres og grønne akser videreutvikles nordover mot Nordmarka og Skedsmo.
Det legges opp til at storparten av veksten i boliger og arbeidsplasser tas gjennom fortetting og transformasjon. LNFR-områder, viktig grønnstruktur, Marka og andre grøntområder ligger dermed fast og omdisponeres ikke til utbyggingsformål.	

4.2 Transportstruktur

Transportnettet er i dag bygget opp med utgangspunkt i de to regionale transportkorridorene gjennom kommunen – hovedbanen og Rv 159. Vei- og gatenettet er i stor grad preget av løsninger basert på bilbruk, som på Romerike for øvrig. Kollektivandelen i regionen er kun 12 %, se fordeling på ulike trafikantgrupper i figuren under.

Figur: Reisemiddelvalg i deler av Osloregionen

Den dominerende bruk av bil gjenspeiles i den fysiske utformingen av veianleggene med prioritering av trafikkavvikling og kapasitet. Bare i Solheimveien er det i dag seks rundkjøringer langs en strekning på ca. 800 meter. Dette gir effektiv trafikkavvikling, men innebærer utfordringer for gående og syklende – og også for busser. Det er dessuten vanskelig å etablere bymessig bebyggelse opp mot større veianlegg som ikke er gateutformet.

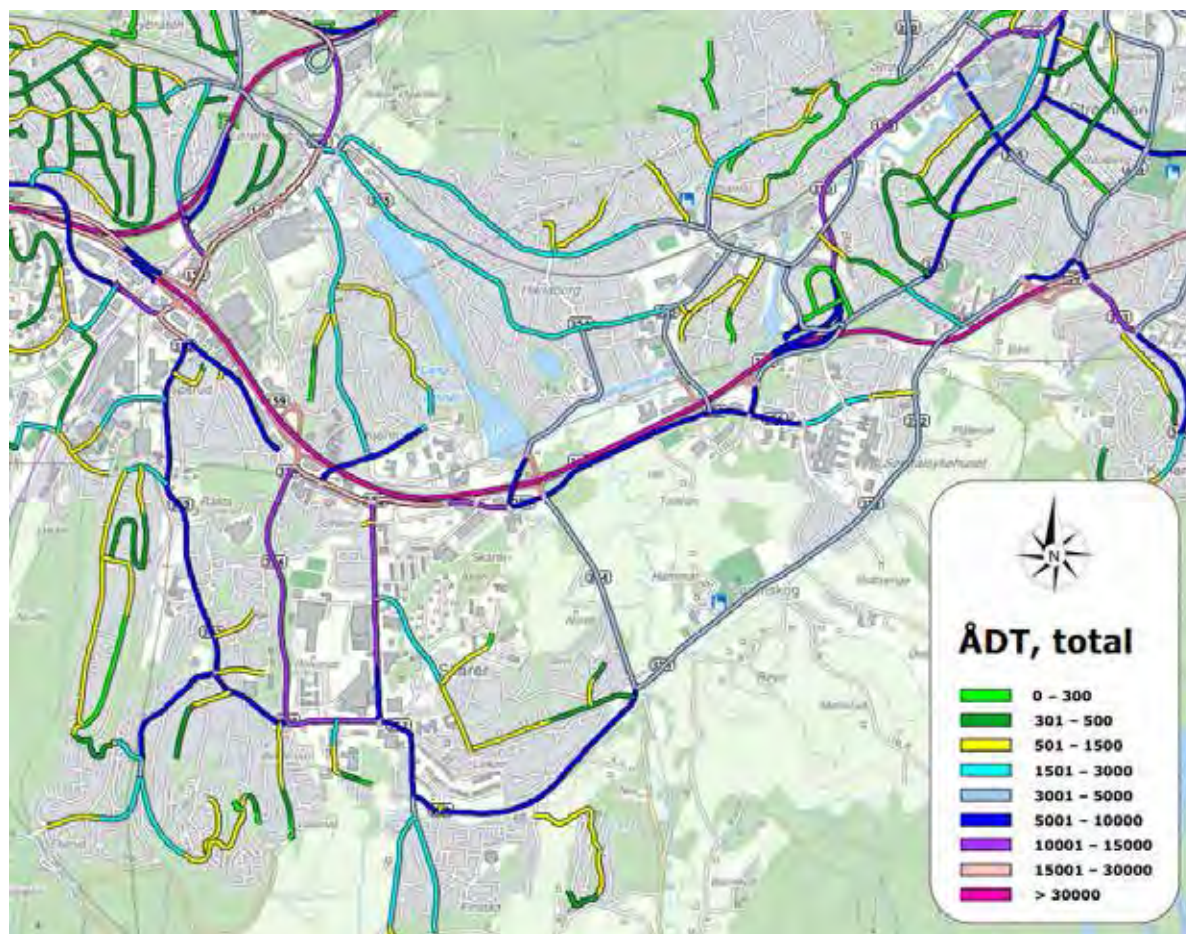
Dersom en i Lørenskogs sentrale deler skal overføre flere fra bil til gange og sykkel krever dette en radikal omforming fra vei til gate i de områdene hvor fotgjengere og syklister skal prioriteres. Dette innebærer etablering av gatetverrsnitt med rikelig areal for fortau, beplantning, sykkelfelt og eventuelle kollektivfelt.

4.3 Framtidig trafikksituasjon

Det er gjennomført en trafikkanalyse på hovedveinettet som følger som vedlegg til kommuneplanen. I det følgende gis en oppsummering av de viktigste momentene i trafikkanalysen.

Eksisterende trafikk på veinettet

Dagens trafikkmengde (ÅDT) på veinettet i Lørenskog kommune er vist i figuren under. De høyest belastede områdene er Lørenskog sentrum, Skårer, Visperud, Ahus samt Lørenskogveien og Blåskolltunnelen. Gamleveien i vest er også relativt høyt belastet med opp mot 9 000 kjøretøy per døgn. Flere områder opplever i dag forsinkelse og kødannelse under morgen- og ettermiddagsrush.

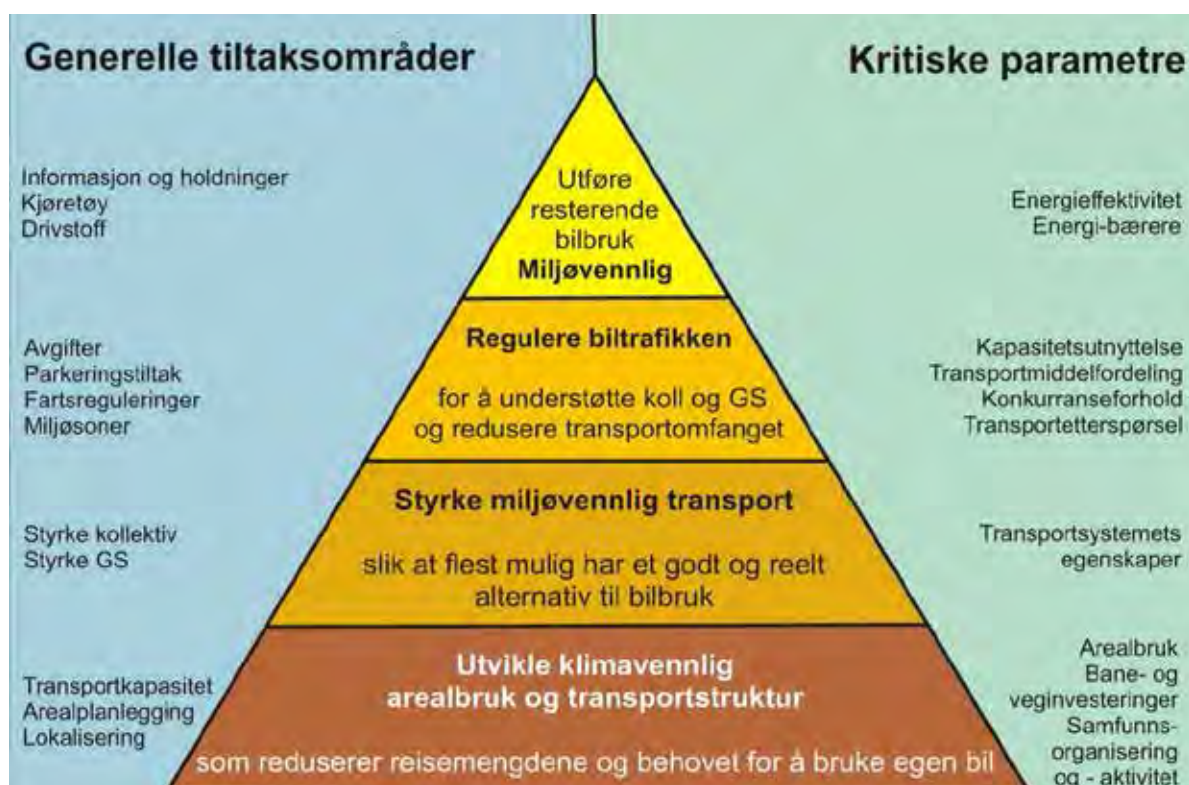

Figur: Dagens trafikkmengde - ÅDT, total (Kilde: NVDB)

Konsekvenser av forventet utbygging

Trafikkanalysen er basert på forventet utvikling i befolkning og arbeidsplasser og ser fram til 2025 og til 2040. Ved beregning av trafikkbelastningen er det tatt høyde for at Lørenskog vil ha god kollektivdekning.

Veinettet i Lørenskog vil uansett få en betydelig økning av trafikk som følge av utbygging av de foreslåtte arealene. Det er derfor nødvendig å få til et trendsifte, der det må være mulig å få flere til å velge miljøvennlig transport ved å gå eller sykle, samt å få økt andel reiser over på kollektivtrafikk. Dette kan gjøres ved en kombinasjon av restriktivitet når det gjelder parkering, samt å legge til rette for ytterligere opptrapping av kollektivtilbudet. Mulige tiltaksområder er vist i figuren under og beskrevet i etterfølgende tekst.

Figur: Transport- og klimapyramide (Kilde: Plansamarbeidet for regional plan for areal og transport)

4.4 Ahusbanen/Romeriksbanen

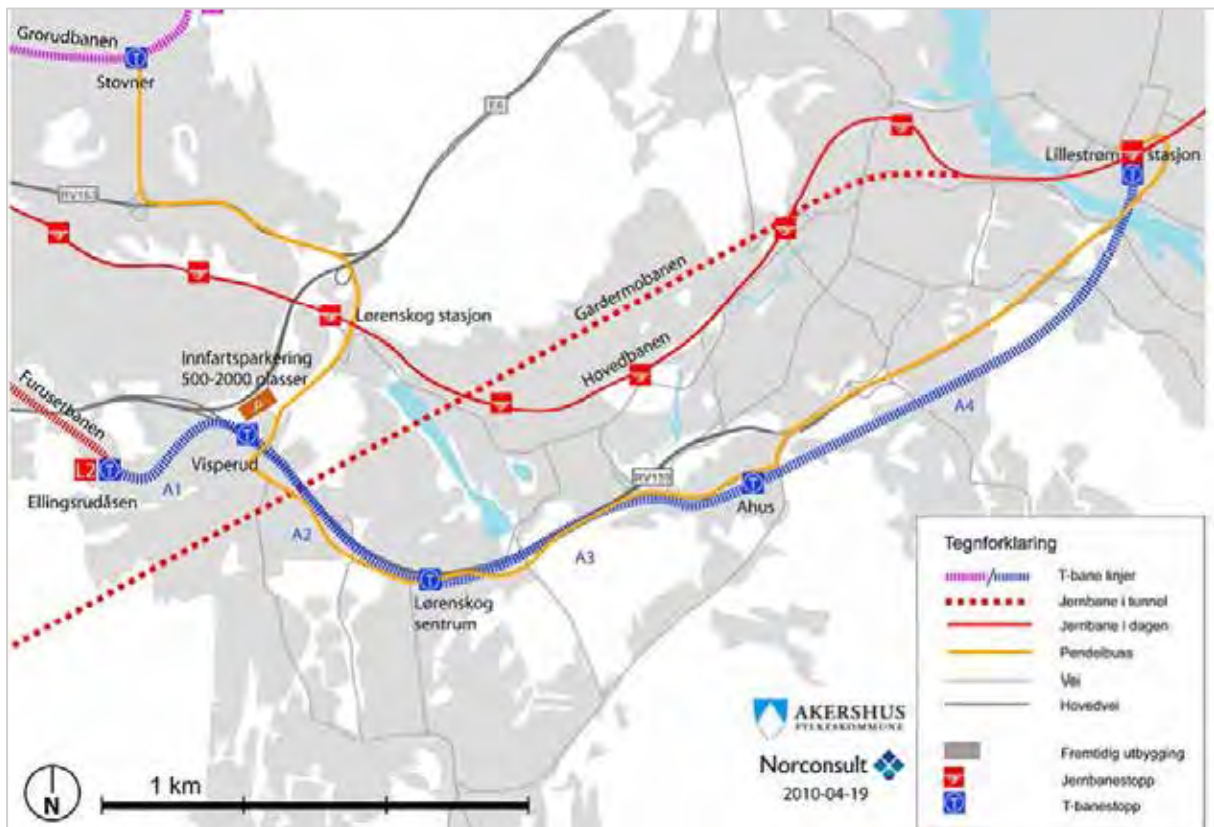
Akershus fylkeskommune og Lørenskog kommune har fra slutten av 50-tallet ønsket å få videreført Furusetbanen til sykehuset. Lørenskog kommune ervervet også flere eiendommer med tanke på den framtidige T-banen. Flere av disse eiendommene er i dag solgt. Arbeidet har imidlertid skutt fart de senere årene. Prosessen har vært tidkrevende, men arbeidet med en konseptvalgutredning (KVU) er nå igangsatt. Prosessen fram mot kommuneplanen og KVUen kan kort oppsummeres som følger:

Oslo sporveier, august 2000 (rapport)	Oslo Sporveier utarbeidet en rapport for å se på mulig forlengelse av Furusetbanen til Lørenskog. Rapporten konkluderte med at banen i første rekke burde forlenges til Lørenskog sentrum ved bussterminalen.
Oslopakke 2, november 2005 (forstudie)	I forbindelse med Oslopakke 2 ble det utarbeidet en forstudie med aktører fra Akershus fylkeskommune, Jernbaneverket, Oslo Sporveier AS, Statens vegvesen og Lørenskog kommune. Studien anbefalte å gå videre i utredningsarbeidet ved å se nærmere på bl.a. kombibaneløsning, bussløsning og utviklingen av Lørenskog sentrum. Kombibanealternativet har senere blitt forkastet av Jernbaneverket.
Akershus fylkeskommune, mai 2010 (mulighetsstudie)	Akershus fylkeskommune utarbeidet en mulighetsstudie («Baneløsninger på Nedre Romerike», Norconsult mai 2010). Rapporten så på en rekke løsninger og konkluderte med at en forlengelse av Furusetbanen via Visperud/Karihaugen og Lørenskog sentrum fram til Ahus kom best ut.
Fylkestinget, 23.09.2010, (vedtak)	Akershus fylkeskommunes (AFK) besluttet å starte opp planarbeidet med forlengelse av Furusetbanen til Ahus. Fylkestinget fattet vedtak om at banen skulle bygges til Ahus og at fylkeskommunen skulle kontakte Staten, Ahus, Lørenskog kommune og Oslo kommune samt andre relevante aktører for samarbeid. Banen skulle bygges til Ahus, men etappevis utbygging kan vurderes.

Akershus fylkeskommune, Lørenskog og Oslo kommune, 16.05.2012 (møte)	Akershus fylkeskommune (AFK) gjennomførte et planleggingsmøte med representanter fra både stat og kommune. I møtet ble det oppnådd enighet om å starte opp felles planlegging av t-baneforlengelsen fra Ellingsrudåsen til Ahus, samt at ble det satt ned en arbeidsgruppe med representanter fra Lørenskog kommune, Oslo kommune, Plan- og bygningssetaten i Oslo kommune, Akershus fylkeskommune, Statens vegvesen Region øst og Ruter. Arbeidsgruppen skal utarbeide forslag til mandat, planform, organisering og framdriftsplan. Arbeidsgruppen foreslo at det utarbeides en KVV for å gi et godt beslutningsgrunnlag i valget av løsninger.
Oslopakke 3 (24.05.2012)	Oslopakke 3 avsetter 308 mill. kroner til Ahusbanen for perioden 2018-2023 og 971 mill. kroner for perioden 2024-2027.
Akershus fylkeskommune, Statens vegvesen, Jernbaneverket, Lørenskog og Oslo kommune, 15.08.2013 (notat)	Det ble utarbeidet et notat med forslag til videre utredning og planlegging av bane til Ahus. Konklusjonen i notatet er: Forslaget til utredning og planlegging av Ahusbane er grunnlaget for politisk sak til fylkesutvalget og bestilling til Ruter. Ruter har ansvaret for å gjennomføre arbeidet med en KVV basert på forslaget til utredning og planlegging i dette notatet. Oppdragsgiver for arbeidet med konseptvalgutredningen (KVV) er Akershus fylkeskommune og Oslo kommune. Arbeidet med KVV og kommuneplanrevisjonen koordineres for å sikre god framdrift samlet sett.
Fylkesutvalget, 16.09.2013 (vedtak)	Fylkesutvalget fattet vedtak om at arbeidet med en konseptvalgutredning (KVV) om kollektivtransport mellom øvre del av Groruddalen til Lørenskog med perspektiv videre til Skedsmo igangsettes. I KVV'en bør det gjøres vurderinger av den forventede befolkningsutviklingen langs banen.
Ruter, Statens vegvesen, Jernbaneverket, Lørenskog, Skedsmo og Oslo kommune, 30.04.2014 (notat)	Prosjektplan for KVV-arbeidet er utarbeidet av en arbeidsgruppe ledet av Ruter, med deltakelse fra Lørenskog kommune, Skedsmo kommune, Oslo kommune (PBE), Statens vegvesen og Jernbaneverket. Prosjektplanen ble oversendt Akershus fylkeskommune og vil utgjøre grunnlaget for et mandat for gjennomføring av konseptvalgutredningen. KVV'en skal oversendes til politisk behandling innen mars 2015, slik at den politiske behandlingen skjer før sommeren 2015.

T-bane til Lørenskog vil betjene de sentrumsnære områdene med stopp på Visperud, Lørenskog sentrum og Ahus. På sikt vil det være aktuelt å forlenge T-banen til Lillestrøm, evt. via Strømmen, se figur neste side.

Deler av traséen vil ligge under bakken, blant annet gjennom Lørenskog sentrum. Ved kryssing av Nordlimyra, herunder passering av Nordliveien ved Knatten krysset, vil banen gå i dagen. Dette vil kunne innebære kutting av de sørlige av-/påkjøringsrampene til Rv 159. Gjennomført trafikkanalyse indikerer at dette vil kunne avhjelpes ved bygging av «missing link» for Nordliveien etappe 3 på Skårer syd.

Figur: Mulig trasé for T-bane til Åhus med forlengelse til Lillestrøm (Norconsult 2010)

Bane til Lørenskog vil gi en betydelig styrking av kollektivtilbudet mellom de sentrale områdene i Lørenskog kommune og nærliggende kommuner. Beslutning om bygging av banen vil i seg selv være strukturerende for utviklingen av tettstedene langs banen. Den forutsigbarheten en T-bane vil gi vil også bidra positivt til næringslivet i den nordøstre regionen ut fra Oslo og vil bidra til å videreutvikle bybåndet Oslo – Lørenskog – Lillestrøm. I dag er disse områdene betjent med ekspress- og lokalbusser.

4.5 Løkk over Rv 159

Rv. 159 og Solheimsveien utgjør en bred barriere gjennom en stor del av byggesonen i Lørenskog, og det har lenge vært ønsket et løkk over motorveien. I forbindelse med utredninger om baneløsninger på Nedre Romerike i 2010 ble det utviklet en stasjonsløsning med løkk over motorveien gjennom Lørenskog sentrum. Kommunestyret vedtok i 2011 å utrede muligheten for å etablere et slikt løkk over Rv 159, samt evt også Solheimsveien.

Figur: Skisse over mulig løkk over Rv 159

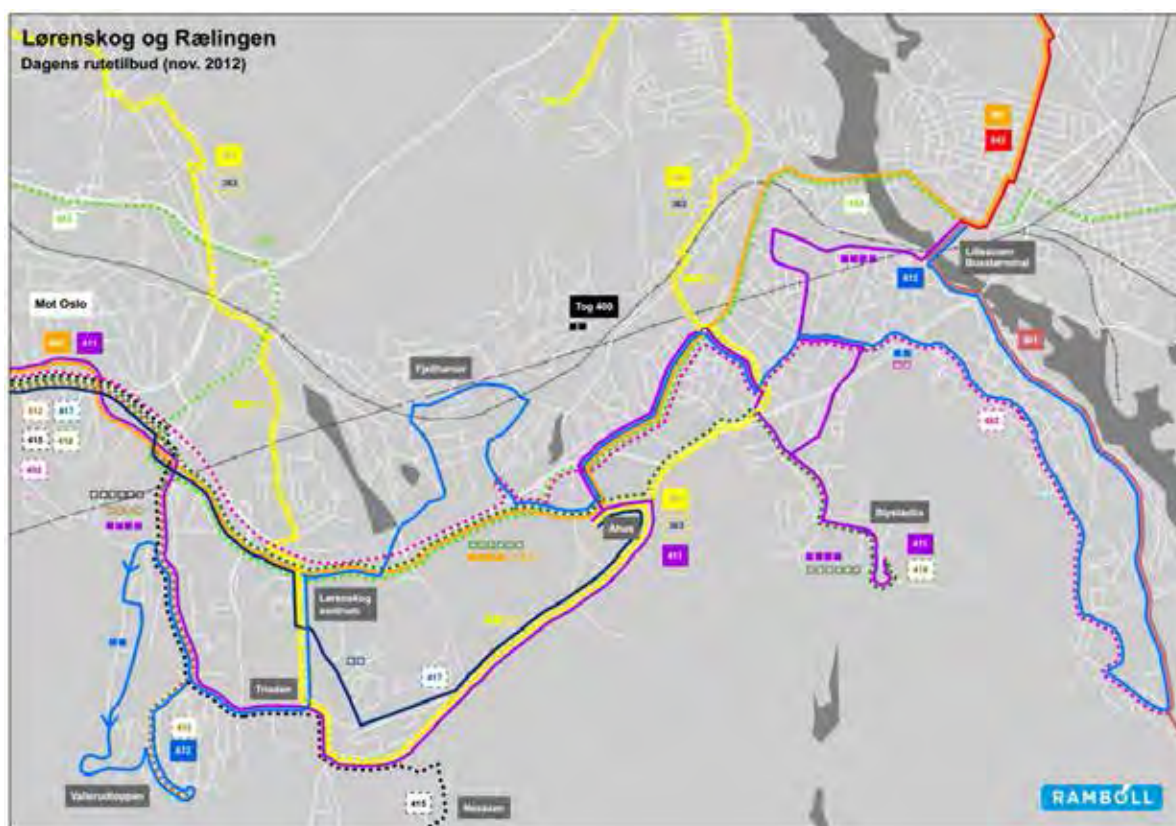
Lokket ble estimert til å koste kroner 400 millioner og finansieringen var tenkt som et spleiselag mellom private utbyggere, Statens vegvesen og Akershus fylkeskommune. Muligheten for et lokk og finansieringen må følges opp i forbindelse med videre planlegging av bane til Ahus.

4.6 Buss og jernbane

Dagens kollektivtilbud er under stadig forandring. De siste årene er busstilbudet til og gjennom kommunen styrket. Akershus fylkeskommune og Ruter har gradvis satt inn økte ressurser til et fortettet tilbud både på hovedforbindelsen mot Oslo/Lillestrøm og lokalt. Dette har gitt en positiv trafikkvekst. Neste løft i kollektivtrafikken blir når lokaltoget får økt frekvens, sannsynligvis fra desember 2014.

Dagens tilbud

Lørenskog har et kollektivtrafikktilbud som bærer preg av store trafikkstrømmer gjennom kommunen. Hovedbanen mellom Oslo og Eidsvoll, som eneste skinnegående tilbud i kommunen, ligger adskilt fra de mest sentrale områdene. En stor tyngde av boliger og næring ligger sør for Strømsveien (Rv159) og er avhengige av et godt tilrettelagt busstilbud med gode tverrforbindelser eller rask framføring til nabokommunene. Dagens busstilbud består av en lokallinje på kryss og tvers samt noen sterke hovedlinjer øst-vest. Hovedlinjene betjener i tillegg til Lørenskog også nabokommunene Skedsmo, Rælingen og Oslo. Disse linjene har til sammen høy flatedekning, men til dels treg framføring. I rushtidene suppleres kollektivtilbudet med et betydelig antall ekspresslinjer.

Figur: Kollektivtilbudet i Lørenskog kommune, 2012 (Rambøll)

Framtidig busstilbud

En konsekvens av befolkningsveksten er at kollektivtilbudet også må vokse. En mest mulig effektiv forsterking av tilbudet til Lørenskogs befolkning vil være en ytterligere styrking av dagens linjer i form av frekvensfortetting. Dette er i tråd med Ruters strategi de siste årene, der frekvensene på de tunge linjene er til dels betydelig fortettet, og trafikken på disse linjene har økt.

Videre ønsker Ruter en samordning av busstilbudet i Groruddalen og Nedre Romerike. Lørenskog og Skedsmo antas nå å være en del av det sammenhengende storbyområdet. En samordning kan være med på å øke andelen kollektivreisende og vil spesielt begunstige pendlertrafikken mellom de større områdene i kommunene.

Det kan være en utfordring at kollektivtrafikk er avhengig av offentlig kjøp. Dette er i dag styrt av fylkeskommunene, og en samordning på tvers av bygrensa er derved avhengig av at Oslo og Akershus har en politisk enighet om felles strategi og ressursbruk på det grensekryssende tilbudet.

Framtidig jernbanetilbud

Hovedbanen har to avganger i timen, fire avganger i rushtidene og er i dag det eneste skinnegående tilbudet i Lørenskog. Togtilbudet vil gradvis bli forbedret med høyere frekvens og lengre togsett, sannsynligvis fra desember 2014.

4.7 Gående og syklende

Det er et nasjonalt mål å øke andel gående og syklende og at veksten i persontransporten for storbyområder skal tas med kollektiv, gange og sykkel.

Det er et stort potensial for å øke sykkelbruken i Lørenskog, fordi byggesonen er relativt liten og med korte avstander til viktige målpunkter som togstasjoner, skoler, arbeidsplasser mm. For å øke sykkelbruken er det tre viktige faktorer som gjelder. Det må være

- lett å bruke,
- trygt å bruke
- raskt å bruke

For å øke den daglige gang- og sykkelandelen og skape en positiv sykkelkultur hos alle generasjoner, må det finnes et sammenhengende og finmasket nettverk i hele byggesonen og med kryssløsninger som oppleves som trygge. I tillegg til å redusere bilbelastningen er en økt gang- og sykkelandel positivt i et folkehelseperspektiv.

Kommunen har i dag et relativt sammenhengende hovednett for syklist, men det er enkelte lenker som mangler. Det mangler også en del mer lokale ruter og snarveier og kryssløsninger tilpasset syklist. Lørenskog kommune har utarbeidet eget sykkelkart.

Erfaring fra utlandet er at sikker sykkelparkering bidrar til å øke sykkelbruken. Robuste løsninger under tak for parkering av sykkel er i dag blitt vanlig ved opprusting av knutepunkter i kollektivsystemet. De mest utviklete løsningene kombinerer sykkelparkering med andre fasiliteter og tilsyn. Innendørs låst sykkelparkering er en suksess både i Asker og Drammen.

4.8 Parkering

I tillegg til et styrket kollektivtilbud med god kapasitet må en også utfordre dagens parkeringspolitikk for å få ned veksten i lokalt generert biltrafikk. Her er revisjon av parkeringsnormene aktuelt, der det i hovedsak settes krav til maksimalbegrensning av antall parkeringsplasser. Dette ble også påpekt av Akershus fylkeskommune i deres kommentar ved oppstart av pågående kommuneplanarbeid.

God parkeringsdekning er en av de sterkeste driverne for høy andel motoriserte personurer med bil. Motsatt, lavere parkeringsdekning gir færre biler og bilturer. Samtidig bør områder med lav parkeringsdekning ha et godt kollektivtilbud som alternativ.

Innfartsparkering

Innfartsparkering er først og fremst et virkemiddel for å overføre litt lengre reiser fra bil til kollektiv. Innfartsparkering bør lokaliseres til holdeplasser og stasjoner utenfor sentrumsområder. I Lørenskog bor folk så tett opp til stasjonene at de fleste pendlerne kan velge gange, sykkel eller buss for å reise til stasjonen. Det bør imidlertid opprettholdes innfartsparkering ved Lørenskog stasjon med mindre området utvikles med bebyggelse med høy utnyttelsesgrad.

4.9 Trafikksikkerhet

Lørenskog kommune har nylig utarbeidet trafikksikkerhetsplan 2014 med den hensikt å styrke trafikksikkerhetsarbeidet og rette dette mot konkrete tiltak. Planen retter seg primært mot de kommunale veiene, men gir også innspill til riks- og fylkesveinettet, som utgjør en vesentlig del av infrastrukturen i kommunen.

Statistikk viser at det til sammen har vært 131 ulykker med personskader i perioden 2007-2011. I disse ulykkene var det til sammen 8 hardt skadde og 2 drepte. Det er færrest ulykker på de kommunale veiene, kun 10 %, mot 56 % på fylkesveiene og 27 % på riksveiene.

For en nærmere omtale av forhold knyttet til trafikksikkerhet vises det til Trafikksikkerhetsplan 2014 for Lørenskog kommune, og vedlagt Risiko- og sårbarhetsanalyse for kommuneplanen.

4.10 Teknisk infrastruktur

Dette kapittelet omfatter teknisk infrastruktur utenom veianleggene, dvs. vann, avløp og renovasjon (VAR), digital infrastruktur og energi.

Vann og avløp

Lørenskog kommune får levert vann fra Nedre Romerike Vannverk IKS (NRV). NRV er et interkommunalt selskap, som eies av Lørenskog, Skedsmo, Rælingen, Nittedal, Fet og Sørum. NRV henter og renser råvann fra Glomma.

Vannforsyningen i Lørenskog har to hovedutfordringer:

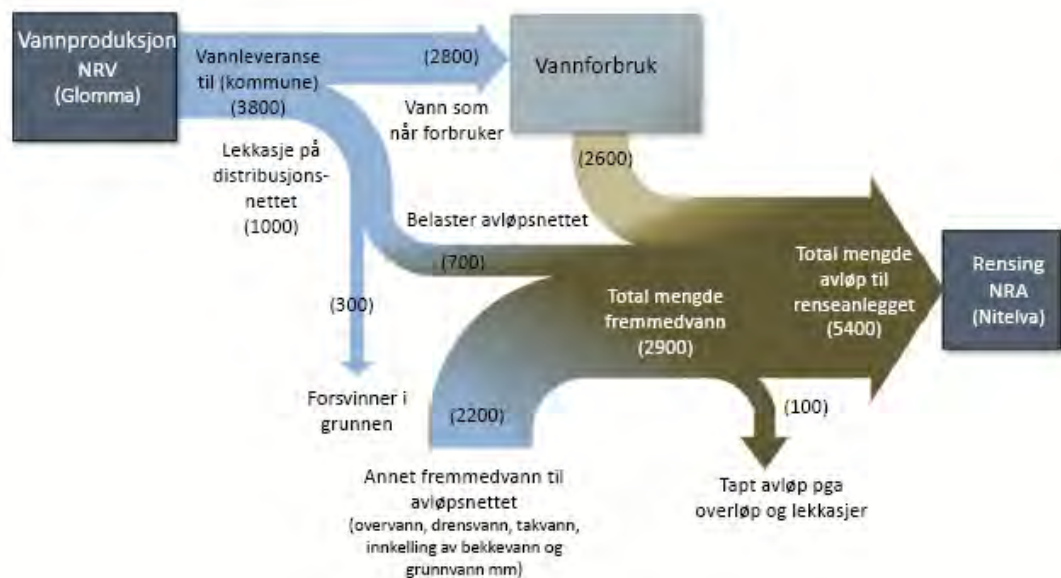
- Stedvis utilfredsstillende kapasitet, spesielt i forhold til behov for slokkevann
- Stort tap av vann gjennom rørbrudd og lekkasjer

Kommunen leder sitt avløpsvann til Nedre Romerike Avløpsselskap IKS (NRA). NRA er et interkommunalt selskap, som eies av Lørenskog, Skedsmo og Rælingen. Avløpet fra husholdninger, industri og annen virksomhet renses før det slippes ut i Nitelva.

Avløpshåndteringen i Lørenskog har to hovedutfordringer:

- Stor tilrenning av fremmedvann (overvann, drensvann m.m.) til eksisterende avløpsnett, som resulterer i uønskede overløpsutslipp til lokale resipienter, redusert renseeffekt i avløpsrenseanlegget (NRA) og høye rensekostnader
- Forventede økte nedbørmengder som følge av klimaendringer

Dagens situasjon for vann- og avløpsnettet i Lørenskog, med antydning av utlekking (fra vannledninger) og innlekking (til avløpsledninger) er skissert i figuren under.

Figur: Dagens situasjon på VA (alle tall i m³/år)

Renovasjon

Det interkommunale selskapet Romerike Avfallsforedling (ROAF) sørger for innhenting av husholdningsavfall fra Lørenskog. Kommunen har plikt til å tilrettelegge og sørge for at abonnentene til enhver tid har et miljømessig hygienisk forsvarlig og effektivt tilbud for håndtering av husholdningsavfall, herunder muligheter for kildesortering. Virksomheter med annet avfall enn husholdningsavfall sørger selv for oppsamling og transport til godkjent behandlingsanlegg.

Ved utbygging og fortetting i den sentrumsnære byggesonen i Lørenskog vil etablering av avfallssug til sentrale avfallssuganlegg bli vurdert. Dette er en energi- og miljøvennlig løsning for oppsamling og transport av husholdningsavfall. I tillegg vil slike anlegg eliminere behov for store renovasjonsbiler inne i boområdene.

Forbruk og avfall representerer store indirekte utslipp, blant annet som følge av produksjon og transport utenfor kommunegrensene. ROAF har en viktig rolle i kommunikasjon med innbyggerne om konsekvenser av stadig økt forbruk, og ved å legge til rette for en forbedret avfallshåndtering. Se for øvrig kapittel 6.

Digital infrastruktur

Tilgang til internett og andre former for telekommunikasjon er blitt like selvfølgelig som innlagt vann for dagens husholdninger. Dette innebærer behov for fibernett med god kapasitet. Framføring av kabler kan gjøres betydelig mer fleksibelt enn ledningsnett for vann og avløp.

Det er viktig å tilrettelegge for nyetableringer av fiberkabel i kommunen. Samtidig er det viktig å ha regelverk og prosedyrer som forebygger uheldige konsekvenser av dårlige trasévalg og/eller uforsiktig graving. Oppdaterte regler for graving i kommunale veier, parker og grøntarealer («graveinstruksen») er viktig i denne sammenheng.

Godt utbygd kabelnett er også en forutsetning for implementering av ny velferdsteknologi, som i økende grad vil bli tatt i bruk i boliger så vel som i institusjoner.

Kraftledninger

Det går flere sentralnettledninger gjennom Lørenskog. I tillegg ligger Røykås transformatorstasjon vest i kommunen. Ut fra trafostasjonen går det regionale nettet, som eies av Hafslund Nett. Deler av regionalnettet er lagt i bakken de siste årene, men det er fortsatt ledningsstrekke som ligger inntil større bygg eller i nærheten av boliger. I Lørenskog er det ca. 5 000 mennesker som bor mindre enn 100 meter fra en kraftledning (Statnett 2011).

Kommunedelplan for Ødegården legger opp til betydelig utvikling ved Lørenskog stasjon og på Ødegården. Kraftledningene legger imidlertid begrensninger på utviklingen av området, blant annet ved utvidelse av Rv 163, Lørenskogveien, til firefeltsvei. For å få til en utvidelse må to av mastene til 300 kV nord for jernbanen flyttes. I forbindelse med utvikling av lokalsenteret på begge sider av jernbanen ønsker kommunen at det vurderes kabling eller flytting av luftledningene i området.

I Statnetts «Nettutviklingsplan 2013 – Nasjonal plan for neste generasjon kraftnett», legger Statnett opp til å bygge ny trafostasjon i Gryta nord for E6 i Djupdalen. Dersom dette blir realisert, vil det kunne medføre at de kan nedjustere Røykås trafostasjon samt nedgradere de to 300 kV-ledningene til 132 kV-ledninger, og dermed frigjøre arealer til annet formål.

Fjernvarme

Akershus Energi Varme AS (tidligere Bio Varme Akershus AS) har konsesjon på utbygging av fjernvarmenett i store deler av Lørenskog kommune. Fjernvarmenettet har en varmesentral på Robsrud og mesteparten av konsesjonsområdet er dekket.

I 2013 leverte anlegget på Robsrud 31,8 GWh med varme. Innen 2016 skal anlegget levere 60 GWh. Varmesentralen benytter fuktig skogflis som sin primære brenselkilde. Flis er en lokal og fornybar energikilde. I tillegg må anlegget ved behov benytte bio-olje, men denne er CO₂-nøytral på samme måte som flis.

Den samlede kommunale bygningsmasse har et årlig energiforbruk på nærmere 26 GWh. Dette utgjør ca. 166 kWh pr. m² pr. år, og er relativt lavt i forhold til landsgjennomsnittet for den kommunale bygningsmassen. I Lørenskog benyttes nå fjernvarme til mange kommunale bygg. I nordre del av Lørenskog sentrum er blant andre Solheim skole, Kjenn skole, Kjennhallen, Folkebadet og Rådhuset tilknyttet fjernvarmenettet. I sentrum sør er Lørenskog hus påkoblet og på Skårersletta er NAV-bygget tilknyttet.

5 Stedsutvikling

5.1 Lørenskog sentrum og sentralområde

Fra tidlig på 1990-tallet har kommunen hatt som siktemål å få etablert et nytt kommunesenter. Samtidig begynte en planlegging innenfor hele området, som er betegnet som Lørenskog sentralområde, av urbane strukturer med et flerfunksjonelt innhold. Videreutvikling av sentrum til å bli et attraktivt møtepunkt og oppholdssted for befolkningen er en viktig oppgave også i denne kommuneplanperioden. Det innebærer å skape et miljø hvor bygninger med sentrumsfunksjoner og offentlige uterom danner en helhet og framstår som kommunens viktigste samlingssted. Lørenskog sentrum er i dag preget av ny bebyggelse med få historiske referanser, sammenlignet med andre kommunesentre. Ingen gammel kommunebygning eller et bytorg, som definerer midtpunktet i sentrum. Byggingen av Lørenskog hus og etableringen av bussterminalen har imidlertid bidratt til en tydeliggjøring av hva og hvor sentrum er. Denne utviklingen har vært positiv og markerer starten på hvordan framtidens sentrum kan bli.

Sentrumsutviklingen må ses i sammenheng med transportsystemet, slik at gang- og sykkelveier, kollektivtrafikk og biltrafikk støtter opp under utvikling av sentrum. Dette er en betydelig utfordring med dagens veisystem, og det er behov for vektlegging av transportløsninger hvor bilene får en mindre framtrædende plass i bybildet. T-banen representerer et attraktivt, kapasitetssterkt og miljøvennlig transportsystem – og er en forutsetning for god byutvikling i hele kommunen. En radius på 1 km i luftlinje fra et sentrum kan regnes som en rimelig gangavstand og 2 km som en rimelig sykkelavstand. Ser en på grunnlaget for etablering av T-banen kommer Lørenskog sentrum svært godt ut. En sirkel på 2 km fra Lørenskog sentrum omfatter i dag mer enn 24 000 bosatte. Dette plasserer Lørenskog som nr 5 blant landets byer. Bare de fire største byene har flere bosatte enn Lørenskog innenfor 2 km fra bysenteret (Civitas 2006).

Befolkningstettheten sier noe både om markedsgrunnlag og potensial for virksomheter og fellesfunksjoner i et sentrum, og om muligheter for å skape liv i det offentlige rom. Ovennevnte befolkningstetthet viser at Lørenskog sentrum har et befolkningspotensial for offentlig og privat service, kultur- og fritidsaktiviteter på størrelse med de største norske byene (Civitas 2006). Ser en sentrum i et regionalt perspektiv kan en nå store deler av Oslo og Romerike (400-500.000 mennesker) på 20 minutter med bil, eller innen 45 minutter med kollektivtransport (100-200 000 mennesker). I dette ligger et betydelig potensial dersom Lørenskog ønsker å utvikle seg, om ikke til en stor norsk by, så i alle fall til et sterkt kommunesenter.

Lørenskog sentrum er en del av Lørenskog sentralområde, som også omfatter Skårersletta og Triaden. Det er stor utbyggingsaktivitet i området, og i 2013 ble antall byggesaker doblet fra året før. Det pågår regulering av de fleste store transformasjonsområdene langs Skårersletta. Foruten ca. 4 000 bosatte er det i dag ca. 6 300 arbeidsplasser i sentralområdet, og det forventes at den største andelen av framtidig offentlig- og privat tjenesteyting vil bli lokalisert her.

Skårersletta er stort i utstrekning, og det er en utfordring å knytte området sammen med Triaden og sentrum. Avstanden fra nordenden til sørenden av Skårersletta er 1,1 km – tilsvarende lengden fra Oslo S til Nasjonalteateret. Tyngdepunktene ligger i hver ende av Skårersletta, med Lørenskog sentrum og Metro i nord og Triaden i sør. Båndet mellom de to tyngdepunktene har behov for aktivisering slik at flere vil ta sentralområdet i bruk uten å benytte bilen.

En bymessig og flerfunksjonell utvikling langs Skårersletta er imidlertid krevende. Interessen for å bygge kontorer, forretning på gateplan og andre aktiviteter i førsteetasje, er lav. Utvikling av Skårersletta må derfor bygge på flere strategier hvor det legges til rette for både offentlige og private tilbud. Barnehager og skoler, lekeplasser, parker, tjenesteyting, forretninger og

servering i et urbant gatemiljø er noen av funksjonene som kan tenkes lagt til Skårersletta. For at disse funksjonene skal kunne etableres må det etableres en bystruktur av gater og byrom, hvor omdanning av Skårersletta fra vei til gate vil være det første og viktigste bidraget. Dette innebærer nedprioritering av biltrafikk til fordel for kollektivtransport, gående og syklende, kombinert med en generell estetisk oppgradering av gateløpet. Sekundært vil plassering av offentlige institusjoner og byrom kunne bidra til å skape ny urbanitet, aktivitet og ikke minst være en pådriver for etablering av andre virksomheter. Lørenskog hus, bussterminalen, den nye sentralparken på Skårer vest og idrettsanlegget på Rolvsrud er eksempler på offentlig tilgjengelig infrastruktur som motor for private investeringer i byutviklingen.

5.2 Lokalsentre og nærsentre

Kommunens lokalsentre og nærsentre er viktige supplement til Lørenskog sentrum – både i et miljøperspektiv og for å skape gode lokalmiljø i alle deler av kommunen. Senterstrukturen i kommunen er godt fordelt i byggesonen, og bygger på den historiske utviklingen av vei- og jernbanenettet.

Fjellhamar

Fjellhamar er både lokalsenter, kollektivknutepunkt og det historiske kommunesenteret for Lørenskog. Som lokalsenter er Fjellhamars rolle i hovedsak knyttet til å dekke lokalbefolkningens daglige behov av offentlige og private tjenester. Disse funksjonene er i hovedsak etablert langs strøksgata Fjellhamarveien, og videre utvikling av Fjellhamar vil i stor grad handle om å bygge opp under eksisterende tilbud i denne aksen. Fjellhamar skole har et bredt aktivitetstilbud, både på dagtid og kveldstid, og er et viktig grunnlag for liv på Fjellhamar. Skolen er Norges største barneskole, men sliter med utdatert bygningsmasse. Skolens ekspansjonsbehov er en nøkkel for annen arealutvikling på Fjellhamar.

Området har flere kulturhistoriske kvaliteter; Fjellhamar gård, mølle- og sagbruksmiljøet og senere industrivirksomhet ved Fjellhammer Brug, jernbanen, skolen og etterkrigstidens boligbebyggelse. Fjellhamarvassdraget, Fjellhamarveien og jernbanen danner naturlige avgrensinger for lokalsenterfunksjonene og bygger på et småskala bygningsmiljø. Samtidig er det store utbyggingsarealer i umiddelbar nærhet til jernbanen hvor eiendomsutviklere ønsker å erstatte eldre industri og lager med boliger. De natur- og kulturhistoriske kvalitetene på Fjellhamar, samt beliggenheten ved jernbanen tilsier at ambisjonsnivået for videre utvikling bør være høyt. Fjellhamar har alle forutsetninger for å tilby gode boligområder, lokalsenterfunksjoner og et stedstilpasset næringsliv. Fjellhamars rolle i kommunens næringsstrategi kan i den sammenheng knyttes opp mot de eksisterende næringsbyggene. Gjennom ny bruk vil Fjellhamar kunne bli en attraktiv lokalisering for kreative næringer.

Jernbanen er Fjellhamars viktigste kollektivfunksjon, og en forutsetning for økt tetthet i byggesonen. Både busstilbudet og gang- og sykkelveinettet mot Lørenskog sentrum har imidlertid behov for å styrkes. Ombygging av Fjellhamarveien til miljøgate har vært positivt for myke trafikanter, men fortsatt er det mye areal som benyttes til overflateparkering i ulike deler av Fjellhamar, i tilknytning til næringsbygg og boliger. Lite bruk av sykkelparkeringen ved stasjonen tyder også på at det gjenstår mye på tilrettelegging for syklende, både i form av parkering og sykkelveier.

Ahus/Torshov/Nordbyhagen

Området fyller både rollen som regional kunnskaps- og næringsklynge, samtidig som det er bosted og nærsenter.

Ahus er en av de største arbeidsplassene i Oslo og Akershus og skal levere helsetjenester til nesten 500 000 mennesker. Området har et betydelig potensial for næringsutvikling, spesielt innenfor «life science»-segmentet.

For å utløse området potensial er det vesentlig at området sees i en helhetlig sammenheng og at utviklingen skjer i samarbeid med stedlige aktører, regionale myndigheter m.fl. Tilrettelegging for Ahusbanen/Romeriksbanen fra Oslo via Ahus og senere fram til Lillestrøm vurderes som avgjørende for utviklingen av området som et framtidig næringsområde med internasjonal konkurransekraft. En samlet planlegging og prosess mot aktuelle aktører vil kreve betydelige planleggingsressurser.

Lørenskog stasjon/Ødegården

I motsetning til Fjellhamar er ikke Lørenskog stasjon/ Ødegården et etablert lokalsenter i kommunen ennå. I 2011 ble det vedtatt en kommunedelplan for utvikling av Lørenskog stasjon og Ødegården. Planen åpner for utbygging av ca. 1 200 boliger, ny skole og tre nye barnehager – tett opp til Marka og på det som i dag er skog- og landbruksarealer.

Figur: Kommunedelplan Lørenskog stasjon/Ødegården

Kommunedelplanen gir et nytt tyngdepunkt i kommunen, som ligger like ved hovedbanen, E6 og Rv 163 Lørenskogveien. Kommunikasjonsmessig gjør dette Ødegården til et av de mest sentrale områdene i regionen. Kommunedelplanen fanger i noen grad opp den geografisk gunstige plasseringen, men har i mindre grad vektlagt Lørenskog stasjons potensial for å utvikles til et mer konsentrert knutepunkt med regionale funksjoner.

I tillegg til å være et lokalsenter og knutepunkt er Ødegården strategisk viktig i utviklingen av en sammenhengende blågrønn struktur gjennom byggesonen. Turveien fra Østmarka gjennom Visperud og Robsrud følger Ellingsrudelva fram til Lørenskog stasjon hvor den i dag slutter. Grøntdraget fra Lørenskog grønne sentrum og videre langs Langvannet har også sitt foreløpige endestopp ved Robsrud. Nøkkelen for å koble sammen de to grønndragene og trekke dem videre til de store friluftsområdene i Haneborg/Gjelleråsmarka ligger ved Lørenskog stasjon og Ødegården. En videreutvikling av dette, kombinert med utbygging av boliger og lokalsenterfunksjoner vil være en hovedutfordring i den videre utviklingen av Ødegården.

Rasta

Rasta er et nærsenter hvor innbyggerne i området får dekket daglige handels- og servicebehov. Nærsenterfunksjonene skal ikke være i konkurranse med Lørenskog sentrum, og retter seg derfor kun til lokale boligområder. Eventuell videre utvikling må baseres på at denne rollefordelingen opprettholdes.

6 Miljø

6.1 Bærekraft i Lørenskog

Klimaendringer og global oppvarming er blant de største miljøutfordringene verden står overfor i dag, og for å bremse denne utviklingen må de menneskeskapte klimagassutslippene reduseres dramatisk. Naturmangfoldet trues av klimaendringene, i tillegg til at det trues av økt press på arealene, spredning av fremmede arter, miljøgifter og forurensning. Alt det som truer naturmangfoldet er også en trussel for oss mennesker.

Bærekraft er et altomfattende begrep som inkluderer natur, miljø og økonomi så vel som sosiale faktorer. Dersom Lørenskog skal være en bærekraftig kommune kreves god planlegging på alle områder, og kommuneplanen spiller en viktig rolle.

6.2 Blågrønn struktur

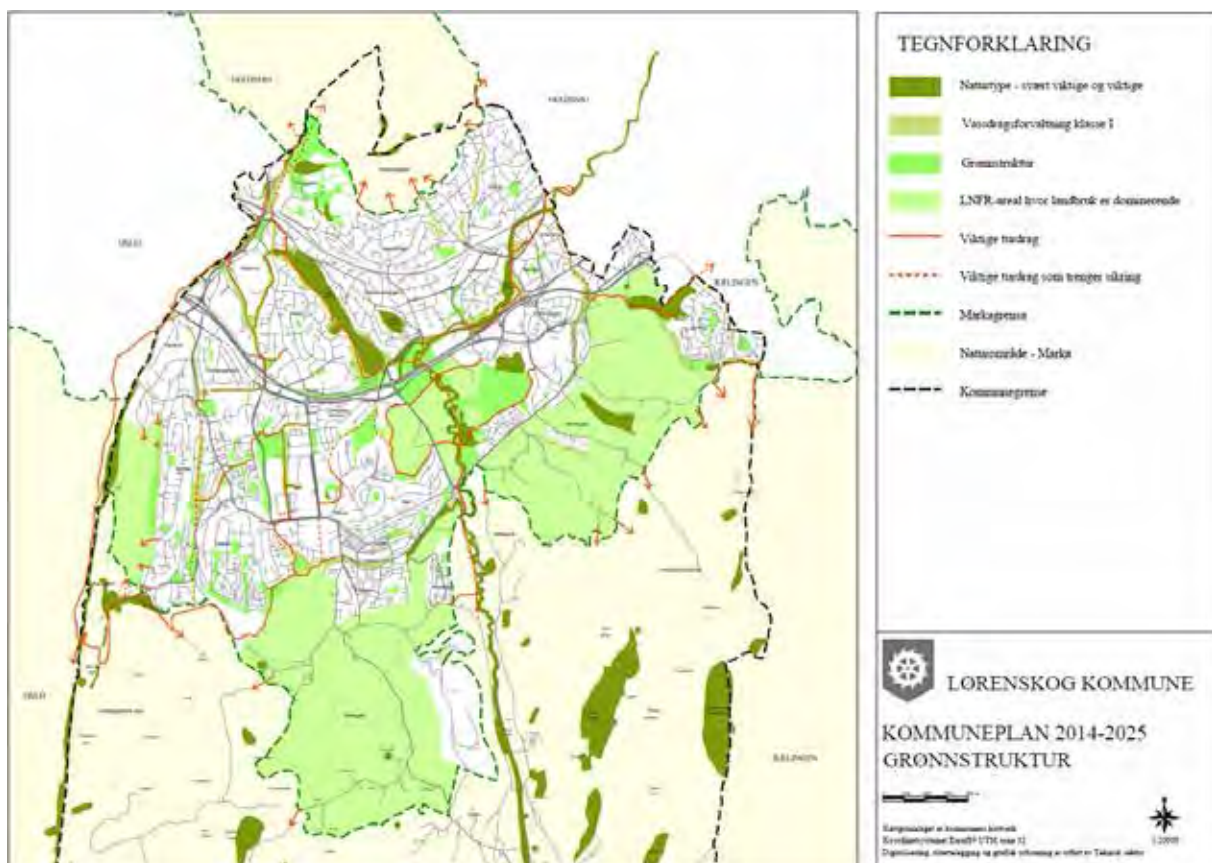
Stortingsmeldingen om *Bedre miljø i byer og tettsteder* (St.meld. nr. 23, 2001-02) lister opp følgende eksempler på grønnstruktur: løkker, parker, skolegårder, kirkegårder, turveger, idrettsanlegg, kolonihager og private hager, men også områder som ofte kalles blå som bekker, elver, vann og sjøområder.

Både innbyggere og det biologiske mangfoldet har behov for ulike typer grønnstruktur. Artsrike områder eller sjeldne naturtyper har stor biologisk verdi, mens andre områder kan være viktige for menneskers aktiviteter. Viktig for velvære og trivsel, og ikke minst for folkehelse, er opplevelsen av det grønne og bruksverdien gjennom nærrekreasjon.

Lørenskog er rik på grønne områder, med Haneborgåsen i nord og Østmarka i sør. Store deler av kommunen er dekket av landbruksområder, og innenfor byggesonen finnes flere hundremeterskoger og parker. Også bekker, elver og vann regnes til grønnstruktur, og er viktige for nærrekreasjonen. Langvannet midt i Lørenskog, med flott turvei rundt, har blitt et populært sted for turer. I tillegg til Ellingsrudelva, Losbyelva og Fjellhamarelva med tilløpsbekker finnes det bekker i rør i Lørenskog. Her ligger et potensial for framtidige blågrønne strukturer.

Det er en viktig oppgave for Lørenskog kommune å sikre de grønne arealene innenfor tettstedet samtidig som det bygges kompakt med alle de økonomiske og miljømessige fordeler fortetting innebærer. Spesielt viktig er det å sikre de store, sammenhengende grønnstrukturene, og sørge for at de ikke splittes opp i mindre enheter. Planter og dyr har en viktig verdi midt i det urbane, både en egenverdi og ulike verdier for oss mennesker. Grøntområder med kvalitet i vårt urbane nærmiljø, har positiv helseeffekt da det gir mulighet for rekreasjon, lek, opplevelse av vill og artsrik natur samt møteplasser i rolige og vakre omgivelser. Lav terskel til nærrekreasjon er viktig for å få flere grupper til å bruke det.

I Lørenskog sentralområde vil det parkmessige og det grønne være en del av bystrukturen. I forbindelse med kommuneplanarbeidet har det blitt laget et grønnstrukturkart som viser dagens situasjon i Lørenskog, se nedenfor.

Figur: Grøntstrukturkartlegging for Lørenskog

Barn og unges bruk av grøntarealer er ikke kartlagt i Lørenskog. For å få en oversikt over arealer som barn og unge benytter til ferdsel, opphold, lek og læring, kan skoler og barnehager involveres i barnetråkkregistrering og kartlegging av 100-meter skoger. Veilederen *Barnetråkk 2010 – Registrering av barn og unges arealbruk* (Norsk Form, 2010) vil i så fall kunne være til hjelp. Alle skoler og barnehager bør ha grøntområder for lek, læring og opplevelse. Ofte er det de områdene med stort naturmangfold som best dekker disse behovene.

Grønnstruktur er et viktig tema i den internasjonale og nasjonale debatten når det gjelder hvordan vi skal utvikle urbane bysamfunn. I tilknytning til den globale avtalen *Konvensjonen om biologisk mangfold* ble rapporten *Cities and Biodiversity Outlook* (Secretariat of CBO, 2012) utarbeidet. Rapporten vurderer sammenhengen mellom urbanisering, biologisk mangfold og økosystemtjenester. Det er liten tvil om at grønne områder og strukturer i byer skaper trivsel for mennesker så vel som korridorer og leveområder for planter og dyr.

Jordbruksområder

Jord- og skogbruksområdene har fra gammelt av vært en viktig del av kommunens identitet og historie. Lørenskog betyr grenseskogen med leireheimen, og det er i deler av jordbrukslandskapet en finner de få gjenværende ravinene i kommunen. Disse har også i dag en svært viktig funksjon for det biologiske mangfold.

Jordbruksarealene i Lørenskog utgjør 6 300 daa, ca. 10 prosent av kommunens totalareal, og ligger i en sone mellom bebyggelsen og de store skogområdene i sør. Jordbrukslandskapet er lett tilgjengelig og til glede for befolkningen i forbindelse med rekreasjon og friluftsliv.

Lørenskog Grønne Sentrum er en del av et sammenhengende grønt landskap, dominert av elveslette og jordbruk. Dette natur- og kulturlandskapet skal utvikles og sikres gjennom vedtatt reguleringsplan, og vil være et viktig område for biologisk mangfold, estetikk og rekreasjon.

Som underlag for kommunedelplan Landbruk (2007) ble rapporten "Landskapsanalyse av jordbrukslandskapet i Lørenskog" utarbeidet i desember 2001. Rapporten beskriver ulike kvaliteter i form av estetikk, biologisk mangfold og kulturhistorie, og jordbrukslandskapet i Lørenskog er utfra dette gitt ulike landskapsverdier.

Skog- og friluftsområdene

Skogområdene utgjør 46 300 daa., ca. 70 prosent av kommunens totalareal, og er, i tillegg til den næringsmessige delen, svært viktige områder for friluftsliv og rekreasjon for både Lørenskogs befolkning som for tilreisende. Skogområdene både nord og sør i kommunen inngår i Marka, og all bruk og forvaltning må derved være i tråd med markaloven (2009). Formålet med loven er å fremme og tilrettelegge for friluftsliv, naturopplevelse og idrett. Fylkesmannen i Oslo og Akershus er forvaltningsmyndighet for markaloven, men sakene forberedes av kommunen. Loven setter sterke føringer for hva som tillates innenfor Marka, og er et godt vern for disse områdene.

6.3 Naturmangfold

En av de alvorligste miljøtruslene vi har i dag er utryddelse av arter. Konvensjonen om biologisk mangfold er en global avtale som har som mål at vi skal ta vare på det biologiske mangfoldet og bruke biologiske ressurser på en bærekraftig og rettferdig måte. Norge og 191 andre land har blitt enige om å stanse tapet av biologisk mangfold innen 2020 og jobbe for at økosystemer er robuste. Økosystemene er grunnlaget for produksjon av mat, medisiner og en rekke materialer. De renser luft og vann, binder karbon, beskytter mot flom, skred, storm og erosjon, og de gir oss mulighet for opplevelser.

Både størrelse og form på arealet er avgjørende for dets egnethet som leveområde. Større arealer gir rom for flere plante- og dyrearter. Kanteffekt må tas i betraktning, da det kan slå negativt ut for arter med store arealkrav dersom landskapet er sterkt fragmentert. Avstanden bør være liten mellom grøntområdene, og korridorer gjør spredning enklere. I tillegg bør en være klar over at gamle naturområder som regel rommer flere arter, ikke minst stedegne arter, sammenlignet med nyetablerte naturområder.

Lørenskog er rik på naturverdier. Det er kartlagt mange verdifulle naturtyper innenfor kommunen, deriblant gammel barskog, gammel lauvskog, kroksjøer, flomdammer og meanderende elveparti. I nasjonale databaser er det registret mange forekomster av rødlistearter innenfor kommunen. En av disse artene er sinoberbillen (*Cucujus cinnaberinus*). Kommunen fikk i 2008 en oppfordring fra tidligere miljø- og utviklingsminister Erik Solheim om å ta ekstra godt vare på sinoberbillen, som et symbol på at alle arter er viktige for å opprettholde bærekraftige økosystem. Sinoberbillen finnes kun på få lokaliteter i Norge, en av dem er Losby Bruks eiendom i Lørenskog.

Ikke alle naturinnslag er ønskelige. Spredning av fremmede arter er en alvorlig trussel mot naturmangfoldet. Fremmede plantearter som kjempebjørnekjeks og kjempespringfrø, og dyrearter som brunskogsnekl, kanadagås og mink, er arter som bekjempes aktivt i Lørenskog fordi de ikke hører naturlig hjemme her og utkonkurrerer sjeldne og stedegne arter. Fremmede plantearter trives ofte godt i forstyrrede grøntområder, og dukker fort opp når vegetasjon fjernes. Det kreves kontinuerlig overvåking og tiltak for å hindre spredning.

Grøntområder som er verdifulle for det biologiske mangfoldet ble kartlagt og verdivurdert i 2002, og beskrevet i rapporten *Kartlegging og verdisetting av naturtyper i Lørenskog kommune* (Blindheim, 2003). Rapporten var ment å danne grunnlag for arbeidet med en kommunal handlingsplan for biologisk mangfold. Denne er ikke utarbeidet, selv om behovet fortsatt finnes.

Kommunedelplan for differensiert forvaltning av vassdragene i Lørenskog angir byggegrenseavstand til bekke- og elver og vann innenfor byggesonen. Disse arealene er ofte svært rike på biologisk mangfold, og fungerer som leveområder og spredningskorridorer for

mange arter. Vegetasjonskledte kantsoner langs vann og vassdrag er særlig viktig å opprettholde for å bevare naturmangfoldet, landskapsverdier og for å forebygge flom og erosjon. Kommunedelplanen, som også har planbestemmelser og retningslinjer, er således et verktøy for bevaring av naturverdier.

6.4 Kulturminner og kulturmiljø

Lørenskogsamfunnet har gjennomgått store endringer de siste 150 årene fra å være et homogent landbrukssamfunn med i underkant av 600 innbyggere, til dagens moderne samfunn med ca. 35 000 innbyggere og et allsidig, variert næringsliv. Flere representative bygninger, kulturmiljøer og kulturlandskap fra ulike tidsperioder er fortsatt intakte. Disse representerer Lørenskogsamfunnets historiske røtter og identitet, preger oppfatningen av lokalsamfunnet, og er en kvalitativ ressurs for videreutvikling av kommunens karakter.

Fylkeskommunen forvalter et statlig ansvar for kulturminneinteressene på regionalt nivå, mens kommunen gjennom arealplanlegging og byggesaksbehandling har det lokale ansvaret.

Gjeldende kommunedelplan for bevaring og forvaltning av kulturminner, kulturmiljøer og kulturlandskap ble vedtatt av kommunestyret i 2006. I arbeidet ble kulturminner og kulturmiljøer registrert og kategorisert etter viktighet. Planen er et viktig verktøy i planlegging og vurdering av nye utbyggingsområder. Rullering av planen er startet opp i 2014.

6.5 Klima og energi

I 2013 la FNs klimapanel fram sin hittil mest omfattende rapport om global oppvarming og skadelig klimaendring, og konkluderer at det er viktigere enn noen gang at vi begrenser klimagassutslippene. Norge har sluttet seg til langsiktige målsettinger for reduksjon av klimagassutslipp, og har som mål fram til 2020 å redusere utslippene av klimagasser tilsvarende 30 prosent av utslippene i 1990. I tillegg til å redusere utslippene, må vi forberede oss på at været blir både villere, våtere og varmere.

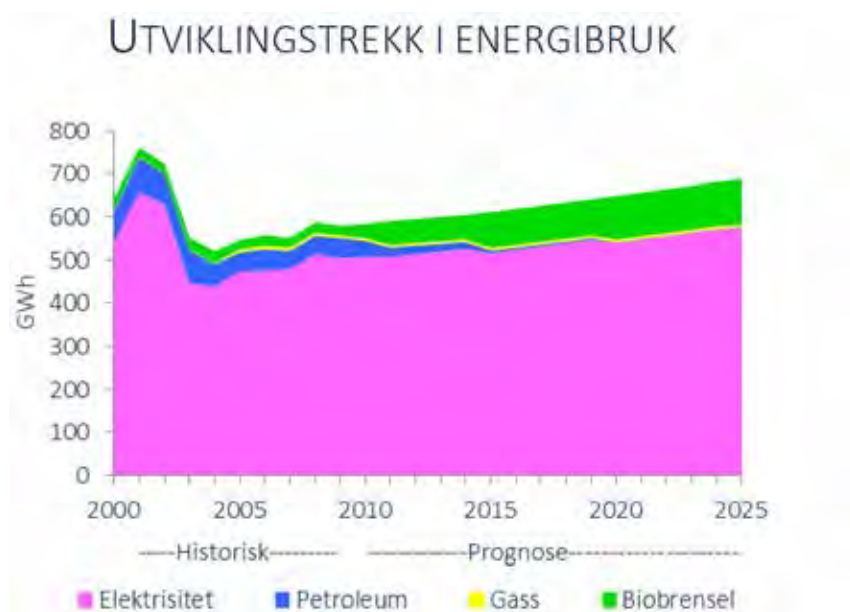
I henhold til statlige planretningslinjer for klima- og energiplanlegging i kommunene, skal kommunen stimulere og bidra til reduksjon av klimagassutslipp og økning i andelen miljøvennlig energibruk. For å følge opp dette kravet har Lørenskog kommune vedtatt *Kommunedelplan for klima og energi i Lørenskog kommune 2010 – 2014* med handlingsprogram og konkrete tiltak.

Areal og transport

Lokalisering av boliger og arbeidsplasser ved kollektivknutepunktene er blant de viktigste miljøtiltakene som det må satses videre på. Dette bidrar til redusert behov for bilkjøring. Samtidig må kommunen ha gode tilbud til gående og syklende. Utbygging og bedringer av gang- og sykkelveinettet har også vært et satsningsområde, samt tiltak for å stimulere til at barn går til og fra skolen. Et godt kollektivsystem er også en forutsetning for å redusere bilbruken, og utbygging av Ahusbanen/Romeriksbanen vil være et svært viktig bidrag i arbeidet med å øke andelen kollektivreisende. Kommunen samarbeider med Ruter for å bedre busstilbudet til og fra kommunen og internt i kommunen. Reduksjon i bilbruk gjennom prioritering av kollektivtransport, sykkel og gange, kan bedre trafikksituasjonen og få ned utslippene av klimagasser og annen luftforurensning, samtidig som støy- og støvnivåene reduseres. Les mer om dette temaet under *Areal og transport*.

Stasjonær energibruk

Den stasjonære energibruken i Lørenskog er ventet å øke i årene som kommer (se figur 15), men en forventer å se en gradvis overgang fra fossilt brensel til større andel biobrensel. Kvaliteten i nye bygg kan være et effektivt virkemiddel for å redusere denne økningen, spesielt med tanke på oppvarming.

Figur: Historisk og forventet utvikling av stasjonær energibruk i Lørenskog kommune. Kilde: Hafslund Nett (2013)

Akershus Energi Varme etablerte et forbrenningsanlegg for biobrensel i 2008, og har pr. mai 2014 anlagt ca. 12 km fjernvarmeledninger i bakken. Kommunen har vedtatt lokal forskrift om tilknytningsplikt til fjernvarmeanlegget. At både offentlige og private bygg og anlegg knyttes til fjernvarmeanlegget er et viktig klimagassreduserende tiltak. Les mer om fjernvarme i Lørenskog under *Teknisk infrastruktur*.

Ved hjelp av varmepumper utnyttes stadig mer av omgivelsesvarmen i uteluft, vann og grunn. Grunnvarme benyttes ved flere skoler, Ahus og Postens Østlandsterminal.

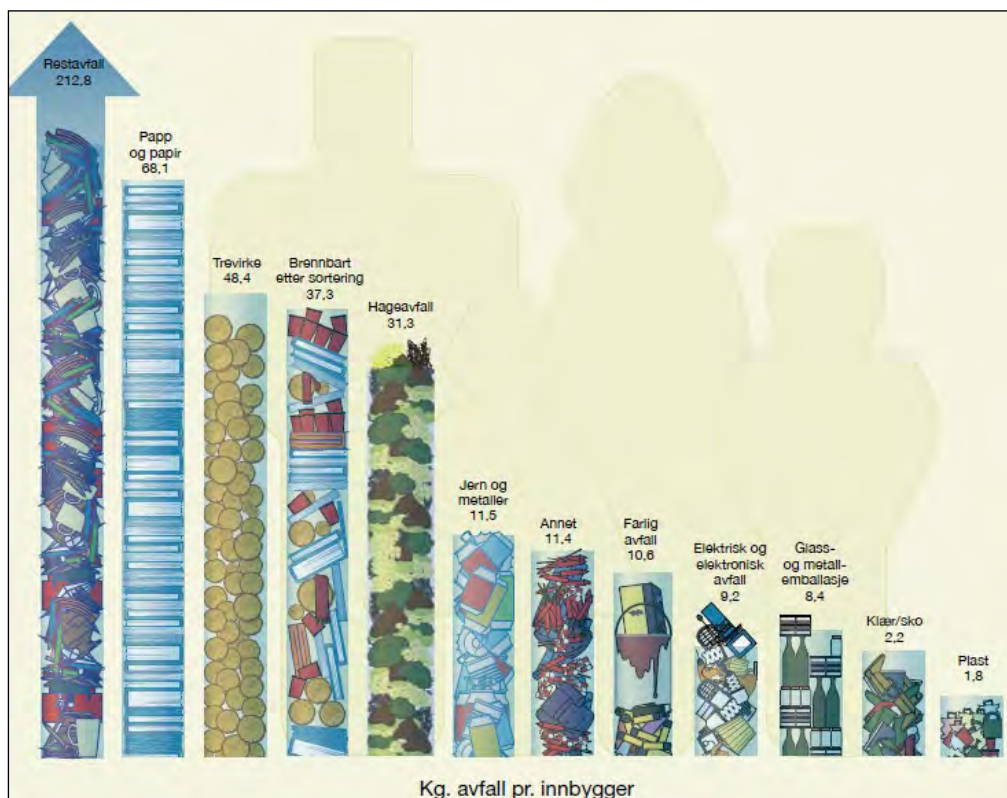
Potensiale for å utnytte solenergi til produksjon av elektrisitet (solceller) og varme (solfangere) er stort, og Lørenskog kommune vil kunne gå foran som et godt eksempel ved å søke å utnytte dette potensialet. Det er usikkert hvor mange privathusholdninger som utnytter solenergi, men én husholdning leverer overskuddet av sin solkraft til Hafslund Nett. Det er ikke kjennskap til at vindkraft utnyttes i Lørenskog.

Forbruk og avfall

Vårt forbruk representerer store indirekte utslipp av klimagasser. Dette som følge av både produksjon og transport av produkter. Privatpersoner og virksomheter kan bidra til å redusere forbruket. Redusert forbruk er det viktigste avfallsreduserende tiltaket. Dessverre er det en stadig økning i forbruket, men vi er blitt flinkere til å kildesortere.

Avfall og avfallsbehandling har stor klimarelevans. Deponering av avfall kan gi utslipp av metan, og avfallsforbrenning uten energigjenvinning gir store utslipp av CO₂. Avfallet består dessuten av materialer som i produksjonsfasen har forårsaket utslipp av klimagasser.

Romerike Avfallsforedling IKS (ROAF) ivaretar ansvaret og oppgavene knyttet til avfallshåndtering i Lørenskog og de syv andre eierkommunene. I disse kommunene ble det i 2012 produsert totalt 453 kg husholdningsavfall pr. innbygger, figuren nedenfor viser fordeling av innsamlet avfall.

Figur: Gjennomsnittlig årlig avfall i kg per innbygger fordelt på gjenvinningskategorier (Kilde: ROAF 2012)

Plast ble i liten grad utsortert fra restavfallet før nytt sorteringsanlegg ble tatt i bruk januar 2014. Nå blir plast sortert ut automatisk på anlegget, mens hver husstand sorterer matavfall i grønne poser. En omfattende informasjonskampanje om det nye sorteringsanlegget har sørget for gode rutiner hos husholdningene allerede fra første dag. Økt sortering av avfall, og spesielt det miljøfarlige avfallet, er viktig for å forhindre at ressurser går til spille og miljøgifter kommer ut i naturen. Mest mulig av ressursene i avfallet utnyttes ved ombruk, materialgjenvinning eller energiproduksjon.

Miljøsertifisering

Mange private virksomheter i Lørenskog arbeider aktivt for miljøet og setter miljøarbeidet sitt i system gjennom miljøsertifisering. Ved årsskifte 2013/2014 var det 24 Miljøfyrtårn-sertifiserte virksomheter i kommunen (www.miljofyrtarn.no). Alle disse var private virksomheter, men også kommunens egne virksomheter skal miljøsertifiseres. Skoler og barnehager har valgt den internasjonale sertifiseringsordningen Grønt Flagg, og ved årsskiftet 2013/2014 var det tre barnehager og to skoler som hadde fått det grønne flagget som bevis for sitt miljøarbeid (www.fee.no).

6.6 Forurensning

Forurensning til luft og vann, samt støy, er blant miljøutfordringene kommunen står overfor.

Luftforurensning

Biltrafikken er den viktigste kilden til luftforurensninger i Lørenskog, og utslippet er i hovedsak nitrogenoksider (særlig NO₂) fra forbrenningsmotorer, og svevestøv fra eksos og piggdekkslitasje av veibanen. Vedfyring bidrar også til lokal luftforurensning. Luftforurensningen er et helse- og trivselsproblem, og kan gi økt forekomst av luftveislidelser, hjerte- og karsykdommer og kreft.

Vannforurensning

Vassdragsundersøkelser viser at Lørenskogs vassdrag er forurensede. Undersøkelsene fra 2012 konkluderer med at tilstanden i de nedre delene av Losbyelva, Ellingsrudelva og Fjellhamarelva generelt er dårlig eller meget dårlig. Likevel har det skjedd en forbedring i vassdragene i forhold til tidligere. De mest betydningsfulle forurensningskildene er kommunalt avløp, avrenning fra jordbruk, sigevann fra gamle deponier og overvann fra veier, parkeringsplasser og takflater. Kommunen har et omfattende program for vassdragsovervåking, og arbeider for tiltak for å bedre vannkvaliteten i samarbeid med andre kommuner innen *Vannområde Leira - Nitelva* og i tråd med EUs rammedirektiv for vann og den norske vannforvaltningsforskriften (www.elveliv.no). Rensedammer, separering av ledningsnett (fra fellessystem til adskilt avløps- og overvann), redusert jordarbeiding/ høstpløying, vegetasjonskanter mellom jorder og vassdrag og gjenåpning av bekker er blant tiltakene som gjennomføres. Målet er å oppnå «god økologisk tilstand» innen 2021, men det er et problem at det ikke er gode metoder for å vurdere miljømål i leirpåvirkede elver.

Støy

Støy er definert som forurensning i forurensningsloven, og er et helse- og miljøproblem som rammer mange. I Norge er støy det helseproblemet som rammer flest mennesker, og det er stadig økende ettersom flere flytter til byområder. Støy kan gi skader som hørselsproblemer, stress, muskelspenninger- og smerter, og være medvirkende årsak til høyt blodtrykk og utvikling av hjerteproblemer.

Det er et nasjonalt mål å redusere støyplagene med 10 % innen 2020, sammenlignet med 1999. Miljøverndepartementet har fastsatt en veiledende retningslinje for behandling av støy i arealplanleggingen, T-1442/2012. Retningslinjen gjelder utendørs støyforhold ved planlegging av de viktigste støykildene i ytre miljø, og arealbruken i støyutsatte områder. Se kommunens arealplankart med tilhørende bestemmelser, samt temakart støy.

I Lørenskog er veitrafikken den største kilden til støy. Summen av alle trafikkreduserende tiltak har betydning for å redusere støyen. I tillegg vil hastighetsreduksjoner ha direkte effekt. Kommunen har også støy fra jernbane, flytrafikk, helikopter og skytebane. Lokalisering av boliger og annen støysensitiv bebyggelse som barnehager og skoler, samt støyreduserende tiltak og riktig utforming av fasader og uteområder, kan være med på å bedre støysituasjonen. Kommunen har utarbeidet støykart som viser hvilke områder som er påvirket av støy.

7 Oppvekst, kultur og utdanning

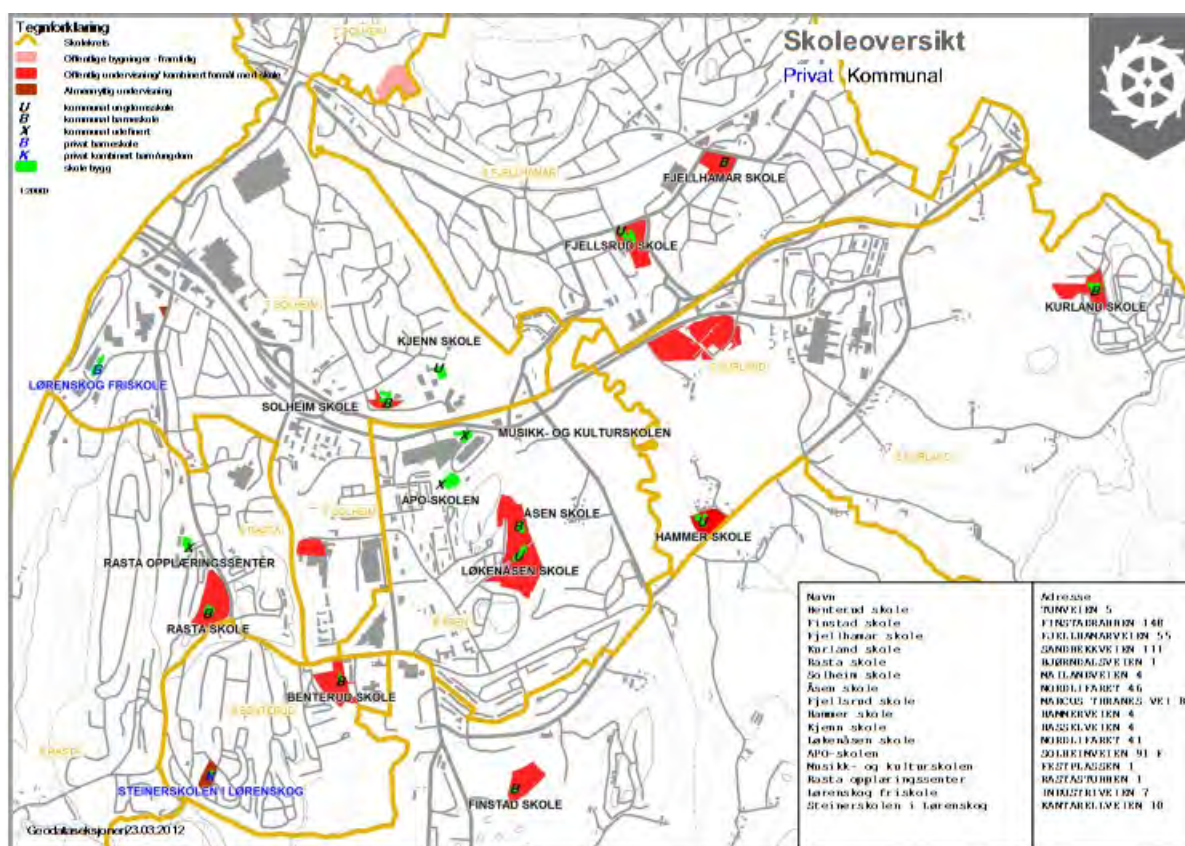
7.1 Skoler og barnehager

Skoler og barnehager har blitt lokalisert ut fra prinsippet om at de yngste barna skal ha kortest reisevei, mens elever på ungdomsskole og videregående skole kan ha noe lenger skolevei.

Kommunen har:

- 52 barnehager med 2935 barn
- 9 barneskoler (2 private) med 3190 elever
- 6 ungdomsskoler (2 private) med 1 450 elever
- 2 videregående skoler med 1550 elever.

Kartet, nedenfor, viser den geografiske plasseringen av barneskolene (B) og ungdomsskolene (U) i kommunen. De røde feltene er områder regulert til skole/undervisning.

Som det framgår av kartet, er det avsatt tomt til skoleformål på Ødegården. Skolen er planlagt ferdigstilt i 1. januar 2016. I tillegg er det markert et rødt område på Skårer vest. Dette området er ikke ferdig regulert, men det er ønskelig at det reguleres en tomt her til skole/undervisning.

De to videregående skolene ligger langs Rv 159/Sykehusveien/Solheimveien med gode bussforbindelser også utover kommunens grenser. I tillegg har kommunen ca. 40 elever i voksenopplæring, 1230 elever i SFO og ca. 2 560 elever som mottar tilbud fra musikk- og kulturskolen.

Administrasjonen er så langt ikke kjent med eventuelle planlagte privatskoler eller private barnehager i kommunen i planperioden.

Lørenskog ønsker å fokusere på kunnskap gjennom en målrettet satsing på hele utdanningsløpet; fra barnehage til videregående opplæring. Arbeid mot frafall i videregående

skole starter allerede i barnehagen. Manglende gjennomføring av videregående opplæring fører til reduserte muligheter for den enkelte og kostnader for samfunnet.

7.1.1 Skolestruktur

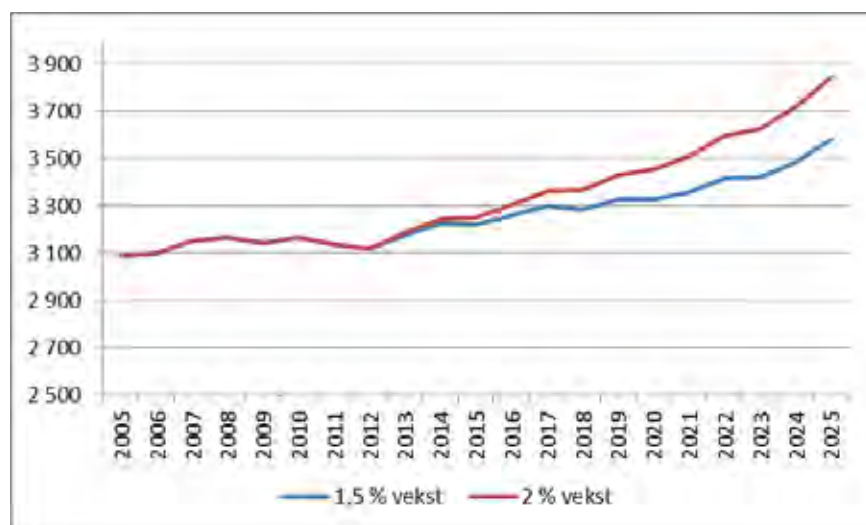
Lørenskog kommune har i dag syv barneskoler og fire ungdomsskoler. Kommunen har ikke skolekretser, men det er definert "veiledende inntaksområder" for hver skole. Med bakgrunn i kapasitetsmangel, har skolesjefen ved flere anledninger sett seg nødt til å fatte vedtak om nærmiljøskole som ligger utenfor skolens veiledende inntaksområder. Elever har da måttet gå på annen skole enn den eleven normalt ville hatt tilhørighet til. Elevmassen har følgende fordeling på barne- og ungdomstrinnet:

Skoleår	Barnetrinn								Ungdomstrinn				Sum 1-10
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	Sum	8.	9.	10.	Sum	
2013-14	464	433	436	429	462	465	427	3116	434	471	464	1369	4485
2012-13	430	425	404	455	459	418	433	3024	474	462	431	1367	4391
2011-12	419	401	456	452	413	427	472	3040	464	435	453	1352	4392
2010-11	408	455	439	411	424	469	457	3063	423	451	466	1340	4403
2009-10	440	449	406	412	462	457	418	3044	443	468	435	1346	4390

Tabell: Fordeling av elever på barne- og ungdomstrinnet

Behov for nye skoler

Kapasiteten på barnetrinnet må økes i planperioden.

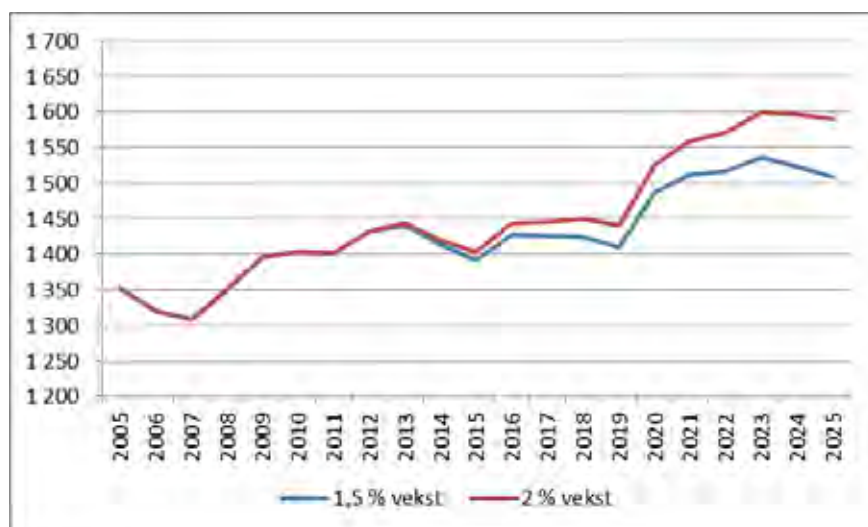

Figur: Prognostisert forventet vekst på barnetrinnet (6-12 år)

Kapasitetsutfordringene i Fjellhamar skoles veiledende inntaksområde løses ved bygging av ny skole på Ødegården.

Kapasiteten i sentralområdet er også presset som følge av omfattende boligutbygging. Innen kort tid må det gjennomføres tiltak for å øke kapasiteten på barnetrinnet også i dette området. I første omgang er det aktuelt å øke kapasiteten ved eksisterende skoler, men den avsatte skoletomten på Skårer vest må fortsatt holdes av til skoleformål.

Skole	Fremtidig behov
Benterud, Rasta og Solheim	Kapasiteten er fullt utnyttet på flere trinn. Kapasiteten må økes i distriktet.
Finstad	Elevtallet reduseres med omkring 25-35 fram til 2020 uavhengig av om veksten blir moderat eller høy. Ledig kapasitet må sees i sammenheng med Åsen og Benterud skoler.
Fjellhamar og Ødegården	Betydelig vekst i elevtallet forventes fram til 2017. Estimert behov er seks paralleller på Fjellhamar og Ødegården skoler i løpet av de nærmeste årene.
Kurland	Tilstrekkelig kapasitet i hele planperioden.
Åsen	Tilstrekkelig kapasitet i hele planperioden. Dersom Åsen skole skal ta veksten i elevtallet som følge av utbygginger i sentralområdet, må kapasiteten økes 2015-2016.

Figur: Prognostisert forventet vekst på ungdomstrinnet (13-15 år)

Det er omkring 250 ledige elevplasser på ungdomstrinnet. Det er kapasitet til å møte veksten i elevtallet i hele planperioden ved både moderat og høy vekst.

Midlertidige bygg

I skoleåret 2006/07 ble det inngått avtale om leie av paviljong med to klasserom og tilhørende grupperom og toaletter på Rasta skole. Fra høsten 2013 er paviljongen utvidet med to klasserom. Fjellhamar skole fikk oppført tre klasserom, grupperom og arbeidsplasser for lærere i midlertidig paviljong våren 2012.

Private skoler

Det er to private skoler i kommunen; Lørenskog friskole og Steinerskolen. Private skoler kan ta imot elever fra alle kommuner. Det gjør at antall barn bosatt i kommunen som går på private skoler, både kan gå på disse to skolene og på private skoler i andre kommuner. Pr. 01.10.2013 var det 122 barn bosatt i kommunen som gikk ved private grunnskoler. Av disse gikk 12 ved Lørenskog friskole og 88 ved Steinerskolen. Det har vært en svak nedgang i antall barn fra kommunen som benytter de private skolene. Kommunen er imidlertid avhengig av de private skolenes bidrag til den samlede skolekapasiteten.

7.1.2 Barnehager

Rett til barnehageplass trådte i kraft 01.01.2009. Retten til barnehageplass gjelder for barn som fyller ett år senest innen utgangen av august det året det søkes om barnehageplass. Kommunen er forpliktet til å sørge for det antall plasser som er nødvendig slik at retten til barnehageplass for det enkelte barn sikres.

Fra 1. januar 2011 ble barnehagesektoren innlemmet i rammefinansieringen til kommunen. I henhold til barnehageloven § 14 skal kommunen yte tilskudd til ordinær drift av alle godkjente ikke-kommunale barnehager i kommunen. Godkjente ikke-kommunale barnehager skal behandles likeverdig med kommunale barnehager.

Lørenskog har 46 barnehager med til sammen 2046 barnehageplasser hvorav 1150 av plassene er kommunale og 896 av plassene er private. Barnehagene varierer i eierform, driftsform og har ulik pedagogisk profil. Kommunen ønsker å tilby innbyggerne et mangfold i barnehage tilbudet, og de private barnehagene utgjør i dag et viktig bidrag for å sikre mangfoldet i sektoren.

Dagens barnehage tilbud kan inndeles i tre grupper:

- Ordinær barnehage (kommunal eller ikke-kommunal). Dette er den vanligste barnehageformen.
- Åpen barnehage
- Familiebarnehager

Det er 18 kommunale ordinære barnehager, én kommunal åpen barnehage, 10 private ordinære barnehager og 12 private familiebarnehager. I tillegg er det 5 statlige sykehusbarnehager i kommunen.

Det skilles mellom barn som har rettskrav på barnehageplass og barn som ikke har det. Barn har rett til barnehageplass dersom de har søkt innen fristen for hovedopptaket (1. mars), er bosatt i kommunen og fyller ett år innen utgangen av august. For å sikre at plassene benyttes til barn med rett til barnehageplass, er det en fordel at kommunen selv er aktiv som eier av nye barnehager. Dette da private barnehager ikke må forholde seg til denne retten. Det er kommunen med sine kommunale barnehager som må sikre retten. De private barnehagene kan selv bestemme opptakskrets og opptakskriterier, og kan dermed ta inn barn som har søkt etter fristen for hovedopptaket, fyller ett år etter 31. august eller er bosatt i andre kommuner.

Lørenskog har én kommunal åpen barnehage. Åpne barnehager skiller seg fra andre driftsformer ved at barna ikke tildeles fast plass. Barnehage er en viktig arena for språkstimulering for minoritetsspråklige barn og gir foreldre mulighet til innsyn og deltakelse i en norsk barnehagetradisjon. Åpen barnehage kan også ha stor betydning for nettverk og fellesskap for familier med svak tilknytning til arbeidslivet. Det er ønskelig at barnehagen opprettholdes i kommende periode.

Familiebarnehagene utgjør en viktig del av barnehage tilbudet. En familiebarnehage gir barna et tilbud i private hjem, hvor disse som hovedregel skal være bebodd. Intensjonen bak ordningen med familiebarnehager er å kunne tilby et pedagogisk alternativ til dagmamma i private hjem. Det må forventes at familiebarnehager også i framtida vil utgjøre en viktig andel av kommunens samlede barnehage tilbud. Men dagens omfang og svakheter ved driftsformen (for eksempel knyttet til krav til pedagogisk bemanning), gjør at det ikke er planer om å etablere nye familiebarnehager i kommende periode.

Barnehagene i Lørenskog kommune er kjent for å ha en høy andel, og et stabilt pedagogisk personale. Av 95 stillinger i de kommunale barnehagene med krav om barnehagelærerkompetanse, har åtte fått innvilget dispensasjon. Tre av disse har annen pedagogisk utdanning som f. eks. barnevernspedagog.

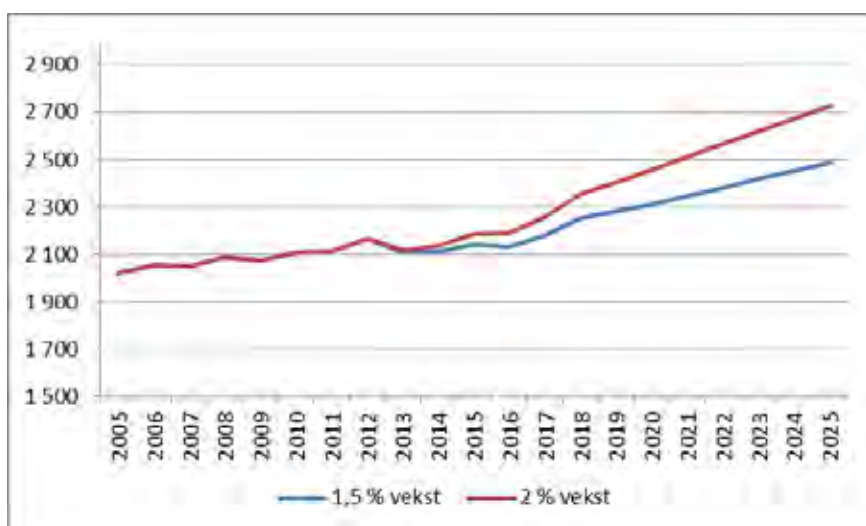
Kapasitet i barnehagene

Lørenskog kommune er tett befolket med korte avstander mellom barnehagene. Det ligger dermed godt til rette for en effektiv barnehagestruktur med høy kapasitetsutnyttelse. Kommunen er ansvarlig for det totale barnehage tilbudet, og at dette er tilpasset lokale forhold og behov. Kommunen er forpliktet til å sørge for det antall plasser som er nødvendig slik at retten til barnehageplass for det enkelte barn sikres. Kommunen skal ha minimum ett opptak i

året. Den mest effektive måten å sikre at barn som er født sent på året ikke må vente urimelig lenge på plass, er jevnlig supplerende opptak. Ved supplerende opptak tas det inn barn kontinuerlig så snart det oppstår ledige plasser. To opptak kan lett føre til at ledig kapasitet står ubesatt i påvente av opptak. Kommunens barnehagekapasitet blir da ikke fullt utnyttet. Ut i fra hensynet til forsvarlig bruk av ressurser er det ønskelig at kommunen har ett hovedopptak og jevnlig supplerende opptak.

Det er liten restkapasitet til barn uten rett til plass. Etablering av plasser til barn som ikke har rettskrav på barnehageplass medfører store kostnader for kommunen ved at det til enhver tid er ledig kapasitet i barnehagene. Tomme plasser vil øke kostnadsnivået til de kommunale barnehagene samtidig som finansieringsplikten overfor de private barnehagene også vil øke. I dag har kommunen budsjettet med om lag 100 millioner kroner i tilskudd til de private barnehagene.

Det er nødvendig at kommunen ved nye reguleringer av boliger samtidig vurderer om det må avsettes tomtearealer til barnehager. Det er spesielt viktig at en ser helhetlig på dette slik at når flere mindre områder blir regulert, må disse ses i sammenheng så en ikke får et underskudd på barnehageplasser. Generelt bør en økt boligetablering i størrelsesorden 300-400 nye boliger føre til at ny barnehagetomt vurderes avsatt.

Figur: Prognostisert forventet vekst i barnepopulasjonen (1-5 år)

Ved moderat vekst (1,5 %) vil det bli behov for økt kapasitet i 2018, mens behovet ved høy vekst (2,0 %) vil komme ett år tidligere (2017). Samtidig er det behov for å legge ned paviljonger.

Kapasiteten i barnehagesektoren avhenger både av statlige føringer, kontantstøtteordninger, samt bevegelser i det private markedet.

De nye prognosene indikerer en noe forsinket vekst i barnetallet enn forutsatt i tidligere økonomiplanvedtak. Forutsatt at barnehagen på Ødegården etableres før 2017, kan ny barnehage i sentrum utsettes til 2018.

7.2 Kultur

Kultur berører mange fasetter av innbyggernes hverdag og fritid. Sektorens arbeid består av følgende virksomheter og hovedoppgaver:

Lørenskog bibliotek har en kulturpolitisk og demokratisk funksjon gjennom utlån og formidling av bøker, musikk, film, spill, språkkurs, aviser og tidsskrifter. Biblioteket er også lovpålagt å være en uavhengig møteplass og arena for offentlig samtale og debatt. Biblioteket er et aktivt og nyskapende bibliotek, med et sterkt fokus på brukervennlighet, og når særlig godt ut til barn og unge med sine tilbud. Innbyggerne kan delta på kulturarrangementer (for alle aldersgrupper), debattmøter, studere, bruke internett, orientere seg i lokale saker, - eller simpelthen treffe andre.

Kulturhusdriften i Lørenskog hus omfatter også Kjenn samfunnssal og Rådhusparken. Virksomheten skal tilby publikum kunst- og kulturtilbud, lokaler for utleie og bidra til at Lørenskog hus blir en naturlig møteplass for innbyggerne. Kulturhusets visjon er «Det er rom for alle i Lørenskog hus.» Det betyr at alle mennesker er velkomne, uavhengig av alder, sosial og etnisk tilhørighet, samt økonomisk status.

Ved siden av å vise ordinær kinofilm skal Lørenskog kino satse på direkte overføring av diverse kulturarrangementer, som for eksempel opera og teaterforestillinger, samt overføring av sportsbegivenheter. Lørenskog kino skal også drive kinokiosken på en lønnsom og effektiv måte, slik at kiosken bidrar til å sikre Lørenskog kino god økonomi.

Idrett og friluftsliv omfatter Sørlihavna aktivitetssenter, Kjenn folkebad, anlegg og områder for idrett og friluftsliv og andre idretts- og friluftsmål, blant annet Friplassen, 12 løkker og nærmiljøanlegg, fire idrettshaller (Lørenskoghallen, Skårerhallen, Fjellhamarhallen og Kjennhallen), alle turveier, bade- og rasteplasser i den ytre delen av kommunen (marka), samt skiløypenettet i hele kommunen. Avdelingen sørger for drift og vedlikehold av disse og initierer planlegging og er med på utvikling av nye anlegg og områder.

Kultur og fritid omfatter 4 fritidsklubber for juniorer lokalisert i kommunens lokalsentre, mens ungdomstilbudene på aktivitetshuset Volt og åpen hall tilbudet Fridays er lokalisert til Lørenskog sentrum. Lørenskog frivilligsentral er en del av aktivitetshuset i Lørenskog hus. Avdelingen koordinerer kulturs ferietilbud til barn og unge og har ansvar for kommunens Kultur 60+ tilbud til institusjonsbeboere og hjemmeboende. En har administrasjonsansvaret for det interkommunale tilbudet Kulturkafeen for voksne psykisk utviklingshemmede og oppfølging av drift og videreutvikling av Losby besøksgård og kultursenteret Fredheim skole. Avdelingen administrerer direkte og indirekte kulturstøtte til lokale organisasjoner og arrangement og er tillagt prosjektansvaret for årlige arrangement som Kulturnatt og Internasjonal basar.

Tolketjenesten formidler tjenester på om lag 50 språk og dialekter. Hvert år utføres det tolke- og oversettertjenester for kommunale tolkebrukere i Rælingen, Skedsmo og Lørenskog kommuner. Målgruppen er kommunalt ansatte som skal kommunisere med kommunens innbyggere der de ikke deler felles språk, og dermed har behov for tolk.

Kommunen har et lovpålagt engasjement i forbindelse med livssynssamfunn som omfatter Den norske kirke og andre livssynssamfunn, gravlund og krematorium. Den norske kirke i Lørenskog består av to sokn; Skårer og Fjellhamar.

Bygdemuseet omfatter bygninger og tekniske kulturminner på tre steder i kommunen: Skårer gård, Skulerudstua og Vasshjølet i Losby. Kommunen har inngått avtale med Akershusmuseet om et regionalt driftssamarbeid. Kultur har prosjektansvar for kunstprosjekt i kommunale bygg og anlegg, samt kommunale navnsettingsoppgaver. «Den kulturelle skolesekken» i Lørenskog er et samarbeid mellom Oppvekst og utdanning og Kultur som ivaretar administreringen av «sekken».

7.2.1 Utfordringer i kultursektoren

- Lørenskog bygdemuseum: Sikre bygningsmassen på Skårer gård slik at det kan gjennomføres en langsiktig videreutvikling av museet og dets rolle i lokalmiljøet.
- Lørenskog bibliotek: Utvide oppgaven som møteplass og arena for offentlig samtale og debatt til å bli en del av bibliotekets kjernevirksomhet.
- Lørenskog hus: Oppnå samarbeid med andre kulturvirksomheter og næringsaktører for å skape unike folkelige arrangement inne i Lørenskog hus, på Festplassen og andre steder i sentrum. Utvikle egenproduserte kulturarrangement.
- Lørenskog kino skal følge den tekniske utviklingen, både når det gjelder lyd, bilde og automasjon.
- Ungdomstilbud: I forbindelse med utviklingen av Lørenskog sentrum og de sentrumsnære områdene skal en "ligge i forkant" og etablere gode miljøer, kultur- og aktivitetstilbud for barn og unge.
- Kulturelt mangfold: Det er viktig at kulturlivet reflekterer kommunens befolknings-sammensetning og at det legges til rette for dialog og samvirke med kulturell utveksling og berikelse av lokalsamfunnet som resultat.
- Idrett: Lage gode, attraktive anlegg for ungdom og utvikle mosjonsanlegg knyttet til de ulike boligområdene i kommunen.
- Tolketjenesten: Rekruttere kvalifiserte tolkekandidater. Øke brukernes kunnskap om å kommunisere gjennom tolk.

Lørenskog kommune eier få (og små) arealer. Det er viktig å sikre arealer som kan disponeres til ulike formål for fellesskapet, til parkanlegg, idrettsanlegg med mer. Særlig i forbindelse med utviklingen av Lørenskog sentrum og de sentrumsnære områdene må man ligge i forkant og etablere gode miljøer og kultur- og aktivitetstilbud for barn og unge. En forsterket bymessig utvikling vil også være en viktig faktor for utviklingen av alle virksomhetene i Lørenskog hus, både for kultur og næring.

Det er fortsatt slik at store deler av befolkningen ikke kjenner til eller benytter seg av kulturtilbudet i Lørenskog. Mangelfullt utviklet offentlig kommunikasjon, både internt i Lørenskog og til og fra deler av Oslo, gjør at det også er vanskelig for mange å benytte seg av kommunens rike kulturtilbud.

7.2.2 Fokusområder i kultursektoren

Kultur vil i kommende kommuneplanperiode prioritere arbeidet med disse tre områdene:

Frivillighet og fritid:

- Det skal være enkelt å få bistand og rådgivning både for organisasjoner og enkeltpersoner.
- Kommunen skal arbeide for å skape trygge og tilgjengelige møteplasser for barn og unge.
- Tidsriktige fasiliteter til kultur- og fritidsaktiviteter skal innpasses i alle nye utbyggingsområder med samme naturlighet som for eksempel barnehager.

Folkehelse og friområder:

- Innbyggerne skal stimuleres til økt fysisk aktivitet og inviteres til å benytte seg av kommunens kultur- og fritidstilbud.
- Kommunens friområder skal imøtekomme innbyggernes behov for rekreasjon og fysisk aktivitet.
- Det skal være grøntområder og aktivitetsparker i alle deler av kommunen.
- Alle skal ha enkel til Marka.

Folkeliv og fellesskap:

- Lørenskog skal være preget av kulturelt mangfold. Det ønskes et mangfold i forhold til kunst- og kulturtilbud, i forhold til utøvende kunstnere og i forhold til publikum som deltar i kommunens kulturelle aktiviteter og tilbud.

- Lørenskog sentrum skal være et attraktivt sted å etablere seg for familier med barn/ungdom.
- Det skal skapes et sentrum med fine arkitektoniske kvaliteter og kunstneriske opplevelser.
- Et trygt sentrum med møtesteder og utearealer som skaper rammen for et sunt og aktivt liv.

7.2.3 Stier og løyper i Marka

I gjeldende kommuneplan foreslås det å unnta enkelte løypeoppgraderinger fra markalovens krav om reguleringsplan (jf. Del 3, temakart Løyper i Marka). Det er usikkert hvorvidt de planlagte oppgraderingene er av en slik art at de faller inn under markalovens plankrav, de fleste vil antakelig ikke gjøre det, men det er valgt å ta høyde for det ved å innføre bestemmelsene i Del 3, §21 Marka.

De nye lysløypene innebærer lyssetting av eksisterende løyper. For strekningen mellom Igletjern og Bjørndalen, som er en traktorvei hvor en bekk flere steder går i veien, så er det i tillegg nødvendig med tiltak for å hindre utvasking av veien og å gjøre den bedre framkommelig for løypemaskin. Dette tenkes gjort ved punktvis oppgraderinger.

Løypa som kalles rundløype Pålerud går delvis over åpent kulturlandskap. I det området er det ikke planlagt noen tiltak annet enn å sette ut master for lys. Der løypa går i skogen kan det stedvis være behov for å utvide hogstbredden med rundt en meter.

Forbindelsen Losby – Skullerud – Knuttjern følger hovedsakelig en eksisterende traktorvei hvor det er aktuelt med klopping og stikkrenner på deler av veien. Det kan også være aktuelt med utvidet hogstbredde en del av traséen.

Ridestiene er en blanding av ny opparbeidelse og eksisterende traséer. For å sikre drenering og slitasje må det påregnes at det tilkjøres masser utenfra. Det er tenkt at det må ryddes framkommelighet for traktor for vedlikehold, det vil si 2 til 3 meters bredde. Stiene er tenkt dekket med flis.

Lysløypene som er planlagt vest i kommunen bidrar til å skape et rundløypesystem som i vesentlig grad er basert på eksisterende lysløyper, som delvis ligger i Oslo kommune. Den mest eksponerte delen vil være den som går over åpent landskap i Bjørndalen.

Løypa Losby – Skullerud – Knuttjern bidrar til å binde sammen løypenettet i de vestre delene av Marka i Lørenskog med Losby, og dermed også med løypene videre østover. Dette gir en mye bedre øst-vest forbindelse nord i Østmarka.

Tiltakene er hver for seg av beskjeden art, samtidig som de vil bidra til å fremme friluftsliv og markabasert idrett. Oppgraderingene vil særlig bedre skitilbudet i populære utfartsområder og samtidig bedre framkommeligheten ellers i året. Det er ikke grunn til å tro at de aktuelle løypene vil ha betydelige negative konsekvenser for natur og landskap. Forslagenes ulemper anses å være små sett i forhold til gevinsten ved et mer sammenhengende sti- og løypenett av en viss kvalitet.

De aktuelle løypeoppgraderingene anses samlet sett å medføre fordeler for friluftsliv og markabasert idrett som er større enn ulempene for natur og landskap.

De aktuelle løypene vil, ved oppgraderinger av et visst omfang, uansett være søknadspliktige etter markaloven. Detaljmessige tilpasninger for å minimere eventuelle ulemper, forutsettes håndtert i søknadsprosessen.

8 Mangfold og integrering

Lørenskog kommune fikk i 2008 mangfoldighetsprisen for sin høye andel ansatte fra andre kulturer. Prisen tyder på at kommunens virksomhet har kommet et godt stykke på vei i å speile befolkningssammensetningen. Lørenskog har landets tredje største innvandrerbefolkning etter Oslo og Drammen, med innbyggere fra mer enn 110 nasjonaliteter. Med innvandrere menes personer som er født i utlandet av to utenlandske personer, og norskfødte barn av to innvandrerforeldre.

De største gruppene kommer fra Pakistan, Polen, Sri Lanka, Vietnam, Iran og Tyrkia. Utviklingen fram til et flerkulturelt samfunn har gått raskt de siste ti årene – fra kun 3 % innvandrerandel i 1970, via 8,5 % i 2000 og til 22,5 % i 2013. Innvandrerne i Lørenskog kommer i hovedsak som følge av flyttestrøm fra Oslo nord, arbeidsinnvandring, flukt og familieinnvandring.

Flyktninger

Lørenskog bosetter 27 flyktninger i 2014. Kommunen blir anmodet av Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi) om å bosette langt flere – opp mot 65 i enkelte år. Bosetting av flyktninger avgjøres politisk, og vedtakene har gått ut på at Lørenskog skal ta sitt samfunnsansvar og sin andel av førstegangsbosettinger av flyktninger. Utfordringen er at mange flyktninger kommer med svake forutsetninger, som gir komplekse utfordringer for kommunen med hensyn til fysisk og mental helse og integrering i lokalsamfunnet. Antallet flyktninger er ikke veldig stort, men gruppen som helhet krever likevel mye ressurser og familieinnvandrede kommer i tillegg til den årlige kvoten.

De fleste flyktningene får innvilget politisk asyl, mens de tidligere i hovedsak ble innvilget opphold på humanitært grunnlag. Selv om en del flyktninger har svake forutsetninger for integrering, basert på utdanningsnivå og helse, er det også ressurssterke grupper blant disse. Flyktninger fra for eksempel Syria har gjerne høy utdanning, men opplever likevel et enormt statusfall når de ikke får jobber de er kvalifisert for. Arbeid er en kritisk faktor i integreringsarbeidet, og krever samarbeid med næringslivet om gode praksisplasser. Kommunen har som ambisjon at andelen som går over til arbeid eller utdanning skal økes til 55 % etter endt introduksjonsprogram, og til 80 % for dem som deltar i Jobbsjansen-prosjektet. Kvinner bruker gjennomgående lengre tid enn menn før de kommer seg i arbeid eller utdanning.

Kommunen har store utfordringer i å finne boliger til flyktninger. Lørenskog har et stramt boligmarked med forholdsvis få egnede private- og kommunale utleieboliger tilgjengelig for denne gruppen. For å klare førstegangsbosettingen av enslige, som utgjør den største andelen av de som bosettes, så opprettes det bofellesskap i større private og kommunale leiligheter. Det er ingen optimal eller langsiktig løsning men er det eneste som muliggjør bosetting i et presset boligmarked.

Språkopplæring

Dårlig språk er en vesentlig barriere for å få folk kvalifiserte/attraktive for arbeidsmarkedet, men utgjør også mer generelt en nøkkel for integrering i samfunnet. Kommunens opplæringscenter ligger i Rasta senter og gir opplæring i norsk og samfunnskunnskap for flyktninger gjennom et introduksjonsprogram, samt tilbyr andre innvandrere norskopplæring på dag- eller kveldstid. Flyktninger som bosettes har rett/plikt til norskopplæring og kan få inntil 3 000 timer. Likevel er det svært mange av flyktningene som ikke klarer norskprøve 3, som kreves av mange arbeidsgivere. For noen er selv det å føre en enkel samtale en stor utfordring. Flere går derfor ut av introduksjonsprogrammet uten å ha noe å gå til.

Også for en del arbeidsinnvandrere, som ikke har krav til gratis norskopplæring, oppleves språkopplæring som en utfordring fordi det representerer en stor utgift.

Barn og unge

Kommunen har botiltak for enslige mindreårige, tre boliger med til sammen 12 barn – både jenter og gutter. Kurland skole har stor sirkulasjon av elever med innvandrerbakgrunn – kanskje som følge av arbeidsinnvandring til Åhus. Generelt ser man at barn med øst-asiatisk bakgrunn gjør det bra på skolen. Mange minoritetsgrupper bruker tilbudet om åpen barnehage. Barnevernet har opplevd en eksplosjon i barnevernssaker blant innvandrerbefolkningen. Skolesektoren savner inkluderingskontaktene, og skulle gjerne hatt en på hver skole.

Prosjekter og tiltak

Kommunen har igangsatt ulike tiltak og prosjekter særlig rettet mot innvandrere og flyktninger. Av disse er:

Kvinneklubben	Kvinneklubben er et treffsted der man kan møte andre kvinner, ha det hyggelig, få trening i å snakke norsk og få økt forståelse og innsikt i norsk kultur og lokalmiljøet.
Åpen hall	Kjennhallen og svømmebassenget har blitt åpnet på kveldstid, og har blitt et populært tilbud for mange barn.
Inkluderingskontakt	Ordningen har som mål å bygge sosialt nettverk for den enkelte flyktning. Sosialt nettverk har stor betydning i prosessen med å finne seg til rette i kommunen og lære seg norsk.
La oss jobbe	En matfaglig utdannet arbeidsleder og 12 kvinner som har stor kunnskap og interesse for mat, men som mangler norskkunnskaper og formell skolebakgrunn, produserer varmmat til kommunens barnehager.
Praksisplasser	Praksisnettverket er en pool av praksisplasser for flyktninger og innvandrere som er deltakere i kommunens introduksjonsprogram eller ulike prosjekter i regi av flyktning- og innvandrer-tjenesten.
Mentorprogrammet	Mentorprogrammet for innvandrerkvinner jobber for at kompetente innvandrere kommer inn i arbeidslivet, og at flere kvinner med innvandrerbakgrunn blir fullverdige deltakere i det norske samfunnet.
Jobbsjansen	Jobbsjansen er en ordning hvor formålet er å få flere hjemmeværende kvinnelige innvandrere over i arbeid eller utdanning.
Leksehjelp	Hver tirsdag kan elever i barne- og ungdomskolen få gratis leksehjelp. Tilbudet er for alle, men særlig rettet mot elever med flerspråklig bakgrunn.

I tillegg er biblioteket og Barnas verdensdager viktige arenaer for barna, mens Bollywoodfestivalen og Internasjonal basar er eksempler på aktiviteter som tiltrekker seg både voksne og barn. Kommunen har også en interkommunal tolketjeneste i samarbeid med Rælingen og Skedsmo. Tolketjenesten har 100 tolker og oversettere på 54 språk og dialekter.

En ytterligere økning i minoritetsbefolkningen som et resultat av økt tilflytting, familieinnvandring og førstegangsbosetting av flyktninger, vil utfordre hele det kommunale tjenesteapparatet. Det vil ikke bare utfordre flyktning- og innvandrer-tjenesten og Rasta opplærings-senter, men også skolene, barnehagene, barnevernstjenesten, PPK, tannhelsetjenestene og helse- og omsorgstjenestene. Flyktninger og innvandrere har ofte omfattende og komplekse utfordringer som krever innsats fra flere sektorer og forvaltningsnivå. Arbeidsmarkedsutfordringer, og psykiske- og fysiske helseutfordringer er eksempler på dette. Tjenester til flyktninger og innvandrere er i dag spredt på flere tjenestoområder og omfattes av ulike tilskuddsordninger. En samordning av kompetanse, tiltak og tjenester rettet mot denne gruppen bør prioriteres.

9 Folkehelse

Med folkehelse menes befolkningens helsetilstand og hvordan helsen fordeler seg i en befolkning. Folkehelsearbeid er samfunnets innsats for å påvirke faktorer som direkte eller indirekte fremmer befolkningens helse og trivsel, forebygger psykisk og somatisk sykdom, skade eller lidelse, eller som beskytter mot ytre helsetrusler, samt arbeid for en jevnere fordeling av faktorer som direkte eller indirekte påvirker helsen. Folkehelsearbeid krever systematisk og langsiktig innsats både i og utenfor helsetjenesten, og på tvers av sektorer og forvaltningsnivåer.

9.1 Forankring

Gjennom ny folkehelselov fra 01.01.2012, samhandlingsreformen og nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging, har kommunens rolle og ansvar i folkehelsearbeidet fått større fokus. Folkehelseloven peker på kommunenes plikt til å bidra til en samfunnsutvikling som fremmer folkehelse og utjevner sosiale helseforskjeller gjennom et langsiktig og systematisk folkehelsearbeid. Kommunenes ansvar er nedfelt i lovens § 4:

«Kommunen skal fremme befolkningens helse, trivsel, gode sosiale og miljømessige forhold og bidra til å forebygge psykisk og somatisk sykdom, skade eller lidelse, bidra til utjevning av sosiale helseforskjeller og bidra til å beskytte befolkningen mot faktorer som kan ha negativ innvirkning på helsen. Kommunen skal fremme folkehelse innen de oppgaver og med de virkemidler kommunen er tillagt, herunder ved lokal utvikling og planlegging, forvaltning og tjenesteyting.»

Videre plikter kommunen å følge opp arbeidet gjennom planleggingen, §6:

«Kommunen skal i sitt arbeid med kommuneplaner etter plan- og bygningsloven kapittel 11 fastsette overordnede mål og strategier for folkehelsearbeidet som er egnet til å møte de utfordringer kommunen står overfor...»

Kommunen skal også ha oversikt over befolkningens sammensetning, oppvekst og levekår, miljø, skader og ulykker, helserelatert atferd og helsetilstand. Prinsippet om «helse i alt vi gjør» er kjernen i folkehelsearbeidet og er basert på en forståelse av hvordan forhold på de fleste områder i samfunnet påvirker folkehelsen. Dette innebærer et tverrsektorielt ansvar for vurdering av forhold/påvirkningsfaktorer og deres betydning for folkehelsen.

9.2 Folkehelsearbeidet i Lørenskog

God samfunnsutvikling har skapt god folkehelse i kommunens befolkning, særlig hvis vi sammenlikner data fra landsgjennomsnittet. Utviklingen er typisk for Akershus, som jevnt over skårer bedre på de fleste indikatorer sammenliknet med landsgjennomsnittet. Dette betyr imidlertid ikke at folkehelsearbeidet i kommunen kan vies mindre oppmerksomhet enn i foregående år. Utviklingen i samfunnet har gitt flere helseforbedringer de siste årene, blant annet i betydelig reduksjon av hjerte- og karsykdommer, men samtidig ser vi store utfordringer knyttet til for eksempel overvekt. Disse utfordringene er sterkt knyttet til fysisk aktivitet og stiller store krav til kommunens samfunnsplanlegging.

Det har tidligere vært arbeidet med å lage en tverrsektoriell folkehelseplan i Lørenskog. Arbeidet endte i et grunnlagsdokument som ble behandlet i kommunestyret, *Folkehelseplan – et grunnlagsdokument* (2012). Grunnlagsdokumentet avdekker at det finnes mye kunnskap om folkehelse, og det skjer mye arbeid i sektorene.

Helse- og omsorgssektoren	Kultursektoren	Oppvekst- og utdanningssektoren	Teknisk sektor	Administrasjon/ politikere
Plan for helsefremmende og forebyggende arbeid for eldre (2005-2011) Tidlig intervensjons- langsiktig oppfølging(TILO) Plan for psykisk helse og rus (2009-2012) Boligsosialt utviklingsprogram (2012-2013) Alkoholpolitisk handlingsplan (2007-2011) Smittevernplan m. pandemiplan (2008) Helse- og omsorgsplan (2014)	Folkehelse Plan (2010) Kommune- delplan for idrett og friluftsliv (2010-2013)	Kunnskapsløftet Tiltak for psykososialt skolemiljø Tidlig intervensjons- langsiktig oppfølging(TILO) Lørenskogmodellen (2007) Tverrfaglig Samarbeidssystem (TSF)	Hovedplan avløp og vannmiljø(2003) Trafikksikkerhetsplan (2005-2008) Hovedplan for vannforsyning (2003) Hovedplan sykkel (ikke vedtatt)	Kommuneplan (2007-2018-2030)

I grunnlagsdokumentet ble det valgt ut syv fokusområder for folkehelsearbeidet i Lørenskog:

Fysisk aktivitet	Andelen nordmenn som er moderat fysisk aktive på fritiden har økt noe de siste 10 – 15 årene. Selv om vi har et rikere mosjons- og treningstilbud enn noen gang tidligere, tyder mye på at den totale mengden fysisk aktivitet i befolkningen går ned. Det må satses på fysisk aktivitet for å forebygge både fysiske og psykiske helseproblemer.
Universell utforming	For å nå målet om tilgjengelighet for alle.
Rus	Forebygging av rus- og nikotinbruk. Rusmisbruket i Norge er økende, og antall personer som røyker er fremdeles for høyt. I Norge forventes at ca. 7 500 personer dør årlig av røykerelaterte sykdommer.
Ernæring	Gjennomsnittsverken i befolkningen øker, mens samlet kaloriinntak går noe ned. Antall yngre personer med overvekt er i ferd med å bli et stort helseproblem. Samtidig har vi en utfordring med underernærte eldre.
Psykisk helse	Nærmere en tredjedel av befolkningen rammes av en psykisk lidelse i løpet av livet.
Ulykkes- og skadeforebygging	Behov for å forankre dette arbeidet i det lokale folkehelsearbeidet.
Miljø	Bærekraftig utvikling ved å bruke "føre var" prinsippet i all kommunal planlegging.
Integrering	Sikre utvikling av et flerkulturelt samfunn som er inkluderende og solidaritetsskapende.

Selv om folkehelse temaet går igjen i mange planer ligger den største utfordringen i å se de tverrsektorielle problemstillingene og å plassere ansvar og oppfølging av folkehelse i et bredt perspektiv. Det har tidligere vært arbeidet med å lage en tverrsektoriell folkehelseplan i Lørenskog. Arbeidet var vanskelig, da forankringen ikke var tydelig nok. For å unngå at arbeidet blir for tilfeldig og prosjektbasert ser vi behov for at det tverrsektorielle folkehelsearbeidet vies større oppmerksomhet.

9.3 Status på folkehelse i Lørenskog

Folkehelseprofilen 2014 for Lørenskog, utarbeidet av Folkehelseinstituttet, peker på følgende hovedtrekk i forhold til landsgjennomsnittet:

- Andelen eldre over 80 år i 2020 er estimert til å være lavere enn i landet som helhet.
- Andelen som bor alene er lavere enn andelen i landet.
- Andelen med videregående eller høyere utdanning er lavere enn landsnivået.
- Andelen barn (0-17 år) som bor i husholdninger med lav inntekt er lavere enn i landet som helhet. Lav inntekt defineres her som under 60 % av nasjonal medianinntekt.
- Andelen barn med enslig forsørger er lavere enn i landet som helhet.
- Andelen 10.-klassinger som trives på skolen er høyere enn i landet som helhet.
- Frafallet i videregående skole er lavere enn i landet som helhet.
- Overvekt ser ut til å være mindre utbredt enn i landet som helhet, vurdert etter andelen menn med KMI > 25 kg/m² på sesjon.
- Andelen med psykiske symptomer og lidelser er lavere enn i landet som helhet, vurdert etter data fra fastlege og legevakt.
- Utbredelsen av hjerte- og karsykdommer er ikke entydig forskjellig fra landsnivået, vurdert etter sykehusinnleggelser.
- Sykdommer og plager knyttet til muskel- og skjelettsystemet ser ut til å være mindre utbredt enn i landet som helhet, vurdert etter data fra fastlege og legevakt.
- Hjerte- og karsykdommer er mindre utbredt
- KOLS og astma hos voksne er mer utbredt
- Høyere utbredelse av Diabetes type 2

Disse hovedtrekkene vil være av betydning for det videre arbeidet med folkehelse. Selv om kommunen skårer godt på en rekke områder, sammenliknet med landsgjennomsnittet, ser vi en utvikling som gir flere store utfordringer:

- økningen i antall eldre forsterker utfordringene
- de sosiale helseforskjellene øker mer i Norge enn i andre vestlige land
- røyking, inaktivitet og overvekt/fedme, påfører samfunnet store kostnader.

Både helsepotensial og inntjeningspotensial ved et godt folkehelsearbeid er store. Det er antatt at minst 40 % av alle kroniske sykdommer kunne vært forebyggt gjennom røykeslutt, økt fysisk aktivitet, sunnere mat og mindre alkoholforbruk. Hovedforklaringen på økt gjennomsnittsvikt i befolkningen ligger i den teknologiske utviklingen og de strukturelle endringer i samfunnet; vi sitter mer og arbeid er mindre fysisk krevende. Endringene har redusert nødvendigheten av fysisk aktivitet knyttet til dagliglivets gjøremål. Dette har skjedd i en slik utstrekning at det har medført en tiltakende fysisk inaktivitet i store deler av befolkningen, noe som truer flere aspekter ved folkehelsen.

Det finnes et stort potensial for å forebygge helseproblemer, kanskje særlig gjennom bedre tilrettelegging for fysisk aktivitet. Undersøkelser viser at en relativt liten økning i aktivitetsnivået vil på sikt kunne få store samfunnsøkonomiske konsekvenser. TØI har for eksempel beregnet at økningen i sykkelbruk i Sandefjord og Larvik fra 2006 til 2010 har gitt en helsegevinst beregnet til over 100 millioner kroner for hver av byene. I mindre byer som Notodden og Mandal er helsegevinsten av økt sykkelbruk i samme periode beregnet til mellom 30 og 40 millioner kroner. Vel 60 % av helsegevinsten er forventet å være utgiftsreduksjon i helsevesenet og trygdesystemet i forbindelse med behandling av alvorlige sykdommer og reduserte utgifter til korttidssykefravær.

Å bevare eller skape grønne nærområder er et annet viktig folkehelseiltak. Slike områder kan bedre folkehelsen ved å:

- bidra til trivsel og livskvalitet
- tilby sosiale møteplasser
- stimulere til fysisk aktivitet
- virke stressreducerende
- dempe negative effekter av luftforurensning og trafikkstøy

Gjennom disse mekanismene kan grønne områder både fremme helse og forebygge sykdom. En av de hyppigste årsakene til at man oppsøker grønne områder er den stressreduserende virkningen. Naturkontakt gir hvile og mentalrestitusjon, spesielt i et ellers urbant eller tettbygd miljø. Bruken av grøntområder avtar raskt med avstanden fra hjemmet. Et tilgjengelig grøntområde bør kunne nås på maksimum 10 minutter. Hvor langt man går på 10 minutter varierer mellom ulike aldersgrupper. For at et grøntområde skal være tilgjengelig for barn og eldre bør det ligge innenfor 400 meter fra hjemmet, mens ungdom/voksen kan gå opp mot 1000 meter. Gjennom å gjøre grønne områder attraktive og tilgjengelige kan kommunen oppmuntre til at områdene blir hyppig brukt.

Flere undersøkelser finner mindre psykiske og fysiske helseproblemer i samfunn som er preget av gjensidig tillit, sosial støtte og samhold. Støtte fra familie, naboer, venner og bekjente i lokalsamfunnet er positivt i seg selv, og vil i tillegg virke som en buffer ved negative livshendelser. Sosiale møteplasser kan oppmuntre til at folk treffes og knytter kontakt. Dersom kommunen legger til rette for slike møteplasser, kan man styrke sosiale nettverk og dermed fremme helse og forebygge sykdom. Trygge uteområder og uformelle møteplasser som frister til opphold og sosial kontakt, kan øke følelsen av tilhørighet til nærmiljøet. Eksempler på møteplasser er aktivitetssentre for unge og eldre, kultur- og samfunnshus, parker, turstier og lekeplasser. Tilgjengeligheten er avgjørende for at møteplassene skal bli brukt. For eksempel kan boligområder og møteplasser bindes sammen med gang- og sykkelveier. I tillegg kan kommunale, publikumsrettede tilbud og møteplasser plasseres i nærheten av hverandre. Trafikkregulering kan gjøre byrom og utemiljø triveligere å oppholde seg i. Mindre trafikk kan gjøre miljøet tryggere og samtidig redusere støy og luftforurensing.

God samfunnsutvikling lokalt har skapt god folkehelse i kommunens befolkning. Ut fra et helhetsbilde av helsetilstand og påvirkningsfaktorer har Lørenskog et godt utgangspunkt for en frisk og aktiv befolkning, gitt at det legges til rette for en slik utvikling. Fokus på utvikling som sikrer at uheldige forhold ikke hopper seg opp, dvs. at det ikke blir de samme gruppene som har dårlige nærmiljøer, relativt trang økonomi, støyulempen m.m. er viktig. Det er også grunnleggende viktig at befolkningen er engasjert og opptatt av å ivareta og videreutvikle sosiale møteplasser og aktivitetsarenaer, og dermed være med å skape god folkehelse blant innbyggerne.

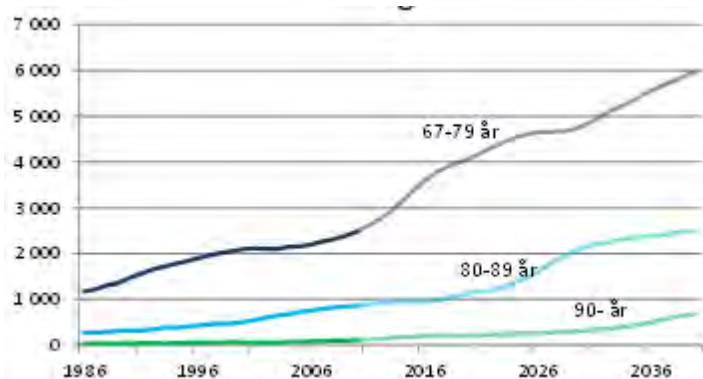
9.4 Særlige problemstillinger for Lørenskog

Sammensetning og fordeling av sosial ulikhet og helseforskjeller er faktorer som vil påvirke utviklingen av lokalsamfunnet. Lørenskog er en flerkulturell kommune med en høy andel innvandrerbefolkning. Det er grunn til å tro at denne trenden vil fortsette, noe som beriker kommunen på mange områder, samtidig som kulturforskjeller også stiller store krav til at kommunen lykkes i sitt arbeid med å inkludere alle i lokalsamfunnet. Kommunen har et aktivt og stort arbeidsmarked der tilgang på arbeid og muligheter for læring er stort.

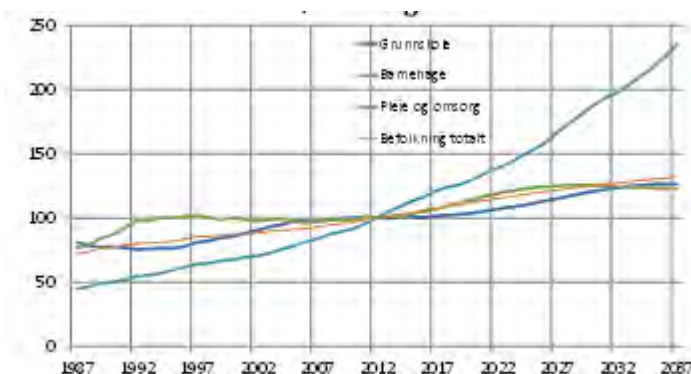
En utvikling av lokalsamfunnet som styrker innbyggers mulighet til å ta ansvar for egen helse, trivsel og mestring har på kort og lang sikt stor betydning for helsetilstanden. Forebygging og tidlig innsats, helhet og samhandling, god kvalitet og nødvendig kompetanse skal bidra til en friskere befolkning og en generelt god folkehelse. Det betyr at innbyggere, frivillige organisasjoner, næringsliv og kommunen sammen må medvirke til å ta ansvar og utvikle folkehelsearbeidet i kommunen.

9.5 Helse og omsorg

I 2040 vil befolkningen over 80 år være doblet sammenlignet med i dag, og vil stille helsevesenet overfor store utfordringer framover. Eldre har ofte sammensatte og komplekse lidelser i tillegg til at antall demente vil øke kraftig. Utviklingen viser også en sterk økning i livsstilsrelaterte og kroniske lidelser som diabetes, KOLS, hjerte-/karsykdommer, rus og psykisk helse.

Figur: Forventet utvikling innen de eldre generasjonene i Lørenskog i perioden 1986 – 2014

Figur: Beregnet behov for tjenester i Lørenskog (Kilde: Agenda Kaupang)

Kostnadene i helsesektoren har økt enormt. Regjeringens ønske om bedre og mer kostnadseffektive helsetjenester var motivet for samhandlingsreformen (St.meld. 47, 2008-2009). Samhandlingsreformen er beskrevet som en kommunehelsereform der kjernen i reformen er at helseoppgaver skal flyttes fra sykehusene over til kommunene.

Oppgaveflyttingen til kommunene vil forsterke utviklingen i helse- og omsorgstjenestene de siste 20 årene hvor mennesker med utviklingshemming, psykiske lidelser eller omfattende kroppslige funksjonshemninger er flyttet fra institusjoner til egne boliger i hjemkommunen. Det har medført en ansvarsoverføring til kommuner innenfor helse og omsorgsområdet. I særlig grad har dette medført en vekst i hjemmebaserte tjenester og et ekstra press på kommunens boligsosiale arbeid.

Utviklingen viser at kostnadspresset i helsesektoren vil fortsette i årene framover. Samhandlingsreformen er et virkemiddel for å utforme en kvalitativt bedre og mer kostnadseffektiv helsesektor. Ved fokus på forebygging og utjevning av helseforskjeller i befolkningen ønsker en å bremse behovet for kostbare helsetjenester i samfunnet. Kommunesektoren vil få overført stadig flere oppgaver og samhandling på flere nivåer vil være en bærende faktor for utviklingen videre. Vi ser behovet for regionale samarbeidsløsninger hvor målet er å oppnå mer fleksibilitet, mer kompetanse og mer kostnadseffektive løsninger. Det vil også være nødvendig med økt samarbeid mellom spesialisthelsetjenesten og kommunal sektor for å skape gode helhetlige løsninger for brukerne.

Samarbeid med private aktører på helsemarkedet vil være viktig framover. Kostnadspresset vil gjøre det nødvendig med økt grad av egenfinansiering for større grupper av brukere. Det er viktig å finne effektive samarbeidsformer med private aktører for å oppnå gode resultater for den enkelte bruker. I tillegg må samarbeidet med frivillige organisasjoner opprettholdes og videreutvikles i forhold til utsatte grupper.

Den kommunale helse- og omsorgssektoren vil i lys av utviklingen ha fokus på folkehelsearbeidet. Dette vil kreve stor innsats innen forebygging og fysisk aktivitet med systematisk og langsiktig innsats på tvers av sektorer og forvaltningsnivåer. Målet med arbeidet er å styrke folkehelsen generelt og bidra til å utjevne sosiale forskjeller i helse. Forebygging må baseres på tidlig intervensjon og lavterskeltilbud. Kommunen skal komme tidlig inn med effektive og relativt lite ressurskrevende behandlingsmetoder.

Utbygging av kommunale/regionale tilbud i stedet for og etter sykehusopphold. Det planlegges for at kommunene kan ivareta behandling av pasienter med funksjonssvikt, smertebehandling, lindrende behandling, forverring av kols, infeksjoner, ernæringssvikt, medikamentjusteringer, personer med psykiske lidelser og/eller rusproblemer i stedet for innleggelse i sykehus. Tverrfaglige ambulerende team vil være et virkemiddel. Etterbehandling og rehabilitering etter sykehusopphold før utskrivning til eget hjem. Kommunen må i denne sammenheng utvikle lærings- og mestringstilbud som vil gjøre brukeren i stand til å håndtere hverdagen bedre.

De boligsosiale utfordringene øker når brukere skal tilbakeføres til eget hjem i kommunen så snart som mulig. Det er viktig å se disse utfordringene i sammenheng med kommunens generelle boligpolitikk.

10 Demokrati og deltakelse

10.1 Føringer fra staten

Staten legger til grunn at det representative demokratiet utgjør kjernen i det norske folkestyret, mens andre deltakelsesformer utenom valgkanalen er et supplement. Innbyggerne involveres mellom valg innenfor rammene av det representative demokratiet for å sikre gode helhetlige løsninger.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD) har utarbeidet en veileder for statlig styring av kommuner og fylkeskommuner (*H-2277 B, 2012*). Veilederen gjør greie for de prinsipper departementene, direktoratene og øvrige statlige etater skal legge til grunn for sin sektorstyring, for å sikre en helhetlig og samordnet styring av kommunene og sikre kommunene rammebetingelser for å løse sine oppgaver både som tjenesteprodusenter, myndighetsutøvere og samfunns- og demokratiutviklere. Veilederen redegjør for økonomiske, juridiske og pedagogiske styringsvirkemidler, samt for rapportering, egenkontroll og statlig tilsyn med kommunene og interkommunalt samarbeid.

10.2 Føringer fra KS

I «Langtidsstrategier for KS 2012-2016» legger KS følgende målsetting til grunn for sine strategier:

- KS skal fremme et levende lokaldemokrati, hvor aktiv involvering av innbyggere, god folkevalgt styring og egenkontroll, og høy etisk standard underbygger tilliten til forvaltningen, og svekker presset for statlig detaljstyring.

I plattformen «Godt lokaldemokrati» framhever KS følgende kjennetegn ved et godt demokrati:

- Innbyggerne har tillit til lokalpolitikkerne.
- De folkevalgte setter dagsorden, styrer ressursbruken og er ombud for innbyggerne.
- De folkevalgte leverer det de lover innbyggerne.

Plattformen er ment som et utgangspunkt for diskusjon og utviklingsarbeid i den enkelte kommune.

KS' landsting 2012 anbefaler kommuner å:

- Utvikle lokaldemokratiet videre gjennom lokale tiltak som fremmer god representasjon, god styring og god leveranse til innbyggerne.
- Involvere innbyggerne i avgjørelsesprosessene innen rammene av det representative demokratiet.
- Sikre forsvarlig egenkontroll med den kommunale virksomheten, også for å redusere omfanget av statlig kontroll av kommunene.

I tillegg retter landstinget en rekke krav/forventninger til statens styring av kommunene.

Lokaldemokratiundersøkelse

KS har utviklet et verktøy/spørreskjema for en lokaldemokratiundersøkelse i kommunene på grunnlag av plattformen «Godt lokaldemokrati». Spørreundersøkelsen ble gjennomført i 82 kommuner i 2009 (ikke i Lørenskog). Rapport fra undersøkelsen er lagt ut på KS sin hjemmeside. Lørenskog kommune deltar i demokratiundersøkelsen 2014 (se del 1).

Samspill mellom frivillig og kommunal sektor

KS har utviklet en plattform for samspill og samarbeid mellom frivillig og kommunal sektor 2013-2015. Plattformen inneholder overordnede prinsipper og områder for utvikling av en lokal frivillighetspolitikk. Partene bak plattformen anbefaler organisasjoner på lokalt nivå og de enkelte kommuner til å etablere tilsvarende samarbeidsplattformer, samt å innarbeide felles aktiviteter i sine ordinære planer. Grupper som er underrepresentert i de ulike frivillige organisasjonene bør stimuleres til økt deltakelse.

10.3 Politikk i Lørenskog kommune

Lørenskog kommune har lagt ut informasjon om politisk organisering, utvalg, folkevalgte, styrevervregister, møteplaner, reglementer, sentrale lover og dokumenter, postlister, høringer, vedtaksregnskap, innbyggerinitiativ og WEB-TV fra kommunestyrets møter på kommunens hjemmeside.

Facebook

Kommunen har opprettet egen facebook-side for kommunikasjon med bl.a. kommunens innbyggere. Lørenskog kommune har relativt mange innlegg på kommunens facebook-side.

Valg

Lørenskog kommune deltok i forsøk med stemmerett for 16-åringer ved kommunevalget 2011. Unge velgere bidro til å øke andelen yngre representanter i kommunestyret. Forsøket skal gjentas 2015. Det er ikke tatt stilling til om Lørenskog skal delta i dette forøket ved kommunevalget i 2015.

Barn og unges kommunestyre (BUK), Eldrerådet og Rådet for mennesker med nedsatt funksjonsevne.

Det er lagt til rette for at skoleungdom, eldre og funksjonshemmede kan påvirke politiske avgjørelser gjennom egne utvalg for disse målgruppene.

Folkevalgtes arbeidsforhold

Reglementer for folkevalgte, herunder Reglementer for styrer, råd og utvalg fra 09.05.2011 og Reglement for godtgjøring til folkevalgte fra 01.07.2012, er tilgjengelig på kommunens hjemmeside.

Ordførerbenken

Lørenskog har «ordførerbenk» for møte med folk hver 14. dag på kjøpesentrene Metro og Triaden annenhver gang. Ordfører og varaordfører veksler på å betjene benken.

Vedtaksregnskap

Lørenskog kommune innførte ordningen med vedtaksregnskap fra høsten 2012. Vedtaksregnskapene er en form for internkontroll som viser hvordan saker som er behandlet i formannskapet, kommunestyret, administrasjonsutvalget og hovedutvalgene er fulgt opp av administrasjonen. Det rapporteres kvartalsvis til de respektive utvalg.

Innbyggerinitiativ – Minsak.no

Her kan innbyggere foreslå saker de mener vil gjøre Lørenskog kommune bedre. Alle innbyggere i Lørenskog kan enten foreslå en sak selv, eller skrive under på en sak som allerede er foreslått. Vedkommende trenger ikke ha stemmerett eller ha fylt 18 år. For å samle underskrifter kan man også dele saken med venner og kjente på e-post, Twitter, Facebook osv. Samles over 300 underskrifter, må Lørenskog kommune vurdere saken din. Kommunestyret skal ta stilling til forslaget senest 6 måneder etter at det er fremmet. Minsak.no erstatter e-initiativ som Lørenskog kommune tidligere brukte til å la innbyggerne si sin mening. Innbyggerinitiativ er hjemlet i kommuneloven.

Postlister

Kommunens postlister for inngående og utgående post legges ut for offentlig innsyn på kommunens hjemmeside. Postlisten viser all post til og fra kommunen en valgt dag. I kalenderen kan du velge hvilken dag du vil se postlisten for.

Web-TV

Alle som ønsker det kan følge kommunestyrets møter på Web-TV under møtene eller i etterkant når det måtte passe. De fleste som benytter seg av ordningen bruker den mellom møtene.

Lokaldemokratiundersøkelsen 2014

Lørenskog kommune deltar i lokaldemokratiundersøkelsen våren 2014 i regi av KS. Undersøkelsen består i at innbyggerne og folkevalgte i kommunestyret besvarer 15 spørsmål om hvordan de vurderer lokaldemokratiet i egen kommune innenfor områdene pålitelig styre, ansvarlig styre, borgernært styre, og effektivt styre. Folkevalgte i kommunestyret vil i tillegg besvare 25 spørsmål om arbeidet som folkevalgt og om forholdet til administrasjonen. Undersøkelsen vil gi et godt bilde av hvordan lokaldemokratiet fungerer og gi et godt utgangspunkt for å sette demokratispørsmål på dagsorden i kommunestyret. Grunntanken i prosjektet er at kommunene gjennom å sammenligne sine egne resultat med resultater fra andre kommuner kan hente inspirasjon til utviklingsarbeid. Resultatene gjøres tilgjengelig via internettportalen bedrekommune.no.

10.4 Europarådets pris for godt styresett 2014

Lørenskog kommune var blant de 10 norske kommunene som fikk Europarådets pris for godt styresett på KS' kommunalpolitiske toppmøte 1. april 2014. Prisen er en utmerkelse for godt styresett basert på 12 prinsipper som Europarådet har lagt til grunn for sin «Strategi for innovasjon for godt styresett på lokalt nivå» fra 2008, og resultatene av KS's Lokaldemokratiundersøkelse 2014 der hovedvekten ble lagt på innbyggernes oppfatninger.

Lørenskog kommune har mottatt 8 priser/utmerkelser siden 2003 som viser at kommunen har lykket med et målrettet arbeid innen mange områder.

11 Kommunens organisering og personale

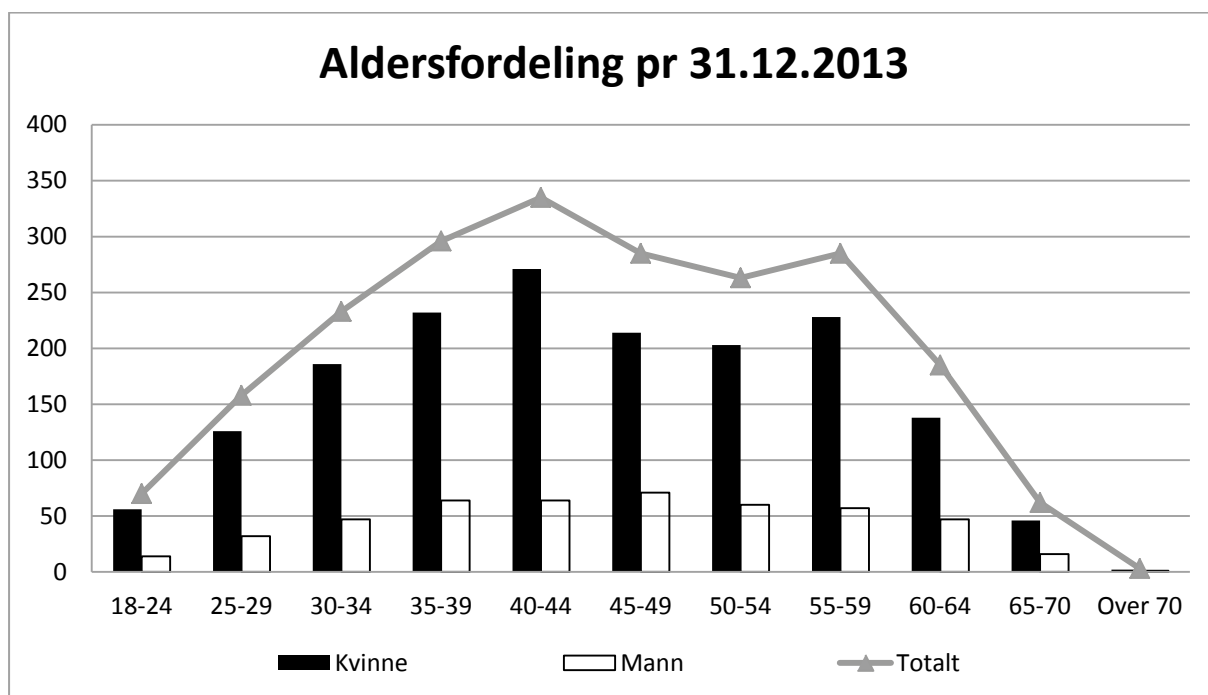

Lørenskog kommunes ledelse og tjenesteyting er organisert i fire sektorer og to stabssavdelinger. Rådmannen er øverste administrative leder i kommunen.

11.1 Kommunens ansatte

Antall ansatte i Lørenskog kommune per 31. desember 2013 er 2 175; 473 menn og 1 702 kvinner. Totale årsverk utgjør 1 836.

Antall ansatte per 31. desember	2011	2012	2013
Menn	439	460	473
Kvinner	1 569	1 643	1 702
I alt	2 008	2 103	2 175
Fordelt på:			
Undervisningspersonell	382	393	409
Turnuspersonell	424	470	490
Annet personell	1 202	1 240	1 276
I alt	2 008	2 103	2 175
Antall årsverk per 31. desember	2011	2012	2013
Menn	377	390	400
Kvinner	1 325	1 392	1 436
I alt	1 702	1 782	1 836
Fordelt på:			
Undervisningspersonell	354	367	379
Turnuspersonell	305	338	350

Antall fast ansatte og årsverk – fordelt på sektorene

	Antall ansatte		Årsverk faste ansatte		Årsverk vikarer i faste stillingsprosent	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013
Oppvekst og utdanning	1031	1070	909	938	93	86
Helse og omsorg	675	695	517	532	75	59
Kultur	80	88	54	58	2	1
Teknisk	212	210	199	198	6	5
Rådmann	105	1	104	1	5	
Økonomiavdelingen		24		23		
Organisasjonsavdelingen		51		51		
NAV		32		30		3
I alt	2 103	2175	1 782	1 836	181	154,3

Likestilling

Lørenskog kommune har i sin kommuneplan som et overordnet mål å jobbe for at det ikke foregår diskriminering av noe slag i kommunen – heller ikke på grunn av kjønn.

Helse- og omsorgssektoren og oppvekst- og utdanningssektoren er de mest kvinnedominerte sektorene i Lørenskog kommune, mens teknisk sektor er mest mannsdominert.

Av de fast ansatte i kommunen er 78 % kvinner og 22 % menn.

Kjønnsfordeling – ansatte 31. desember 2013

Sektor/stabsavdeling	Ansatte	Menn	Kvinner
Oppvekst og utdanning	1 070	17 %	83 %
Helse og omsorg	695	15 %	85 %
Kultur	88	44 %	56 %
Teknisk	213	58 %	42 %
Rådmann	1	100 %	0 %

Økonomiavdelingen	29	28 %	72 %
Organisasjonsavdelingen	51	29 %	71 %
NAV	28	18 %	82 %
I alt	2 175	22 %	78 %

Kjønnsfordeling – ledere 31. desember 2013

Sektor/stabsavdeling	Antall ledere	Menn	Kvinner
Rådmannens og hans ledergruppe	7	86 %	14 %
Oppvekst og utdanning	37	30 %	70 %
Helse og omsorg	46	17 %	83 %
Kultur	7	57 %	43 %
Teknisk	8	38 %	62 %
Økonomiavdelingen	3	33 %	67 %
Organisasjonsavdelingen	5	40 %	60 %
Nav	2	0 %	100 %
Sum	115	30 %	70 %

Mangfold

Lørenskog kommune legger vekt på mangfold og har som målsetting at kommunens ansatte skal speile sammensetningen av kommunens befolkning. Tidligere kartlegging har vist at andelen ansatte med innvandrerbakgrunn er i samsvar med andelen i befolkningen. Det er fortsatt en utfordring å få personer med innvandrerbakgrunn inn i alle typer stillinger, og ikke minst i lederstillinger. Lørenskog kommune anser innvandrerbefolkningen som en viktig ressurs som kan bidra til å dekke kommunens behov for arbeidskraft på ulike felt. Ved utlysning av stillinger oppfordres personer med innvandrerbakgrunn spesielt til å søke. Det legges vekt på holdningsarbeid i forhold til mangfold, og sektorene er positive innstilt til ansatte med ulik bakgrunn.

I 2013 er det gjennomført en kursrekke i flerkulturelt arbeidsmiljø i samarbeid med Nav Arbeidslivssenter. Kursrekken tok utgangspunkt i hvordan det menneskelige mangfold er den viktigste ressursen når det gjelder å skape verdier i virksomheten. Målgruppen var ledere, personalarbeidere, hovedtillitsvalgt og hovedverneombud, og kurset hadde 26 deltakere. Lørenskog kommune har fokus på å følge opp og legge til rette for arbeidstakere med ulike helseproblemer. Det er blant annet satt av interne attføringsmidler som brukes som tilskudd til sektorene ved tilrettelegging av enkelte stillinger. Formålet er å forebygge uttak av uførepensjon.

Det er i løpet av året iverksatt ulike tiltak ved flere av skolene med tanke på elever med spesielle behov og universell utforming. I forbindelse med vedlikeholdstiltak i kommunen blir det generelt tatt hensyn til universell utforming.

Lønn i likestillingsperspektiv

Det skal ikke være forskjell i avlønning av kvinner og menn i samme type stilling i Lørenskog kommune. Lokal lønn med vekt på individuell avlønning kan imidlertid føre til ulik lønn i samme type stilling uten at dette er kjønnsbasert.

Gjennomsnittlig årslønn for alle ansatte er 404 900 kroner, mens gjennomsnittslønn for kvinner er 400 600 kroner. Dette er 95,3 % av gjennomsnittlig årslønn for menn som er 420 400 kroner (95,5 % i 2012).

For ledere (unntatt toppledere) er gjennomsnittlig årslønn for kvinner 96,4 % av mannlige lederes årslønn (97,1 % i 2012). For topplerne er gjennomsnittlig årslønn for kvinner 89,7 % av gjennomsnittlig årslønn for menn (105,2 % i 2012).

Ser en på kvinnedominerte stillingstyper kontra tilsvarende mannsdominerte, er gjennomsnittlig årslønn for hjelpepleier 95,2 % av gjennomsnittslønn for håndverker med fagbrev (95,4 % i 2012). For pedagogisk leder er gjennomsnittlig årslønn 93,8 % av årslønn for avdelingsingeniør (95,7 % i 2012).

Tiltak for å fremme likelønn

Lørenskog kommune lønner pedagogiske ledere og førskolelærere tilsvarende adjunker og lærere som er høyere enn hovedtariffavtalen i KS. For de andre høyskolegruppene gis hovedtariffavtalens topplønn etter 6 år i stedet for 10 år. Videre gis ytterligere opprykk etter 10 og 16 år. Dette er gitt som generelle tillegg som følge av utdanning og ansiennitet og er tiltak som spesielt tilgodeser kvinneyrkene. Under forhandlingene i 2012 ble det videre innført egne opprykk for videreutdanning som treffer de typiske kvinneyrkene godt.

Deltid

Det er 38 % av de fast ansatte i kommunen som jobber deltid. Dette er en økning fra 2012 på 1 % -poeng. Av kvinnene er det 40 % som jobber deltid (det samme som i 2012), mens 30 % av mennene har deltidsstilling (29 % i 2012).

Gjennomsnittlig stillingsstørrelse

	2011	2012	2013
Alle	84,8 %	84,7 %	84,4 %
Kvinner	84,5 %	84,7 %	84,4 %
Menn	85,9 %	84,9 %	84,6 %

Overtid

I 2013 jobbet både 56 % av kvinner og menn overtid. I 2012 jobbet 47 % av menn og 43 % av kvinner overtid.

Undervisningspersonalet er ikke med i tallene ovenfor. I den gruppen har 29 % av menn og 17 % av kvinner jobbet overtid i løpet av 2013. I 2012 var det 18 % av menn og 16 % av kvinner som jobbet overtid.

Uttak av permisjon hos kvinner og menn

	Alle	Kvinner	Menn
Foreldrepermisjon	2,3 %	2,7 %	0,8 %
Barns sykdom	0,4 %	0,4 %	0,3 %

Sykefravær – fordelt mellom kvinner og menn

	Alle	Kvinner	Menn
Sykefravær	8,2 %	8,7 %	5,9 %

Sykefravær per sektor

Tall i prosent	2011	2012	2013
Oppvekst- og utdanning		7,5	7,7
Helse - og omsorg		8,4	9,6
Kultur		8,7	6,3
Teknisk		7,0	8,2

Økonomiavdelingen			6,9
Organisasjonsavdelingen		6,9	5,6
NAV kommunal		10,5	6,1
Totalt	7,8	7,7	8,2

* på grunn av omorganisering foreligger det ikke tall på sektornivå i 2011.

Sykefraværet i 2013 er på 8,2 % mot 7,7 % i 2012, en økning på 0,5 % -poeng.

Det er noen endringer i sykefraværet i alle sektorene i 2013. I oppvekst- og utdanningssektoren har sykefraværet økt fra 7,5 % i 2012 til 7,7 % og i helse- og omsorgssektoren er det økt fra 8,4 % til 9,6 %. Disse sektorene har hoveddelen av ansatte og påvirker derfor sterkt tallene for hele kommunen.

Lørenskog kommune er tilsluttet avtalen om et inkluderende arbeidsliv. Sykmeldte følges tett opp av arbeidsgiver i tråd med IA-avtalen, og det arbeides aktivt med helse- og nærværsfremmende prosjekter og tiltak som en del av kommunens HMS-arbeid. Attføringsrådgiver bistår lederne i sykefraværs- og attføringsarbeidet. Samarbeidet med bedriftshelsetjenesten, Nav lokalt og Nav arbeidslivssenter har fungert bra. Det er brukt 450 000 kroner til tilrettelagte bedriftsinterne attføringstiltak.

Nav-tall for legemeldt fravær viser at Lørenskog kommune siden 2008 har et sykefravær under landsgjennomsnittet for kommunene og har samme utvikling (svingninger) som kommune-Norge og hele landet.

I 2013 var det til sammen 62 deltakere på mensendieck-gymnastikk som spesielt retter seg mot å forebygge muskel- og skjelettplager.

11.2 Helse, miljø og sikkerhet

Lørenskog kommune er en inkluderende arbeidslivsvirksomhet og har i 2013 videreført arbeidet med å følge opp aktivitetene i mål og aktivitetsplanen. Planen omfatter alle delmålene i avtalen, dvs. arbeid med å forhindre sykefravær, beholde og rekruttere grupper som lett faller utenfor og sørge for at flest mulig står lengst mulig i arbeid.

Medarbeiderundersøkelse for alle ansatte i kommunen ble gjennomført for tredje gang våren 2013. Det var en høy svarprosent på 80 % og resultatene på overordnet nivå viste en høy tilfredshet med arbeidsmiljøet. Oppfølgingen av undersøkelsen er i tillegg til de årlige vernerundene et viktig ledd i oppfølgingen av arbeidsmiljøet.

I 2013 innførte kommunen en egen pris for å motivere til å arbeide aktivt med arbeidsmiljøet – Arbeidsmiljøprisen. Prisen skal virke inspirerende og gi gode ideer til hvordan man kan arbeide forebyggende. I 2013 var det Hammer skole som fikk prisen.

Lørenskog kommune arbeider tett med bedriftshelsetjenesten for å nå kommunens mål om å være en arbeidsplass med et godt og inkluderende arbeidsmiljø. Det er blant annet gjennomført en rekke helsefremmende tiltak i samarbeid med bedriftshelsetjenesten.

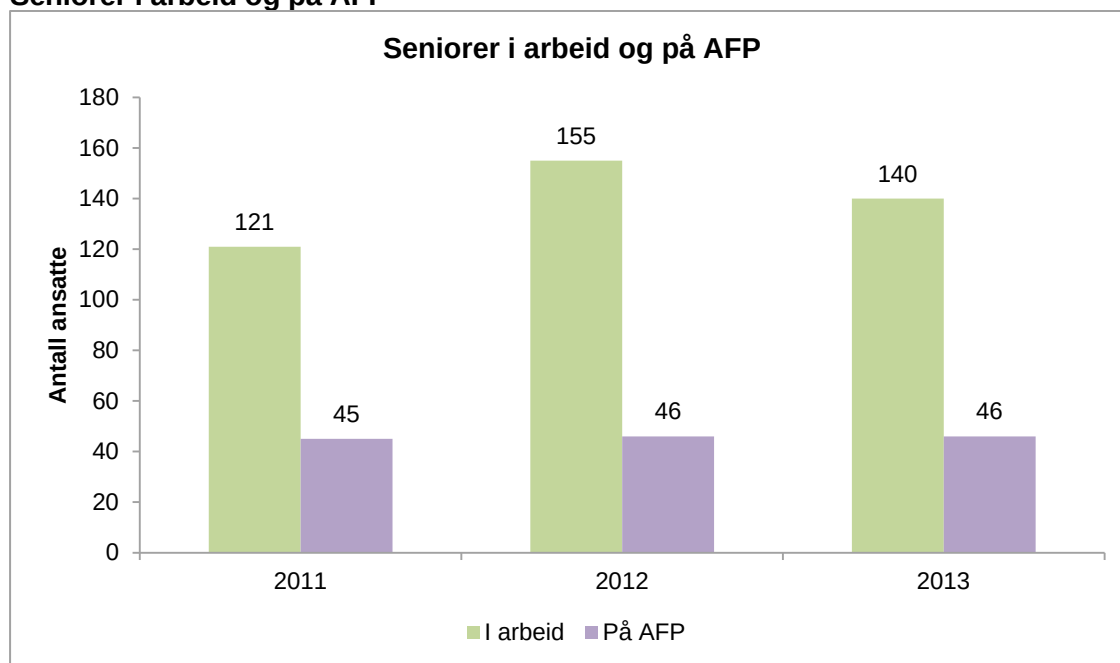
11.3 Seniorpolitikk

Lørenskog kommune har en seniorordning som innebærer at ansatte i minst 90 % stilling kan få 10 % reduksjon i arbeidstid fra 62 – 64 år og inntil 20 % fra 65 – 67 år. Seniorordningen var oppe til vurdering i 2013 og det ble vedtatt en reduksjon fra 10 til 20 % i gruppen 62 – 64 år samt at ansatte går ut av ordningen når de fyller 67 år. Videre ble kravet til stillingsstørrelse økt

til 90 %. De vedtatte endringene får full effekt fra 1. august 2014. Det var 116 personer som hadde tilretteleggingsordning per 31.12.2013 – en nedgang på 6 fra året før.

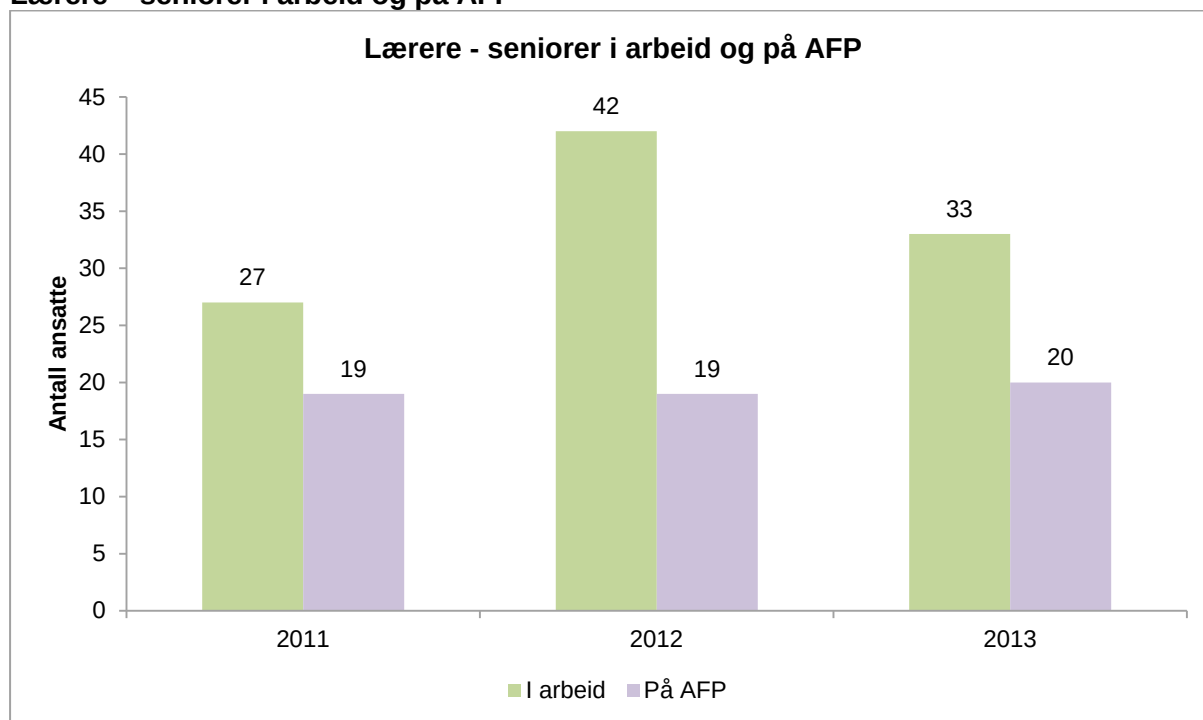
Tall fra 2011- 2013 viser utviklingen i forholdet mellom de som velger å stå i arbeid og de som velger å ta ut AFP blant medarbeidere mellom 62 og 67 år.

Seniorer i arbeid og på AFP

Per 31. desember 2013 var det 186 personer mellom 62 år og 67 år som enten var i jobb eller mottok AFP. Lærerne er ikke med i disse tallene. Av disse hadde 46 personer AFP, mens 140 personer fortsatt var i jobb. Det vil si at 25 % av ansatte i denne gruppen mottar AFP. I 2012 var andelen som mottok AFP i samme gruppe 23 %. Det var i 11 personer over 67 år som fortsatt var i jobb.

Lærere – seniorer i arbeid og på AFP

Per 31. desember 2013 var det 53 lærere mellom 62 og 67 år som enten var i jobb eller mottok AFP. Av disse mottok 20 personer AFP mens 33 personer var i jobb. Det betyr at 62 % fortsatt står i jobb etter 62 år, mens det i 2012 var 69 %. Det var ingen personer over 67 år i jobb.

Sektorene får tilskudd for personene som har tilretteleggingsordning og som det er nødvendig å ta inn vikar for. Tilskuddet er 30 000 kroner i året for 10 % tilrettelegging og 60 000 kroner i året for 20 %. For lærere gis det tilsvarende tilskudd på 25 000 kroner i tillegg til den sentrale ordningen med redusert leseplikt. Det ble i 2013 gitt et samlet tilskudd til enhetene på 3,6 mill. kroner. Dette er 1,2 mill. kr mindre enn året før. Nedgangen skyldes i hovedsak endringen fra 1. juli 2012 som innebærer at det gis tilskudd bare når det er behov for vikar for person med tilretteleggingsordning - endringen fikk full effekt i 2013.

11.4 Opplæring

I Lørenskog kommune er opplæring et lederansvar. Dette innebærer at lederne kartlegger behov for kompetanseutvikling, utarbeider opplæringsplaner, gjennomfører tiltak og legger til rette for at ny kompetanse tas i bruk i organisasjonen.

Hvert år settes det av midler til opplæring i stabsavdelingenes budsjett. Disse midlene har i 2013 vært brukt til å gjennomføre et variert utvalg av opplæring, fra introduksjonsdag for nytilsatte til seniorkurs. Alt i alt ble det holdt 50 kurs, med til sammen 1313 deltakere.

I 2013 ble det avsluttet en gruppe i Lørenskog kommunes mellomlederopplæring. 12 deltakere gjennomførte opplæringen. Mellomlederopplæringen ble delvis finansiert av OU-midler fra KS. Kommunen mottok 277 000 kroner i OU-midler for 2013, som i sin helhet gikk til utvikling av ledere. I tillegg til mellomlederopplæringen arrangerte kommunen 12 enkeltstående lederutviklingsdager i 2013. Målet for disse dagene var å dekke rommet mellom tiltakene Lørenskog kommune har for nye ledere og eksterne videreutdanningsprogrammer som mange ledere deltar på.

Lørenskog kommune har et opplæringsutvalg, som består av representanter fra hver sektor samt arbeidstakerorganisasjonene. Opplæringsutvalget har i 2013 utarbeidet et nytt introduksjonsprogram for nye ledere, som ble startet opp i januar 2014. Introduksjonsprogrammet skal sikre enhetlig og rask opplæring til nye ledere og andre aktuelle medarbeidere, som et ledd i å sikre økt bevissthet rundt egen ledelse og større strategisk trygghet.

I tillegg til opplæringstiltakene som igangsettes fra sentralt hold, har sektorene prioritert opplæring innenfor egne satsningsområder. Helse- og omsorgssektoren avsluttet i 2013 sin lederopplæring i samarbeid med Høgskolen i Hedmark, hvor 42 ledere gjennomførte. I oppvekst- og utdanningssektoren er det høyt trykk på videreutdanning av ledere, hvor ledere i skolene oppfordres og støttes til å gjennomføre masterstudie. Styrerne i barnehagene oppfordres til å søke Styrerskolen, og det er i tillegg en stor statlig satsning for videreutdanning av lærerne i skolen.

11.5 Lederutvikling

Lørenskog kommune har satset spesielt på lederutvikling i 2013. Målet for satsningen er at hver enkelt leder skal få viktig påfyll som fører til økt bevissthet rundt egen ledelse, større strategisk trygghet og god kunnskap om lederutøvelsen i kommunen. Rådmannens ledersamling er en nystartet arena, hvor alle ledere med personal- og/eller økonomiansvar i Lørenskog kommune, inviteres til å delta. Ledersamlingene er basert på 4 årlige halvdagssamlinger hvor det presenteres varierte, ledelsesrelaterte temaer til inspirasjon, diskusjon og refleksjon. Formålet med samlingene er å knytte kontakt og skape en tettere dialog mellom lederne i kommunen, samt bidra til faglig påfyll og utvikle en tydeligere felles lederplattform i Lørenskog kommune. I 2013 deltok i gjennomsnitt ca. 110 ledere på hver av

samlingene, hvor blant annet etikk og lederskap i tider med endring, var tema. I tillegg er «Rådmannens time» en del av ledersamlingen, og et innslag som settes spesielt pris på av lederne i organisasjonen. Rådmannens ledersamling er en arena som opprettholdes også i 2014.

I 2013 ble det satt i gang et nytt lederutviklingsprogram, hvor det avholdes ca. 10 dagskurs i året. Formålet med lederutviklingsprogrammet er å dekke rommet mellom tiltakene Lørenskog kommune har for nye ledere, som mellomlederopplæringen og «ny som leder»-kurs, og ekstern videreutdanning som flere ledere deltar/har deltatt på.

Programmet tar for seg temaer som kommunikasjon, teamledelse, «den vanskelige samtalen», endringsledelse, transformasjonsledelse m.m., og er åpent for alle ledere i kommunen.

Det er utarbeidet lederavtaler for ledernivå 1 og 2 i kommunen for å tydeliggjøre lederansvaret og forventninger til lederrollen i Lørenskog. Lederavtalene beskriver generelle krav og forventninger til alle ledere og har i tillegg en individuell del hvor resultatkrav og personlige utviklingsmål avtales i dialog mellom overordnet og underordnet leder.

Lørenskog kommune kommer til å opprettholde fokus på lederutvikling også i tiden framover.

11.6 Lønnsforhandlinger

I 2013 ble det gjennomført et mellomoppgjør. Hovedtariffavtalen skiller mellom kapittel 4, som består av de (medarbeidere) som får hoveddelen av sin lønn fastsatt etter sentrale forhandlinger, og kapittel 3 og 5 for de som får sin lønn fastsatt lokalt i kommunen.

Arbeidstakere i kapittel 4 fikk et generelt lønnstillegg per 1. mai 2013 på 0,75 % av grunnlønn, dog minst 3 100 kroner. Minstelønnssatsene ble hevet fra samme tidspunkt. Det ble ikke satt av noe til lokale forhandlinger for denne gruppen. Rammen for lønnsoppgjøret i kapittel 4 ble beregnet til 3,54 % ifølge KS. I denne rammen inngår lønnsglidning, overheng og økning i de sentrale minstelønnssatsene. Overhenget fra 2012 var på 2,7 %.

I kapittel 3 (toppledere og mellomledere) og i kapittel 5 (enkelte grupper med høyere utdanning) var rammen også 3,5 %, men der var overhenget beregnet til 1,9 % for Lørenskog kommune. Arbeidstakere i kapittel 3 og 5 fikk et generelt lønnstillegg på 2,4 % med virkning fra 1. mai 2013.

12 Konsekvensutredning

Nedenfor følger et resymé av konsekvensutredningen. Fullstendig KU er tilgjengelig på kommunens nettsider www.lorenskog.kommune.no.

12.1 Innledning

Konsekvensutredning (KU) på kommuneplannivå skal beskrive planens virkninger for miljø og samfunn på et overordnet nivå. I planprogrammet for kommuneplanen er det fastsatt at det skal foretas en enkel verdi- og konsekvensvurdering for de aktuelle utbyggingsområdene.

Før KU-arbeidet ble igangsatt ble det til planprogrammet foretatt en vurdering av alle innkomne arealinnspill (totalt 27 stykker). Innspill som strider klart med føringer, retningslinjer og kommunens arealstrategier er ikke utredet videre. Unntaket fra dette er området på ved Ahus/Torshov som er markert som et omformingsområde hvor en formålsendring og utbygging skal vurderes nærmere gjennom en egen sak.

I tillegg har kommunens administrasjon kommet med forslag til endringer i plankartet, der det ikke er samsvar mellom plankart og dagens bruk av arealer. Det er også gjort totalvurderinger for kommunen som helhet. Noen endringer i plankartet er i tråd med gjeldende regulering, og utredninger er dermed foretatt på reguleringsplannivå. Disse områdene er derfor ikke utredet i KU på kommuneplannivå.

Totalt 13 områder er utredet i KU'en. I tillegg er det gjort en overordnet, samlet vurdering.

12.2 Samlet konsekvensvurdering

Det er i henhold til planprogrammet, foretatt en enkel verdi- og konsekvensvurdering for de områdene hvor arealbruken endres. Områder der det er gjort formålsendringer i plankartet er utredet i KU.

Alle utredete områder er områder hvor det er foreslått nytt arealformål (hovedformål eller underformål). Disse ligger alle innenfor byggesonen.

Totalt sett vil planendringene gi små konsekvenser for de utredete temaene. De største konsekvensene faller inn under temaene *støy, transport og trafikksikkerhet, kollektivtransport og energiøkonomisering, klimagassutslipp, forurensning og ytre miljø*. I tillegg må det påregnes noen konsekvenser for både *sosial infrastruktur og teknisk infrastruktur*.

Støy er mest relevant der områder legges ut med sensitive formål som *bolig*. Støy fra vei, jernbane og helikopterbase kan påvirke områdene. Områder som tidligere har hatt formål *erhverv* vil få strengere krav til støy dersom det bygges boliger. Lokalisering av bygg og støyskjermende tiltak kan være med på å bedre situasjonen. Derimot kan økt bilkjøring til og fra områdene være med på å skape ytterligere støy.

Transport og trafikksikkerhet - kollektivtransport tar for seg områders lokalisering i forhold til kollektivtilbudet. De fleste av områdene har god kollektivdekning, og foreslåtte arealformål bygger opp om en ønsket knutepunktsutvikling. Et par av boligområdene har noe dårligere kollektivdekning, og formålsendring vil således kunne skape noe økt biltrafikk. Generelt sett ligger de fleste områdene, med unntak av Fjellhamar – Icopal m. fl. og Vittenberg – Fjellhamarveien 44 m. fl. med relativt stor avstand til jernbanestasjon.

Energiøkonomisering, klimagassutslipp, forurensning og ytre miljø er et omfattende utredningstema som inkluderer mange miljøaspekter. De fleste av områdene ligger innenfor konsesjonsområdet for fjernvarme, som muliggjør påkobling på fjernvarmeanlegget i Lørenskog, og dermed kan være klimagassreducerende og energibesparende. I en del av områdene er det registrert forurensning i grunnen, eller grunn til å mistenke forurensning i

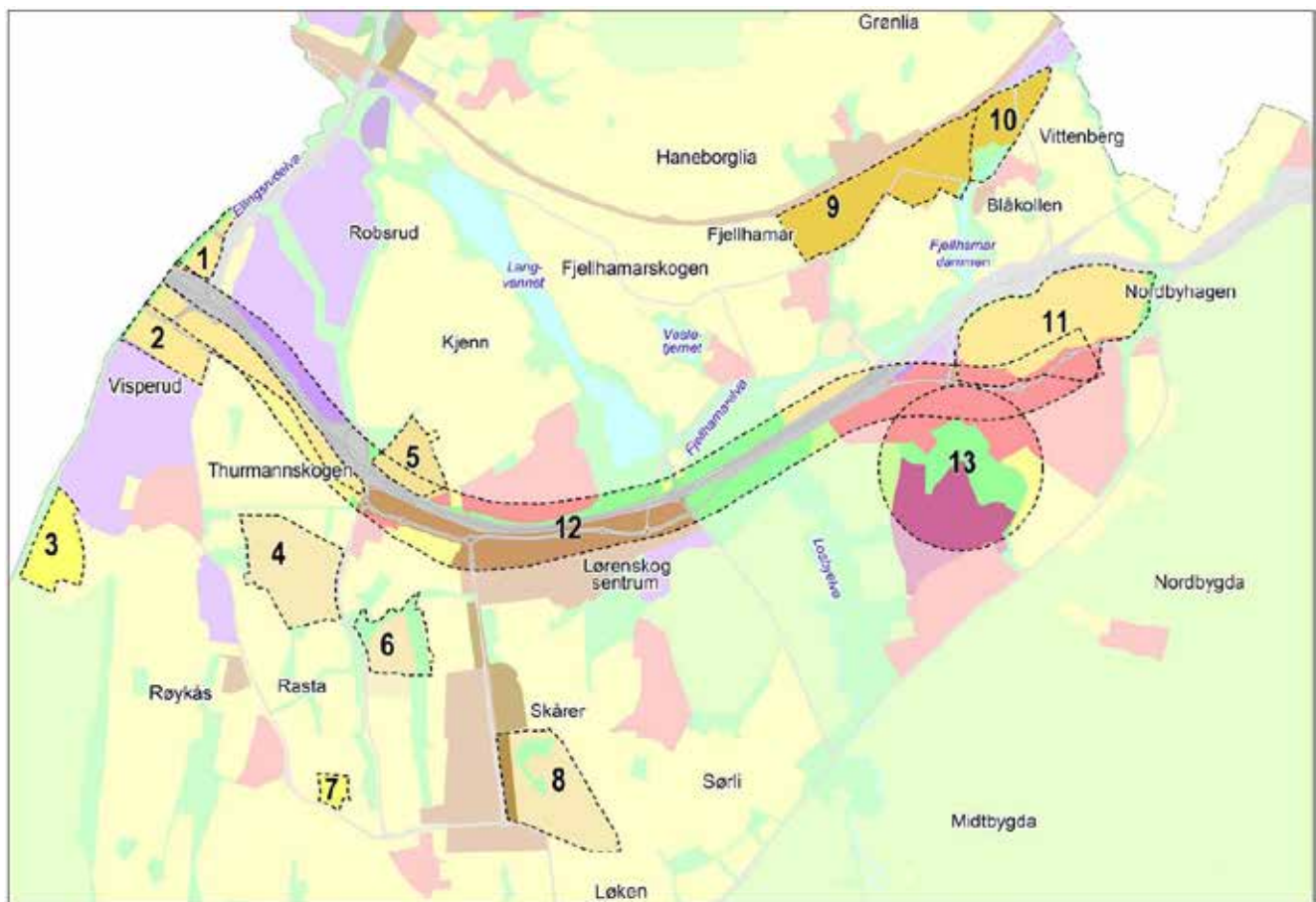
grunnen. Dersom formålsendring fører til ny utbygging i disse områdene, vil det kreves grunnundersøkelser med eventuell opprydning i forurensningen.

Sosial infrastruktur tar for seg skoler og barnehager i Lørenskog. Flere av skolene har stort elevtall i forhold til kapasiteten, og omgjøring til boligformål vil kunne skape flere elever innenfor belastede veiledende inntaksområder. Dette kan løses ved å ta opp elever på skoler med bedre kapasitet i stedet.

Alle de utredete områdene er utbygd i dag, og dermed finnes det *teknisk infrastruktur* til dagens bruk. En ytterligere utbygging i de aktuelle områdene kan i mange tilfeller skje med gjeldende planstatus, og dermed kan en få et behov for utbygging/oppgradering av infrastrukturen uten de foreslåtte endringer i kommuneplanen. Flere av de nye formålene vil likevel kunne skape et ytterligere utbyggingspress, da det åpnes opp for ny aktivitet/virksomhet. Behovet for utbedring av den tekniske infrastrukturen må derfor avklares i byggesøknadsprosessen.

12.3 Konsekvensutredning av enkeltområder

Nr.	Områdenavn	Gjeldende formål	Nytt hovedformål	Nytt underformål
1	Robsrud - Lørenskog veien 75	Erverv	Bebyggelse og anlegg	Kombinert næringsbebyggelse/forretning (plasskrevende varer)
2	Visperud/Thurmann skogen - Solheimveien 1-56	Erverv	Bebyggelse og anlegg	Kombinert næringsbebyggelse/forretning (plasskrevende varer)
3	Røykås - Gamleveien 3C m. fl.	Erverv	Bebyggelse og anlegg	Boligbebyggelse
4	Rasta (Futurum) - Nordliveien 21	Erverv	Bebyggelse og anlegg	Kombinert boligbebyggelse/næringsbebyggelse
5	Kjenn - Haraldsvei 12 m. fl.	Erverv	Bebyggelse og anlegg	Kombinert boligbebyggelse/næringsbebyggelse
6	Lørenskog sentrum - Rolvsrud idrettsområde	Friområde	Bebyggelse og anlegg	Kombinert boligbebyggelse/næringsbebyggelse/idrettsanlegg
7	Rasta - Gamleveien 68-70	Erverv	Bebyggelse og anlegg	Boligbebyggelse
8	Skårer/Løken	Boligområde, senterområde, offentlige bygninger	Bebyggelse og anlegg	Kombinert boligbebyggelse/tjenesteyting
9	Fjellhamar - Icopal m. fl.	Senterområde, erverv, offentlige bygninger	Bebyggelse og anlegg	-
10	Vittenberg - Fjellhamarveien 44 m. fl.	Boligområder (framtidig), erverv	Bebyggelse og anlegg	-
11	Nordbyhagen	Boligområde	Bebyggelse og anlegg	Kombinert boligbebyggelse/forretning/tjenesteyting
12	T-banetrasé Visperud – Ahus	Erverv, senterområde, friområde (framtidig), veiareal og offentlige bygninger.	Hensynssone - sikringssone H190_1	
13	Torshov	Offentlige bygninger, friområde, gravlund	Hensynssone – omforming H820_1	

Oversiktskart over enkeltområder i konsekvensutredningen.

1. Robsrud - Lørenskogveien 75

Områdenummer:	1
Nåværende formål:	Erverv
Foreslått formål:	Kombinert næringsbebyggelse/forretning (plasskrevende varer)
Beskrivelse av området:	Området ligger nord for Rv. 159, mellom Ellingsrudelva og Rv. 163. Starveien krysser området i retning øst-vest. Det går grusvei under Starveien som forbinder de to delene. Delen av området som ligger sør for Starveien brukes i dag til logistikkvirksomhet, med ett bygg på området. Nord for Starveien er området ubebygget men opparbeidet med grusdekke.

Forhold til arealstrategien

Området ligger nord for Rv. 159, men svært tett på Visperud. Arealstrategien legger opp til å bevare Visperud som næringsområde. Det legges opp til noe handel på Visperud, som ikke skal være konkurrerende med sentrumsforretningene. Formålsendringen er således i tråd med arealstrategien.

Samlet vurdering

Området er preget av plasskrevende næring, samt et større veinett med tilkobling til E6. Området er lite egnet til boligbebyggelse, og næring og forretning er derfor gode formål. Formålsendringen ventes å få små negative konsekvenser for de utredete temaene. Noe økt bilbruk som følge av potensiell handel må påregnes.

2. Visperud/Thurmannskogen - Solheimveien 1-56

Områdenummer:	2
Nåværende formål:	Erverv
Foreslått formål:	Kombinert næringsbebyggelse/forretning (plasskrevende varer)
Beskrivelse av området:	Næringsområde mellom Solheimveien og Rv. 159, samt noe areal sør for Solheimveien. Området blir i dag brukt til næringsvirksomhet og handel, i stor grad arealkrevende virksomheter og butikker. Vest for området renner Ellingsrudelva. Et smalt grønt belte skiller området fra denne.

Forhold til arealstrategien

Arealstrategien legger opp til å utvikle Visperud til et mer kompakt næringsområde med god kollektivdekning. Formålsendringen er i tråd med dette. En mulig framtidig T-banestasjon på Visperud vil være med på å øke attraktiviteten for området.

Samlet vurdering

Formålsendringen vil ikke ha store konsekvenser for området, innenfor utredete tema. Den viderefører dagens formål og åpner opp for plasskrevende handel i området, som det allerede finnes mye av. Støyforholdene i området er ikke egnet til boligbebyggelse, mens næring og handel kan tåle mer støyutsatte områder.

3. Røykås - Gamleveien 3C m. fl.

Områdenummer:	3
Nåværende formål:	Erverv
Foreslått formål:	Boligbebyggelse
Beskrivelse av området:	Området er i dag regulert til industri og brukes til lagervirksomhet. Eiendom 103/18 er regulert til parkbelte i industriområde, men har få parkmessige kvaliteter.

Forhold til arealstrategien

Formålsendringen er i tråd med arealstrategien. Denne legger opp til konsentrasjon av Visperud næringsområde, og en formålsendring vil bidra til dette. Området ligger i tilknytning til boligområder, og det er derfor hensiktsmessig å videreføre dette. Avstand til kollektivtransport er ikke i tråd med ønsket fortetting rundt kollektivknutepunkter.

Samlet vurdering

Boligbygging i området har små eller ingen negative konsekvenser, med unntak av mulig økt biltransport som følge av relativt dårlig kollektivdekning og stor avstand til jernbanestasjon.

4. Rasta (Futurum) - Nordliveien 21

Områdenummer:	4
Nåværende formål:	Erverv
Foreslått formål:	Kombinert boligbebyggelse/næringsbebyggelse
Beskrivelse av området:	Store deler av området er dekket av skog, mens det i den sørlige delen av området finnes næringsarealer. Området er omkranset av boligområder.

Forhold til arealstrategien

Området er ikke spesielt omtalt i arealstrategien. Området ligger ikke ved et knutepunkt, og er derfor ikke strategisk viktig. Fortetting innenfor tettstedsavgrensningen følger arealstrategien.

Samlet vurdering

Området kan utvikles med næring innenfor dagens formål, men formålsendring fra erverv til blandet formål boligbebyggelse/næringsbebyggelse åpner også opp for boliger i området. Det er ikke identifisert noen store negative konsekvenser ved en formålsendring. Støyforholdene i området er mindre egnet til bolig, og dagens skog i området står i fare for å bli fjernet. Det påpekes at dette også kan skje innenfor dagens formål.

5. Kjenn - Haraldsvei 12 m. fl.

Områdenummer:	5
Nåværende formål:	Erverv
Foreslått formål:	Kombinert boligbebyggelse/næringsbebyggelse
Beskrivelse av området:	Eiendommene ligger mellom boligområde og Rv. 159. Dagens bruk er kontor, lager og industri.

Forhold til arealstrategien

Formålsendring i området er i tråd med arealstrategien. Området ligger mellom næringsområdet Visperud og Lørenskog sentralområde, men nord for Rv. 159. Arealstrategien legger opp til boligbygging i tilknytning til kollektivknutepunkt, og innenfor tettstedsavgrensningen.

Samlet vurdering

Konsekvensene for området er små med unntak av støysituasjonen. Området ligger tett på Rv. 159, og blir i stor grad påvirket av støy fra denne. Hvorvidt støyreduserende tiltak vil være tilstrekkelig for boligbebyggelse må undersøkes nærmere. Næring kan evt benyttes som en buffer mot støy fra Rv159

6. Lørenskog sentrum - Rolvsrud idrettsområde

Områdenummer	6
Nåværende formål:	Friområde
Foreslått formål:	Kombinert boligbebyggelse/næringsbebyggelse /idrettsanlegg
Beskrivelse av området:	Området består i dag av to idrettsbaner samt klubbhus der en barnehage holder til, parkering og noe næring. Dagens formål er for hele området <i>friområde</i> , men deler av området brukes til næringsformål.

Forhold til arealstrategien

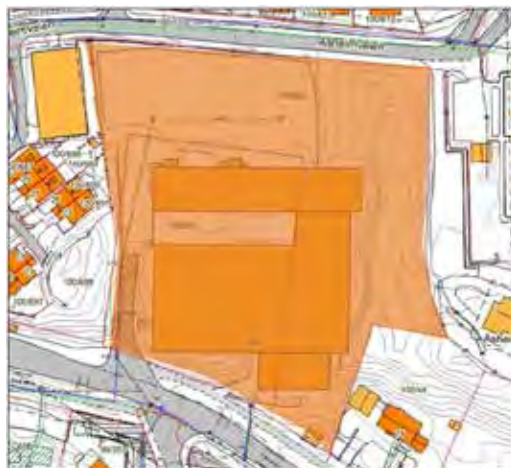
Arealstrategien legger opp til fortetting innenfor tettstedsavgrensningen, og er derfor i tråd med formålsendringen. Arealstrategien legger ikke opp til å omdisponere grøntområder, og en formålsendring fra friområde til kombinert bebyggelse og anlegg synes derfor å være noe i strid med dette.

Samlet vurdering

Formål i kommuneplanen er *friområde*, og en formålsendring i området vil åpne for utbygging, noe som kan gi negative konsekvenser for idretts- og rekreasjonsmuligheter. Det er ikke samsvar mellom dagens arealbruk og kommuneplanens formål i området, og konsekvensene av en formålsendring synes derfor å være noe lavere enn for andre friområder.

7. Rasta - Gamleveien 68-70

Områdenummer:	7
Nåværende formål:	Erverv
Foreslått formål:	Boligbebyggelse
Beskrivelse av området:	Eiendommene ligger i boligområde, og brukes til lager. Østre del av området er kupert og kledd med skog.

Forhold til arealstrategien

Området ligger ikke i kollektivknutepunkt, men befinner seg innenfor byggesonen i et veletablert boligområde. Nærhet til Sentralområdet skaper attraktivitet.

Samlet vurdering

Boligformål i området skaper få konsekvenser i forhold til dagens bruk for de fleste av utredningstemaene. Området er eneste areal med formål *erverv* i etablert boligområde. Beliggenheten er god i forhold til infrastruktur. Avstand til jernbane er stor, men det er gode bussforbindelser. Boligformål vil trolig øke bilbruk til og fra området. Dagens skog i området ligger innenfor formål *erverv*, men henger sammen med skogen langs Nordliveien som har formål *friområde*.

8. Skårer/Løken

Områdenummer:	8
Nåværende formål:	Boligområde, senterområde, offentlige bygninger
Foreslått formål:	Kombinert boligbebyggelse/tjenesteyting
Beskrivelse av området:	Området ligger sentralt i Lørenskog, mellom Skårersletta, Gamleveien og Løkenåsveien. Dagens bruk består blant annet av syke- og aldershjem, Skårer kirke, Bøndernes hus, museet Skårer gård, kommunalt bygg, boligbebyggelse, samt noe næringsbebyggelse i Skårersletta.

Forhold til arealstrategien

Arealstrategien legger opp til å avgrense Lørenskog sentralområde og utvikle dette med blandet arealbruk. Området ligger utenfor sentralområdet, men grenser til dette. Boligutbygging er dermed i samsvar med arealstrategien.

Samlet vurdering

Formålsendring kan potensielt få konsekvenser for kulturmiljøet i området, da formålsendringen åpner opp for boligbebyggelse på hele området. Disse bør søkes bevart. Det samme gjelder jordbruksområdet innenfor området. Boligutbygging i området kan føre til økt bilbruk, da avstand til jernbane og framtidig T-banestasjon er stor. Ellers små konsekvenser.

9. Fjellhamar - Icopal m. fl.

Områdenummer:	9
Nåværende formål:	Senterområde, erverv, offentlige bygninger
Foreslått formål:	Boligbebyggelse og anlegg
Beskrivelse av området:	Området er et eldre industriområde. Jernbanen (og Fjellhamar stasjon) ligger langs området nordlige grense. Området avgrenses av Fjellhamarelva i øst.

Forhold til arealstrategien

Arealstrategien legger opp til utvikling og fortetting på Fjellhamar, i nærheten av Fjellhamar stasjon. Det er ønskelig med noe lokalsenterutvikling i området. Formålsendringen er i tråd med arealstrategien.

Samlet vurdering

Formålsendring i området vil få noen konsekvenser for sosial infrastruktur. Fjellhamar skole har ikke plass til flere elever, men det finnes mulighet for å flytte elever til den planlagte skolen på Ødegården. Støyforholdene fra jernbanen kan skape behov for tiltak for oppnå tilfredsstillende støynivåer for boligbebyggelse. Grunnforurensning i området må undersøkes nærmere ved reguleringsplan.

Nytt formål åpner opp for et bredt spekter av utbygging i området, og konsekvensvurdering er derfor noe usikker.

10. Vittenberg - Fjellhamarveien 44 m. fl.

Områdenummer:	10
Nåværende formål:	Boligområder (framtidig), erverv
Foreslått formål:	Bebyggelse og anlegg
Beskrivelse av området:	Området avgrenses av Fjellhamarelva i nord og vest og Fjellhamarveien i sør-øst. Deler av området ligger svært tett på jernbanen. Området er et gammelt industriområde. Dagens bruk består av næringsbygg, haller og utelagringsplass, samt friområde i sørlige del av området.

Forhold til arealstrategien

Arealstrategien legger opp til utvikling og fortetting på Fjellhamar. Noe avstand til «sentrum» av Fjellhamar gjør området godt egnet for ren boligutvikling. Formålsendringen er i tråd med arealstrategien.

Samlet vurdering

Evt. boligutbygging i området vil få noen konsekvenser for sosial infrastruktur. Skolen har ikke plass til flere elever, men det finnes mulighet for å flytte elever til den planlagte skolen på Ødegården. Støyforholdene fra jernbanen kan skape behov for tiltak for oppnå tilfredsstillende støynivåer for boligbebyggelse. Grunnforurensning i området må undersøkes nærmere ved reguleringsplan.

Nytt formål åpner opp for et bredt spekter av utbygging i området, og konsekvensvurdering er derfor noe usikker.

11. Nordbyhagen

Områdenummer:	11
Nåværende formål:	Boligområde
Foreslått formål:	Kombinert boligbebyggelse/forretning/tjenesteyting
Beskrivelse av området:	Området avgrenses av Rv. 159 i nord og Fv. 356 i sør. Området ligger rett nord for Ahus, og er derfor strategisk viktig med tanke på videre utvikling av dette. Dagens bruk av området består i stor grad av boligbebyggelse.

Forhold til arealstrategien

Arealstrategien legger primært opp til å utvikle Ahus/Nordbyhagen til tyngdepunkt for sykehuset og relatert nærings- og forskningsvirksomhet. Formålsendring i området tilrettelegger for dette. Det er viktig å sikre god planlegging for å utvikle området som en helhet.

Samlet vurdering

Formålsendring i området har små konsekvenser i forhold til dagens formål for de utredete tema. Formålsendringen muliggjør utvikling av aktiviteter i tilknytning til Ahus innenfor området.

12. T-banetrasé Visperud – Ahus

Områdenummer: 12

Nåværende formål: Erverv, senterområde, friområde (framtidig), veiareal og offentlige bygninger.

Foreslått formål: Hensynssone - sikringssone H190_1

Beskrivelse av området: Sikringssonen for framtidig t-banetrasé fra Oslos grense ved Visperud til Ahus er på 100 m i hver retning ut fra senterlinja slik den er beskrevet i "Baneløsninger på Nedre Romerike – Traséutredning for T-bane og lokalbane, utarbeidet av Akershus fylkeskommune og Norconsult mai 2010, figur 2 side 10. Traseen er angitt med en total bredde på 200 m. På strekningen fra Oslos grense til krysset Kloppaveien/Sykehusveien ligger traseen sør for Rv 159 og nord for Solheimveien og Sykehusveien. Fra krysset Kloppaveien/Sykehusveien til Ahus er traseen lagt sør for Sykehusveien.

Området blir i dag bruk til næring, dvs. kontor, forretning, verksted, restaurant, bensinstasjon og offentlige bygg som videregående skole, helikopterbase, barnehager og sykehus. Over Nordlimyra krysser traseen Losbyelva og en viktig grønnkorridor fra Østmarka/Losby mot Langvannet og Fjellhamarelva. Sør for traseen er det jordbruksområder og idrettsanlegg (Torshovbanen).

Området har i dag god kollektivbetjening med buss. Rv 159 og Rv 163 ligger i umiddelbar nærhet nord for traseen. Traseen går gjennom tett befolkede områder som Lørenskog sentrum, næringsområder på Visperud og sykehusområdet Ahus. Fra Nordliveien til Kloppaveien, dvs. 930 m over Nordlimyra, er det ingen bebyggelse. Dette er også flomutsatte områder.

Forhold til arealstrategien

Arealstrategien legger opp til å utvikle Visperud, Lørenskog sentralområde og Ahus til knutepunkter og kompakte sentrumsområder med god kollektivdekning. Formålsendringen er i tråd med dette. En mulig fremtidig T-banestasjon på Visperud, Lørenskog sentrum og Ahus vil være med på ytterligere å øke attraktiviteten for disse deler av Lørenskog.

Samlet vurdering

Ahusbanen/Romeriksbanen vil ha store konsekvenser for bybåndet Oslo via Lørenskog med Ahus og med mulig videreføring til Lillestrøm. En bane vil bidra til målsettingen om å dreie trafikanters bruk av bil over på kollektivtransport, sykkel og gange. En bane vil dessuten styrke attraktiviteten av de omkringliggende områdene både for ytterligere boligutbygging, privat- og offentlig tjenestetilbud så vel som for annen næringsvirksomhet. Støyforholdene i umiddelbar nærhet til banetraseen er ikke egnet til boligbebyggelse, mens næring og handel kan tåle mer støyutsatte områder. Ahusbanen/Romeriksbanen vil bidra til å styrke etableringen av Lørenskog sentrum ytterligere.

Hensynssonen truer ikke sentrumsutviklingen, men sikrer derimot denne. Det er helt nødvendig at planleggingen langs traseen skjer i riktig rekkefølge. Grunneiernes mulighet for å utnytte eiendommenes potensial er kun begrenset på kort sikt. Det er dessuten T-baneplanen som må vise i hvilken grad eiendommenes potensiale blir begrenset. Enkelte grunneiere må kanskje avstå grunn eller får andre begrensninger når banen planlegges, samtidig vil en T-bane gjøre de fleste av eiendommene langt mer attraktive og dermed også mer verdifulle.

13. Torshov

Områdenummer: 13

Nåværende formål:	Offentlige bygninger, friområde, gravlund
Foreslått formål:	Hensynssone – omforming H820_1 (avgrensning ikke endelig fastsatt). Det foreslås følgende bestemmelse (§12.3): <i>«Området kan vurderes som område for sykehusrelatert, arbeidsplassintensiv næringsutvikling. Det må vektlegges sammenheng med sykehusområdet, ivaretagelse av landskaps- og naturverdier og gangavstand til t-banestasjon. Nødvendige arealer for gravlund og seremonibbygg må enten videreføres i området eller det må skaffes til veie erstatningsareal.»</i>
Beskrivelse av området:	Området grenser mot Lørenskog videregående skole i nordvest, Sykehusveien og sykehusområdet i nordøst og eksisterende boligområde i øst. Sør- og vestover er avgrensningen uklar. Det presiseres at avgrensningen av området heller ikke er endelig fastsatt. Mot Sykehusveien ligger barnehager og helikopterbasen til sykehuset. Denne delen av området omfattes av reguleringsplan 35-2-01, Sentralsykehuset i Akershus, vedtatt 07.03.2001. Sør for dette ligger et grønt område bestående for en stor del av jordbruksareal, men også noe skog og en ravinedal nærmest eksisterende bebyggelse i nordøst. I landskapsanalyse av jordbrukslandskapet i Lørenskog fra 2001 er området vurdert å ha svært høy landskapsverdi, som er summen av høy og svært høy kulturhistorisk verdi, middels og svært høy biologisk verdi og middels og svært høy estetisk verdi. Deler av området er også markert som område for viktige og svært viktige naturtyper i grønnstrukturkartet som følger kommuneplanen. Dette området omfattes av reguleringsplan 34-8-04, Lørenskog Grønne Sentrum, del av Torsholv, Hammer, Røiri, Norum, Nordli, vedtatt 20.06.2007. Området reguleres til spesialområde bevaring av landskap og vegetasjon, friområde og kombinerte formål park og gravlund. Ifølge planen skal det også oppføres et seremonibbygg innenfor området og det er satt av et areal til parkering. Det er regulert turveier gjennom området. Det er også automatisk fredede kulturminner i området. En del av området omfattes også av restriksjonsområde for helikopterstøy.

Forhold til arealstrategien

En eventuell utbygging av den delen av området som ikke allerede er utbygd vil bryte med tettstedsavgrænsningen og prinsippet om at grøntområder skal ligge fast og ikke omdisponeres til utbyggingsformål. En eventuell utbygging vil dermed bryte med arealstrategien.

Området er også en del av grøntdraget mellom Østmarka og Nordmarka fra Losby gjennom Lørenskog grønne sentrum og Langvannet til Marka i nord ved Ødegården.

Arealstrategien legger samtidig opp til at Ahus/Nordbyhagen skal utvikles til et tyngdepunkt for sykehuset og relatert nærings- og forskningsaktivitet.

Samlet vurdering

En utbygging i området vil få negative konsekvenser i forhold til natur- og landskapskvalitetene i området.

Utbygging i området innebærer også omdisponering av dyrka mark. Da området allerede er regulert til gravlund og park, så er det allerede forutsatt omdisponering av dyrka mark, men de delene som ikke blir gravlund, må antas til en viss grad å kunne tilbakeføres i framtida. Det vil ikke være tilfelle dersom området bygges ut.

En utbygging vil også føre til at den relativt nylig vedtatte (2007) reguleringsplanen for kombinert park og gravlund, og intensjonene i denne, settes til side. Området er tenkt å dekke behovet for gravplasser i kommunen i lang tid framover. Dette behovet må ivaretas. I en eventuell videre prosess må det derfor belyses hvordan behovet for gravplasser kan løses på annen måte og det må settes av nødvendige arealer til dette.

En utbygging av området vil samtidig kunne bidra til å bygge opp om et knutepunkt med T-banestasjon og et område for sykehusrelatert, høykompetansenæring.

Ved en omforming av området, er det viktig at det skjer i sammenheng med resten av sykehusområdet. Det er satt rekkefølgekrav om en helhetlig plan for hele sykehusområdet, som skal sikre at dette hensynet ivaretas.

Det tas ikke endelig stilling til i denne saken hvorvidt og i hvilket omfang det er riktig å åpne for utbygging i området, men det legges opp til at det skal gjøres en særskilt vurdering av dette i en egen sak, da det er behov for en mer omfattende utredning av konsekvensene av en omdisponering. Avgrensning av området er ikke endelig fastsatt og må også vurderes nærmere.

13 Sammendrag av ROS-analyse

I forbindelse med rullering av kommuneplanen 2014 - 2025, har det i henhold til plan- og bygningsloven § 4-3 blitt utarbeidet risiko- og sårbarhetsanalyse (ROS-analyse) for Lørenskog kommune. Analysen har til hensikt å forebygge og redusere risikoen for at uønskede hendelser og farer inntreffer.

Denne analysen består av to deler. Første del omhandler det overordnede og samlede risikobildet i kommunen etter tema. Andre del omfatter områder med nye arealformål i kommuneplanens arealdel, der hvert enkelt område er risikovurdert. Generelt er det slik at all menneskelig aktivitet innebærer en form for risiko, men mye av denne risikoen kan vi gjøre noe med. Bruken av risiko- og sårbarhetsanalyser i kommunal planlegging bidrar til å senke risikoen i samfunnet.

Den første delen gjennomfører en risikovurdering av hele kommunens totalareal og behandler følgende hovedtema:

- Infrastruktur
- Naturfare
- Ulykker
- Forurensning
- Kulturminner
- Tilsiktede handlinger

Nevnte hovedtema omfatter en rekke undertema slik det fremgår i vedlagte ROS-analyse. Risikobildet i Lørenskog kommune er forholdsvis oversiktlig. Det er stor gjennomgangstrafikk på europa-, riks- og fylkesveier som skaper utfordringer i form av veitrafikkstøy og luftforurensning. Hendelser på vei og jernbane (ulykker) kan påvirke tilgrensende områder indirekte eller direkte dersom frakt av farlig gods innblandes i trafikkulykker. Trafikkulykker der myke trafikanter er innblandet vil representere en generell risiko for ferdsel på og langs vei. Gjennomføringen av trafikksikkerhetstiltak som etablering av sammenhengende gang- og sykkelveinett er derfor av vesentlig betydning.

Bortfall av kritisk infrastruktur kan påvirke kommunens innbyggere og nøkkelfunksjoner i kommunen. Dette gjelder særlig forurensning av vannforsyningen, strømbrydd eller bortfall av mobildekningen. En slik hendelse har særlig betydning for samfunnsfunksjoner som Ahus, bo- og behandlingssenter og andre kommunale tjenester dersom bortfallet skulle bli langvarig.

Etter gjennomgang og analyse av 11 innspillsområder som er vurdert som del av ROS-analysen, vil det være behov for å gjennomføre avbøtende tiltak i forhold til støy fra veitrafikk, kartlegging av forurensning i grunn, kartlegging av geotekniske forhold, samt avbøtende tiltak for å bedre trafikksikkerhet for myke trafikanter. Ved utarbeidelse av fremtidige område- og detaljreguleringsplaner bør det stilles krav til å gjennomføre analyser, rapporter og utredninger for å finne løsninger som reduserer framtidig risiko.

ROS-analysen i kommuneplanen er gjennomført på et overordnet nivå, det vil derfor være behov for å gjennomføre ytterligere risikovurderinger i fremtidig planarbeid på reguleringsplannivå.

14 Bemerkninger fra overordnede myndigheter

Bemerkninger fra overordnede myndigheter gjengis og kommenteres ikke i detalj her. Kommuneplanen følger en arealstrategi som bygger på tidligere kommuneplan og rikspolitiske retningslinjer for areal- og transportplanlegging. Det legges opp til fortetting innenfor byggesonen framfor utlegging av nye utbyggingsområder, med spesiell vekt på knutepunktsfortetting. Trasé for T-bane til Ahus er også lagt inn. Det er også utarbeidet mer omfattende bestemmelser, som skal bidra til å sikre kvalitet i framtidig utbygging og ivaretagelse av grønnstruktur. Bestemmelsene har også reviderte krav til parkeringsdekning. Det vises til kapittel 1 i del 3, hvor det redegjøres nærmere for dette.

Kulturminner og vassdrag er ivaretatt gjennom egne kommunedelplaner.

Oppsummert anses arealdelen med bestemmelser i hovedsak å ivareta innspill fra overordnede myndigheter.

LØRENSKOG KOMMUNE

Hasselveien 6, Postboks 304, 1471 Lørenskog

Telefon: 67 93 40 00 Faks: 67 93 40 01

postmottak@lorenskog.kommune.no

www.lorenskog.kommune.no